

A scenic landscape photograph of a rocky coastline. The foreground is filled with lush green grass and scattered rocks. The middle ground shows a calm body of water with numerous large, smooth boulders of various sizes. In the background, a dense line of dark evergreen trees stretches across the horizon under a sky filled with soft, white and grey clouds. The overall mood is serene and natural.

Noveller

Christian Lanciai

Noveller

1. Legenden om ön bortom dimmorna	2
2. Moljanka – novell	21
3. Skogen – litet sagospel i fem akter	32
4. Nunnan – en annan legend	53
5. De försvunna tomtarna – en julglimt	64
6. Änkan i Genua – en fullkomligt sann historia	67
7. Invandraren	78
8. Allhelgonabeträktelse	80
9. Siciliansk idyll	82
10. Utan skyddsnät	84
11. Nattlig doktorsdisputation	88
12. Sanningens ögonblick	92
13. Inviten	93
14. Fimpen	95
15. Exil i paradiset	97
16. Exekutionen	99
17. Domedagsbasunen	102

Legenden om ön bortom dimmorna.

*(Detta är en historia från den tid då våra föräldrars föräldrar var unga,
närmare bestämt den lyckliga tiden före det första världskriget.*

*Den pastorala idyllen i Finlands sommarskärgård inramas av ett sällsamt kärleksmysterium,
som väl aldrig någon någonsin kommer att kunna bli klok på.)*

1.

Denna berättelse ägde rum i den finländska skärgården öster om den gamla staden Borgå för mycket länge sedan. Inga semesterfirare från staden fanns det ännu på den tiden, och alla talade svenska i denna delen av Finland – en finne betraktades som en utlänning. Och skärgården var orörd, och segelskutor kryssade mellan öarna, och fågellivet och fisklivet blomstrade som aldrig på senare tid.

På den stora ön Virsalö fanns det fyra byar. En låg i norr, den andra låg i sydost, den tredje låg i sydväst och den fjärde låg i mitten. Den i sydväst hette Söderby.

I Söderby fanns gården Nybondas. Det var en underbar gammal gård med stora lador, stora skjul, stor bastu och stuga. Den tillhörde familjen Furustam, en stor bastant familj på fyra starka karlar och tre bastanta kvinnor och två barnrumpor, en gosse och en flicka; och till familjen Furustam hörde också stora vidsträckta ängar och åkrar, varav en del nådde ända fram till stranden och till skutbryggan.

Yngst i den stora familjen var Bumpe. Han var nio år, tyst, blyg och intresserad av allt, och alla kallade honom Bumpe, trots att hans riktiga namn var Runar. Han hade nämligen som liten kallat sig någonting som lät som Bumpe emedan han då ännu inte kunnat säga R.

Näst yngst var Christina, av alla kallad Flickan, för hon var så utomordentligt flickaktig. Ja, hon var nästan på gränsen till något av en älva eller ängel; och var och när man än såg henne lyste hennes ansikte av fantastisk solskensglädje, som smittade av sig på allt och alla. Hon var verkligen ingenting annat än en flicka.

Så en dag – det var en mörk dag i det sena augusti – kom århundradets värsta och vildaste storm. Vattnet steg, ängarna och åkrarna blev väldiga sjöar, och brunnen dränktes. Fjärden var ett enda piskande inferno; och om någon var dåraktig nog att gå ut med paraply så blåstes detta antingen bort eller avigt och kunde aldrig användas mera. Och regnet öste ner, och det var iskallt överallt.

Alla små familjer satt hopkrupna framför elden och drack te och lyssnade på dramat där utanför, skrämde och oroliga för att något värdefullt skulle blåsa bort eller förstöras, som till exempel taket.

I Furustamska stugan var stämningen mycket tryckt. Alla satt runt brasan, utom några som låg i feber i sina sängar. Och stormormor, gamla mormors mor, satt och berättade med lugn och stilla röst om sin ungdoms stormar, mot vilka denna var rena barnleken, stormar som förde med sig hela byar ut i havet.

Lennart, en av de äldre bröderna, som var förälskad och mycket nöjd med sitt liv, reste sig så upp och sade att han skulle ner till stranden. Ingen svarade någonting, ty

alla visste att han var klok nog att inte gå och falla i sjön; och han började avlägsna sig. På vägen ut böjde han sig ner över den yngste brodern och frågade honom om han hade lust att följa med. Svaret blev naturligtvis ett ivrigt ja, som nästan hördes trots den beundrade broderns finger över läpparna. De gick ut tillsammans.

Yngste sonen hade aldrig sett en sådan storm förut. Han förundrades storligen. Den äldre brodern lyfte upp honom på axlarna, och bägge i regnkappor gick de tillsammans längs den översvämmade vägen ner mot stranden.

De gick ut på skutudden, en liten udde med en hög kulle; och därifrån såg de den stora fjärden och den våldsamma stormen i all sin prakt. Holmarna ute i fjärden kunde knappt ses, ty så våldsamt yrde skummet. Allt var ett enda inferno.

Och då, när de stod där, tycktes plötsligt ett svagt rop nå deras öron. Först hörde minstlingen det, och sedan, när det kom igen, hörde också store bror. Ingen trodde först att de hade hört riktigt rätt, men så, när det kom ännu en tredje gång, så visste de att de inte hade misstagit sig.

Den äldre spejade vilt över fjärden för att se var den i sjönöd befann sig, och han sade hastigt till den lille att han genast skulle springa upp och kalla på de andra och be dem sätta ut en båt. Och Bumpe sprang upp.

Brodern såg den hjälpbehövande. Ett båtvrak låg ute vid gubbgrundet, och bredvid det rörde sig en människa sakta hit och dit. Han låg och flöt i vågorna mellan grundets stenar. Antagligen hade han inte sett stenarna i stormen, slungats upp på grundet av den gropiga sjön, fått båten fullständigt sönderslagen i skrovet och låg nu själv hjälplös och skvalpade i vattnet medan vågorna ansatte honom och slog honom mot de vassa stenarna. Situationen var ohållbar.

I samma ögonblick som ynglingen upptäckte honom och förstod situationen, spräcktes himlen av en bländande blixtprecis mitt i fjärden; och ett obeskrivligt öronbedövande dundrande och skrällande följde bara en hundradels sekund efteråt. Brodern kastades tillbaka av luftrycket som av en järnhand, det var som att bli översköld av en plötslig gigantisk lavin i norska bergen utan förvarning; och när han reste sig igen fanns varken vraket eller människan vid grundet kvar.

Nu såg han sin far och två av sina bröder ro ut med stora roddbåten. De rodde av alla sina krafter och kämpade hårt bland vågorna, ty stormen motarbetade dem med hela sitt övervåld. Varje våg fick båten att nästan vräkas över ända.

Då fick den äldre brodern på stranden åter syn på den nödlidande. Denne var i färd med att försöka simma mot stranden av skutudden. Desperat hade han övergivit vraket och gett sig i kast med de omänskligt brutala vågorna i en våghalsig utmaning på liv och död, som förmodligen var hans sista chans i livet. Brodern förstod genast den okända skeppsbrutnes förtvivlade situation. I nästa sekund hade han kastat av sig överkläderna och dykt ner i vågorna för att undsätta den skeppsbrutne och hjälpa honom i land, om det var möjligt. Då, precis i samma ögonblick, vräktes båten med de tre männen omkull, men det såg inte den simmande brodern. Nu befann sig alltså alla fem i vattnet, kämpande febrilt för sina liv.

Det blev ett arbetsamt simmande i de väldiga vågorna, men på något sätt lyckades Lennart nå fram till den nödställda, gripa honom i kragen och rädda honom i land, och

på något sätt lyckades de andra tre upptäcka att han var räddad, så att även de kunde simma tillbaka i land och pusta ut, eftersom ingenting annat var för dem att göra.

Och en timme senare var alla tryggt uppe i stugan: alla bröderna, fadern och den skeppsbrutne, som ännu levde, underligt nog. Han låg tills vidare medvetlös på en av stugans sängar. De andra mådde bara bra. Den räddade var en mycket gammal man. Både håret och skägget var alldeles vita. Ansiktet var mjukt trots de djupa fårorna och väderbitna rynkorna, som tidigare tydligt trotsat mycket värre oväder än detta; hans drag bar vittne om att de en gång tillhört en mycket grann och skön kraftig man, men nu var de mera fridfulla. Fårornas djupa inkrökthet vittnade om att han i hela sitt liv levat till havs troligen som fiskare.

Den yngste stod vid hans säng och betraktade honom. Ute var det mörkt. Stormen härskade där fortfarande. Alla var tysta.

Klockan sju på kvällen öppnade den gamle fiskaren sina ögon. Hans tunga ögonlock vittnade om ett liv som hade sett mycket. Nyheten att han hade vaknat spred sig genom stugan, och snart stod det många församlade omkring hans bädd. Alla var de nyfikna.

Den gamle fiskaren tittade forskande på dem alla och tycktes söka efter något i deras ansikten. Hans blick stannade vid den äldre vackre brodern, och han sade:

"Ni ska ha tack för att ni förde mig i land."

Rösten var mycket låg och mycket uttrycksfull, och den dialekt som han talade var mycket särpräglad, som om han kom från den yttersta skärgården någonstans. Den äldre brodern nickade tillbaka som ett erkännande.

Sedan såg den gamle på gossen. Och han sade till honom:

"Och du ska ha tack för att du sprang så kvickt efter dina bröder."

Och den lilles ögon strålade av lycka. Aldrig hade han fått ett så varmt tack av någon så gammal och ärevördig bara för att han hade gjort något självklart.

Klockan tio på kvällen hade de flesta gått till sängs. Några satt fortfarande uppe och lyssnade i skenet av en fotogenlampa på vad den gamle berättade. Stormen visslade fortfarande där ute men inte längre så våldsamt som tidigare.

Den gamle berättade om några av sina öden och äventyr. Tre personer satt och lyssnade: den äldre brodern, fadern och minstlingen. Den lille gossen hade som belöning för sin snabba räddningsaktion fått lov att sitta uppe tills han blev trött.

Den gamle fiskaren hade fiskat i Finska Viken i fyrtiosju år. Han hade fötts på Stenskär vid Gullkronafjärden, och sedan han var sju år hade han fiskat i alla vatten mellan Åland och Kotka. I Viborg hade han varit en gång. Någon annan större stad hade han aldrig besökt.

Han berättade om en gång då han hade råkat ut för en nästan lika våldsam storm som den här. Det hade varit bortom Stenskär under hans tjugonde levnadsår.

"Stormen var så fruktansvärt våldsam att jag aldrig hade sett något liknande. Vågorna var som berg, och de dånade värre än den värsta åska. Jag hade överraskats av den på väg till Helsingholm med en underbar fångst av torsk, gädda och gös, och jag fick faktiskt kämpa för livet.

Min segelmast bräcktes av som en torr kvist, och den flög i havet tillsammans med seglen. Och vinden blåste från nordost, märkligt nog, och jag drev med den ut till havs.

Ut till havs for jag längre och längre, och min kropp höll på att frysa till is. Jag hade gett upp min kamp mot vattnet och koncentrerade mig på att hålla mig varm.

Hela långa natten rörde jag mig av och an i båten för att inte falla för frestelsen att lägga mig ner, somna bort och frysa ihjäl. I sådana lägen känner man riktigt hur ens kroppstemperatur avtar mer och mer. En gång i gryningen såg jag ett skär en bit västerut. Jag kände igen det och konstaterade att jag befann mig någonstans i den allra yttersta skärgården där aldrig någon seglade förbi.

Så kom dimman. Den kom i gryningen, och den kom och svepte in mig på samma sätt som en mor sveper in sitt barn. Den var varm och ljuv, och jag riktigt njöt av den. Jag har aldrig råkat ut för en så underbar dimma. Och sakta drev jag mot sydväst. Jag lyckades ösa båten, men jag vågade inte ro, ty det var omöjligt att då inte bara ro runt, runt i cirklar. Ibland gjorde jag det bara för att hålla värmen.

Men det märkliga var, att dimman inte var kall. Den var inte alls så rå och förlamande som havsdimmorna brukar vara, utan den liksom värmden mig när den omslöt mig som med ett eteriskt duntäcke."

"Hur kunde ni veta att ni drev mot sydväst när ni inte kunde fastställa vädersträcken?" avbröt fadern skeptiskt. De andra tyckte han var ofin, men fiskaren svarade:

"Det gissade jag bara, eftersom stormen hade kommit från nordost. Men ut till havs drev jag i varje fall hela tiden, och jag lät mig göra det, ty dimman liksom sög mig ut, den drog i mig och var oemotståndlig med sin värme. Den tog liksom hand om mig, och jag lät den göra det.

Ack, ljuva minnen! Desto ljuvare, ju äldre och knarrigare gubben blir! Ursäkta om jag blir känslsam och börjar darra på rösten ibland! Det hör åldern till. Nå, sent på förmiddagen bröt de första solstrålarna genom dimman, och jag började kunna urskilja vattnet igen. Dimman blev dis, och sedan, plötsligt, – det kom faktiskt nästan som en chock för mig, – plötsligt ser jag genom detta ljuva skimrande varma töcken – vad tror ni? – träd! Och de är alldeles nära, inte längre bort än högst två hundra meter. Jag stirrar fascinerad, och så småningom ser jag att det är en ö, en lång, smal, trädbevuxen ö. Och jag börjar ro emot den, försiktigt, som om jag ännu inte riktigt kunde tro på den.

Jag når en underbar sandstrand med den finaste sand som jag någonsin har silat mellan fingrarna. Och jag drar upp båten på land, lägger mig i sanden, som otroligt nog är alldeles torr och orörd av stormen, och jag somnar och drömmer de vackraste drömmar som någon kan drömma. Jag minns särskilt en mycket bra: det var om min mor. Hon kom och hälsade på mig och gav mig en underbar blomsterbukett som jag skulle använda till att fria till den unga jungfru som jag älskade. Och jag lovade henne att se snygg ut när jag gjorde det. Jag tror sen att hon började prata om mina bröder, fast jag minns inte vad det var hon sade om dem. Det var väl inte så viktigt.

Nå, i varje fall, efter denna underbara skönhetssömn vaknar jag upp och finner att allt badar i solsken. Och fåglar kvittrar glatt från martallarnas grenar, och allt andas en obeskrivlig renhet och frihet från all mänsklig fåvitskhet.

Allt är som en dröm. Efter att till fullo ha njutit av detta underbara uppvaknande börjar jag utforska ön, denna nya ö, som jag aldrig sett på något sjökort. Den är lång och smal, och jag finner snart att fyra uddar hänger fast vid den. Jag går ut på uddarna en efter en, och den ena är vackrare och mer förtrollande än den andra. Jag minns, att den sista jag gick ut på var den vackraste. Den sträckte ut sig mot havet mot söder, och när jag utforskade den fann jag den mest underbara natur som någonsin har skapats. Där fanns alla tänkbara klippformationer, som kunde se nästan vulkaniska ut, strandformationer med lagunstränder och kiselstenar som var alldeles runda, olika arter av martallskogar med en påfallande rikedom av lövträn, nästan som på Kökar, och otroliga mastodontklippblock, en hel stad av sådana av gigantisk storlek, som man kunde gå vilse i. När jag återvände från den udden hade ungefär tre timmar gått sedan jag landade vid stranden.

Och så kom den största överraskningen. I viken mellan den södra och den östra udden låg det en liten stuga! Den var liten och otroligt söt, och jag rusade genast till den, totalt slagen av förvåning. Hur kunde någon ha byggt en stuga så här långt borta från allting och så omsorgsfullt och fint? Stugan var ett fullkomligt arkitektoniskt mästerverk, hur liten och enkel den än var. Det syntes genast att den var enbart byggd av kärlek.

Jag gick upp för den lilla trappan av ek och knackade försiktigt på. Ingen svarade. Jag knackade på nytt, kände ytterst försiktigt och trevande på dörrhandtaget, fann dörren vara öppen och gick in. Det var oändligt prydligt där inne. Någon bodde där alldeles tydligt. Där hade sopats senast på morgonen. Jag stod i mitten av stugan med ryggen mot dörren och inspekterade beundrande allt vad som fanns där inne, då plötsligt alldeles bakom mig någon sade:

"Välkommen hit!"

Jag svängde runt, och där såg jag henne. Bredvid bordet, som hon just skulle till att duka, stod hon som en strålande stjärna; och ända sedan dess har jag undrat hur jag inte såg henne genast när jag kom in.

Hon var obeskrivligt vacker. Hon var ganska kort, väldigt smal, och hennes ansikte var litet och, tro det eller ej, fullt av visdom. Och hon såg ut att älska varje liten sak som hon dukade fram på bordet, varje liten sak som över huvud taget existerade; och hon rörde sig oerhört lätt liksom en ängel. Och det lustiga var att hon omöjligt kunde vara mer än aderton år gammal. Att hon bodde där alldeles ensam var uppenbart. Jag ville, som säkert vilken annan sjöbjörn som helst i mitt ställe hade velat, gå fram och omfamna henne och kyssa henne, – där var vi ju ensamma med hela Finska Viken, och jag var fullständigt uppjagad efter alla mina strapatsar, och så väntar det en sådan liten idealisk vacker jungfru på mig alldeles ensam – vem i mitt ställe hade inte fört henne till sängen direkt? – men någonting sade mig att låta bli. För det tycktes mig också att det var någonting hos henne eller med henne som var gränslöst ömtåligt och skört. Jag fick ofrivilligt en kuslig känsla av att hon bara var en dröm som skulle försvinna om man försökte vidröra den. Ändå var hon fullständigt konkret och verklig som hela stugan, men det mest verkliga med henne var just det där ömtåliga, och detta ville jag inte skada.

Jag förmodade inte säga någonting till henne. Först bara tittade jag dumt på henne. Sedan lät jag mig precis styras av allt vad hon sade: "Önskar du te? Vill du ha socker i? Mjölk? Sitter du bekvämt?" Allt vad hon sade nickade jag tacksamt positivt tillbaka åt. Jag kunde inte lägga in det minsta lilla nej någonstans.

Vi drack te tillsammans, och båda var vi väldigt tysta. Jag njöt av varje nytt litet ögonblick, jag är säker på att bara samvaron med henne, hennes sällskap och hennes personliga inflytande, fick mig att återhämta mina krafter mycket bättre, än vad hon bjöd mig på; och själv tycktes hon även älska varje sekund som hon genomlevde.

Sedan gick vi runt ön. Hon visade den mig mera utförligt. Särskilt noga visade hon mig den södra udden, denna underbara udde som jag redan hade blivit förälskad i och som jag nu åter blev fast tusen gånger mer. Alltid skall jag minnas den och alla de säregna naturunder som fanns där, som hon kallade vid vackra namn, såsom "Livets träd" och andra liknande. "Livets träd", minns jag särskilt, var ett ensamt tallträd längst ute på toppen av udden. Det var stort och majestätiskt fastän det stod så ensamt i sitt så ytterst utsatta läge högst upp och längst ut på udden och verkade lika generöst som om det ägde hela ön, som en ensam pinje mitt i Finska Viken, som enkom placerad där för att utmana alla den finska vinterns värsta härjningar – en martall men mera välskapt än någon tall.

Det var så otroligt underbart att promenera runt tillsammans med henne. Jag sade väldigt litet hela tiden, men hon, däremot, sade väldigt mycket. Och det var så underbart att lyssna till henne. Hon visste så mycket om alla växtarter; och under den enda timmen lärde jag mig fler nya växters namn än under hela mitt liv dessförinnan, – fastän vi måste botanisera i skolan och samla i herbarium. Och allt levande värnade hon om som om hon var livets moder, och knoppande blomster kunde hon riktigt smeka. Dessutom var hennes språk så rikt och vackert. Hennes underbara dialekt och sätt att uttrycka sig gjorde att hennes språk inte bara var ett språk utan som en hel symfoni.

Fem timmar tog det ungefär att gå runt hela hennes ö, ty vi stannade så ofta på vägen, bara för att hon hade så mycket att beskriva och undervisa mig om beträffande naturen. Det var sen eftermiddag när vi andra gången gick ut på södra udden, och när vi kom dit så stannade vi och satte oss på de strömlinjeformade sälmjuka nästan levande klipporna, som var så lena som sammet; och där satt vi sedan tills kvällen kom. För med kvällen kom dimman tillbaka.

Vi gick tillbaka längs med stigen, och medan vi gick där svepte den förtrollande dimman omkring oss mer och mer; och den sista biten upp till stugan var allt såsom inhöljt i ett mystiskt gyllene flor. Det var precis som i en saga, och ändå var det så verkligt, att om det är något i mitt liv som jag aldrig kan tvivla på så är det alla mina upplevelser där på den obeskrivligt vackra ön.

I stugan dukade hon fram en underbar kvällsvard åt mig. Först var det en filbunke, och sen fick jag te, det underbaraste te som jag någonsin har smakat, och bröd och smör, som bägge var absolut färska och passerade alla gränser för bröds och smörs läckerhet. Och nu efter denna underbara kvällsmåltid tog jag äntligen mod till mig och förberedde noga en försiktig fråga, bara för att få veta lite mer om henne och få någon skymt av klarhet i hennes märkliga situation. Jag ville bara förstå lite mera. Ändå måste jag

nästan forcera mig till mitt första och enda försök att fråga ut henne. Jag ställde bara en fråga. Sedan frågade jag inte mera. Och sedan dess..."

Plötsligt vred sig den gamle fiskaren i smärta. De två bröderna och fadern rycktes våldsamt ur den gamles berättelse och sökte skyndsamt att ställa allt till rätta. Dock, den gamle återställde sig genast, och han log under det att han sade: "Det är bäst att jag avslutar min fina berättelse, innan mitt liv rinner ut."

Hans tre åhörare ryckte bestörta till, och de skulle just alla tre börja inleda en storm av protester, när den gamle frågade dem: "Var var jag nu igen?" Och utan att vänta på svar fortsatte han: "Aj jo, jag ställde henne en fråga." Och han återupptog sin historia där den hade avbrutits. Alla latent protester kom av sig.

"Frågan som jag ställde var varför hon bodde här så ensligt och långt borta från alla andra, varför hon levde här så totalt ensam. Jag såg ju att stugan bara var bonad för en. Och detta, att jag frågade detta, resulterade i en så obeskrivlig sorg hos henne att jag blev alldeles förfärad; och sedan den dagen har jag alltid ångrat att jag alls frågade någonting.

Aldrig hade jag sett någon gråta så fruktansvärt hjärtslitande. Hon grät tyst men så intensivt och så fruktansvärt att jag sedan dess har varit livrädd för att alls mera riskera att såra någon människa. I alla människors ögon ser jag nämligen henne, mer eller mindre, och inte minst i era, käre unge män. Ni har alla tre mycket av henne i er.

Nå, överväldigad av ånger över att alls ha öppnat munnen kastade jag mig våldsamt på knä framför henne, kysste golvet framför hennes fötter, jag tror till och med att jag grät själv, och jag var alldeles förkrossad och förstörd, och jag bad henne om förlåtelse gång på gång på gång. Jag var faktiskt besinningslös av ånger. Och när jag sent omsider lyfte på huvudet igen fann jag att hon log. Tårarna försvann snabbt, och i nästa ögonblick strålade hon som en ängel igen. Hon till och med skrattade av återvunnen lycka, ett underbart skratt, inte av löje över mig och min självförnedrande situation ihopkrupen på golvet förkrossad av ömklig ånger, utan bara över att den smärta jag vållat henne förväntas till motsatsen genom min ödmjukhet. Hennes skratt var som små glada silverbjällror och strålande som solen. Och jag smittades av hennes skratt och började skratta själv, vilket i mina öron lät som skrattet från en hes och ful flodhäst ungefär. Hennes skratt var långt mycket vackrare än mitt.

Så småningom blev det dags för mig att krypa i säng. Det var en underbar säng som hon hade berett åt mig. Jag tror att jag somnade nästan bums. Och än idag minns jag hur hon sade godnatt åt mig. Hon ställde sig på knä på golvet, drog sakta till sig min hand och kysste den lätt, och så sade hon det vackra ordet, och jag svarade med samma ord tillbaka, detta lilla enkla ord "god natt", och så lät hon min hand gå. Hon satt dock kvar på golvet och tittade in i mina ögon, och på ett sådant sätt såg hon in i mig att jag måste blunda för att inte explodera av lycka.

När jag efter några ögonblick öppnade ögonen igen en sista gång innan jag somnade, såg jag henne stå vid spisen och laga kvällsvard åt sig själv. Det var en underbar syn, och den är lika levande för mig idag som den var då. Hade jag inte varit så trött och somnat så gärna hade jag vid denna syn rusat upp och ut och plockat en stor bukett marviol, veronikor, narcisser och förgätmigej åt henne, vare sig sådana

växte på ön eller inte. Detta gjorde jag emellertid inte, utan jag slöt ögonen och somnade."

Den gamle höll så upp och väntade en lång stund. Ingen sade någonting. Endast stormen där utanför vågade göra sig hörd genom den spännande tystnaden.

När det inte tycktes bli någon fortsättning var det lillgossen som till sist bröt stämningen och frågade:

"Vad hände sen?"

Och efter en paus, som tycktes vara i en evighet, svarade den gamle lågt och stillsamt:

"Nästa morgon vaknade jag upp och fann att jag låg i min båt, fullständigt omgiven av vatten och dimma. Och det var kallt där, ruskigt kallt."

Alla blev flata. Den äldre vackre brodern frågade bestört:

"Hade ni drömt allting?"

"Absolut inte. Hon hade bara sänt iväg mig."

"Så där bara? På drift i er båt? Det rimmar dåligt med hennes visade godhet och gästvänlighet. Det låter inte troligt," menade Lennart.

Fadern kunde inte låta bli att uttrycka sitt misshag.

"Vad är det här för ett sätt? Vad är det för en skepparhistoria ni vill lura oss med? Holmar med långa sandstränder och träd som inte finns på sjökortet! Vad är det för dumheter? Driver ni med oss?"

Brodern och Bumpe skändes för sin far när den gamle svarade mycket trött utan att se på fadern: "Jag svär vid min egen nära förestående död att varje ord jag berättat är sant. Jag ger denna historia åt er som ett testamente, ty det finns ingen annan jag kan ge något åt. Om min historia är falsk så bevisa det, innan ni så klenetroget avfärdar den utan att ens ha prövat den. Vad vet ni om vattnena bortom Gullkronafjärden och Kökar? Jag förelägger er ett mysterium som jag aldrig kunnat lösa själv, men som kanske ni kan lösa."

Brodern och gossen kastade en förebrående blick mot sin fader, som såg ner. Lillgossen frågade:

"Men varför hade hon sänt iväg er? Vad tror ni?"

"Jag vet inte," svarade åldringen trött.

"Nå, vad hände sen då?" återtog fadern, som fortfarande var irriterad.

"Jag seglade hem."

"Men den förlorade masten då, och seglet?"

"Hon hade utrustat mig med nya."

Alla tre Furustammarna var förbluffade. Vad skulle man tro om sådant? Vad kunde man väl säga? Alla tyckte att det var fantastiskt märkligt. Det verkade ju nästan som en spökhistoria. Så sade den gamle fiskaren:

"Om ni inte har fler frågor, så ber jag er nu alla tre att lämna mig här. Jag är mycket trött och vill gärna sova, och jag ber er att gå och göra det samma. Ni är troligtvis också mycket trötta. Och bli inte förfärade om ni finner mig död i morgon. Angående min berättelse har jag sagt er allt, och det finns ingenting mer att tillägga." Och han log ett stilla leende och sade till dem: "God natt! Och tack för lånet av era örns tjänstvillighet."

Så slöt han ögonen, och strax sov han djupt.

Fadern sade:

"Var inte oroliga, gossar. Han dör inte så som han sover. Han börjar väl snart dra timmerstockar och såga dem av rena energientusiasmen. Och han behöver sova, och även vi, så låt oss alla gå till sängs. Vad säger ni?"

"Jo, vi kommer," sade den äldsta brodern. Och fadern gick i förväg.

Lennart betraktade bekymrad den gamles nu fridfulla väsen. Fiskaren hade i alla fall kämpat vem vet hur länge ute vid grundet mot stormböljorna och fått flera revben brutna. Lennart var inte alls lika säker som fadern på att den gamle var utom all fara. Emellertid hade fadern rätt i att de alla behövde sova efter dagens strapatser. Småningom drog sig även den äldsta och den yngsta brodern tillbaka. De lämnade det brinnande ljuset kvar bredvid sängen, där den gamle sov orubbligt gott, som det verkade. Ljuset skulle ändå snart brinna slut i järnstaken. Fotogenlampan, däremot, släckte de.

Följande morgon var den gamle från havet död. Han hade till faderns stora förvåning somnat in i den eviga friden under natten. Han fördes samma dag till kyrkan, där han småningom jordfästes. Ingen visste vem han var, och det var omöjligt att spåra hans ursprung eller identitet. Ingen visste ens vad han hade hetat i förnamn.

Och den dagen började den äldre vackre brodern att längta till Gullkronafjärden och till ön som fanns någonstans där bortom. Och några år senare började även den lille Runar att göra det.

2.

Det var sju år senare. Ett fantastiskt bröllop hade just firats runtom hela ön, nämligen den vackra Christinas förmålning med en av de rika bondsönerna i Gråbondas, den stora gården i Horsnäs, byn i mitten av ön. Hela ön hade festat, för den vackra Christina var öns mest älskade jungfru; det fanns inte en på hela ön som inte hade dyrkat henne för hennes intagande väsen och varma mänsklighet. Dessutom var hennes skönhet och överväldigande renhet prisad överallt.

Själva bröllopet hade ägt rum på midsommarafton, brudparet hade rotts med en underbart smäcker och specialbyggd bröllopgondol från Söderby strand till Horsnäs brygga, och den som hade rott dem var den unge begåvade Runar, den vackra Christinas bror. Och folk från hela ön hade kommit ner till stränderna för att se och hurra, och de hade sedan i hundratal kommit till bryggan för att ta emot och sedan följa med upp till kapellet; och det berättades senare att den vackra Christinas lycka och skönhet hade frestat solen till att stanna uppe ända till midnatt, och det kunde mycket väl vara sant, ty sådan var Christinas lycka och glädje och skönhet: nästan gudomlig och fullt konkurrenskraftig med själva den nordiska sommarsolen.

Efteråt berättades det att många goda unga män hade gått i sjön hellre än att se den vackra ljuva änglalika Christina giftas bort. Och dess värre var det nästan sant. Många

själv-mordsspekulationer kom efteråt i dagen. Det var en utomordentlig sorgedag för Virsalös unga män.

En man var det dock rakt ingen sorgedag för, och det var den unga brudens pappa, den fryntlige gamle herrn i den litet för stora men mycket granna kostymen från Borgå. Han var den hejigaste och livligaste av alla, och det var även han som var den med både frikostighet och vänlighet generösaste av alla. Han ledde både allsång och körsång och bjöd på sig själv med bravur och briljans ända tills han stupade i säng med ålderns rätt.

Den unge Runar hade fört sin vackra syster till altaret, klädd även han i en utomordentligt snitsig kostym från Borgå, som dock i motsats till hans faders passade honom fullständigt perfekt.

Och mången ung jungfru hade blivit djupt förälskad i honom under hans ledsagande av sin vackra syster, ty han hade gått som en ung prins eller furste och strålat omkring sig av grannhet och värdighet. När skulle han egentligen gifta sig? frågade sig mången ung trånande mö, som glömde att han bara var sexton.

Han hade varit den ende sonen Furustam på bröllopet. Bägge hans äldre bröder hade nämligen sedan länge varit borta. Den äldste av dem hade för fyra år sedan försvunnit i en nordvästlig storm bortom Hangö och aldrig kommit tillbaka; och den näst äldste hade blivit dräpt under ett tämligen onödigt och meningslöst krogslagsmål i Åbo strax efteråt, som han dragits in i mot sin vilja. Det hade varit en tragisk situation: det var inte det bästa sällskap som fört med honom in på en krog där han inte alls var hemmastadd, några berusade finnar hade uppträtt provokativt och framtvingat handgripligheter bara för att få ta till kniven mot "svenskatalande översittare", och innan någon visste vad han hade gjort hade Lennarts och Runars bror fått en kniv i ryggen och hjärtat. Dessa två händelser, Lennarts försvinnande och Brunos bortgång, hade djupt drabbat brödernas mor, som hade blivit vithårig över en natt. Inte heller hon hade varit närvarande vid bröllopet, ty även hon var begravnen. Sorgen hade drivit henne otillräknelig, och hon hade avlidit stilla en natt tretton månader tidigare.

Han hade helt och hållet organiserat bröllopet, den unge Runar. Det var han som hade skaffat kostymerna, byggt den fina bröllopsbåten och hyrt det fantastiska hyrspannet med kusk, som förde brudparet med anhöriga mellan bryggan och bröllopsgården under dragspel och sång; och det var han som hade fått hela ön att festa för sin systems skull. Han älskade nämligen sin syster. Även han dyrkade henne som alla andra.

Det var också han som hade skaffat bröllopsklänningen och fått den sydd precis enligt sin systems önsknings. Hon hade erhållit den på sin födelsedag den tjugonde juni, och hela ön hade beundrat den något alldeles kolossalt och fällt stora ord om den. Det var en underbar klänning, i all sin enkelhet utan puffar och fåfängt bjäfs nästan keltisk med sina långa smala ärmar, de raka linjerna, den höga kragen och den smala midjan med en gyllene länk som bälte.

Efter det sagolika oförglömliga bröllopet hade de unga nyvigda flyttat in i den Furustamska gården tack vare den unge Runar; på så sätt fanns det en karl i huset som kunde överta arbetet; det låg nämligen den unge Runar i hågen att resa till

Gullkronafjärden på ett tillfälligt besök för att följa sin försvunne brors spår och uppfylla sin hetaste önskan och vackraste dröm: att få se detta paradiset i verkligheten som den gamle fiskaren för så länge sedan hade berättat så innerligt och gåtfullt om, och för att lösa dess mysterium, om där fanns något.

Endast en person kände till hans planer, och det var hans älskade syster. Henne kunde man anförtro allt, och hon hade lovat att se till så att fadern inte skulle ta det alltför hårt när även han for iväg som alla andra. Hon kunde konsten att lindra hjärtesorger.

Och så tidigt en morgon sju dagar efter bröllopet medan marken ännu var kall och rå avseglade han innan någon ännu hade vaknat. Daggen glittrade av naturens kalla nattpärlor, och vädret var det mest inbjudande och lockande tänkbara för en extra lång seglats på en man hand.

Hans första segeldag strålade av sol och värme. Han hade dessutom en idealisk vind, och fiskar nappade alltid så fort han slängde ut en rev.

Han förde även dagbok. Han kunde konsten att skriva och läsa i motsats till så många andra av hans jämnåriga från landet. Det var hans bror som hade lärt honom det strax innan denne givit sig iväg mot Gullkronafjärden med den försvunna skutan Bothilda.

Och nu var det han som var på väg mot Gullkronafjärden.

Efter fem dagar med fantastiskt väder och härliga vindar fick han syn på staden Hangö långt borta bortom vidsträckta sandstränder. Han hade då svultit i två dagar, så synen fyllde honom fullständigt med nytt hopp. Han hade nämligen litet pengar i fickan.

Han kastade ankar långt från stranden för att undvika farliga sammanstötningar med osynliga grund, som ju hela Finska Viken är full av. Kölen på hans båt var visserligen inte så väldigt djup, men han tog inga risker. Båten var öppen och kunde med sin lätthet i princip ta sig fram överallt, men även det ofarligaste grund kunde den bästa tänkbara båt köra fast sig ordentligt på. Befrielsens stund var kommen. Väl förankrad vid botten kunde han äntligen släppa rodret, steg upp på bänken och kastade sig ner i det uppfriskande vattnet utan att ytan mer än krusades. Han dök några tiotal meter och simmade så med fasta tag in till strandklipporna, som glänste som siden i dagsljuset.

Hangö var en underbar stad. Där var det tusen människor på varje gata, liv och rörelse rådde överallt, och de vackra trävillorna längs stadens östra strand, de stora förnämliga kejsarliga officersvillorna, fyllde en med hänryckt beundran. På den tiden var Hangö ännu en högsta klassens societetsstad för den ryska kejsarligheten.

För Runar, som aldrig varit i en så stor och förnäm stad förr, var intrycket av allt detta eleganta och förstklassiga som av ett mänskligt paradiset. Alla verkade lyckliga och språkade glatt, och de stora träpalatsen, de små träkåkarna och sandgatorna där barn lekte inbjöd en med hela sin charm att känna sig som hemma, vilket man oemotståndligt gjorde. Atmosfären i denna sagolika stad var fullständigt överväldigande för en vild bondeson från havet. Med glädje skulle han ha slagit sig ner

där för alltid. En lärd man skulle kanske ha tänkt: "Det är ju precis som i det gamla Athen!" Så inspirerande och ljus var staden Hangö – om sommaren.

Den unge sjöfararen stannade dock inte länge. Han fyllde sin mage, strosade omkring på gatorna och gick sedan ner till sin väl förankrade båt för att förbereda sin avfärd efter att ha fyllt på sina förråd. Med färskvatten ombord och fullt av mat i kroppen kunde han nu fortsätta färdas hur långt som helst efter en sådan stad som Hangö.

Och snart var han återigen ute på havet på väg mot sina drömmars mål, den stora utomordentligt vackra Gullkronafjärden med den mystiska ön som låg där bortom någonstans, vars mysterier så oblidkeligt tarvade närmare utforskningar. På modernt språk kallas väl sådant för "sug".

Tre dagar senare var han där vid tröskeln av den stora fjärden. Han rundade en udde, och så plötsligt låg den där utbredd framför honom i all sin magnifika storhet och skönhet utan like. Den var stor, den var mäktig, och den var otroligt stilla och fridfull. Vattnet var en spegel, och himlen, som var mulen, gav fjärden en intensiv stämning som med sin elektrifierande trolskhet grep honom djupare än själva den tidlösa skönhetens andakt.

Han ankrade, ty det blåste ingen vind. I tre timmar satt han och fiskade och betraktade utforskande fjärden samtidigt. Alla fiskare vet, att det finns ingenting i världen som man kan bli så klok av, som bara av att sitta ute på havet och fiska, vare sig man får napp eller inte. Det lönar sig alltid. Han fick inte nog av sina egna meditationer över vädrets och havets outrannsakliga nyckfulla väsen. Så kom vinden.

Den var futtig, men han använde sig av den i alla fall. Han seglade ut på fjärden, han passerade den stora ön Helsingholm med sin naturliga hamn, vidare ut for han, och så en stund senare var han mitt ute på den väldiga fjärden.

Där låg öar i alla väderstreck, men alla var de så långt borta att de endast var silhuetter; och de tycktes flyta i luften, ty diset och mulenheten fick havets och himlens färger att flyta ihop och suddade ut horisonten. Dock visste den unge sjöfararen att ingen av alla dessa avlägsna hägrande flytande öar var jungfruön, ty denna låg ju bortom alla andra och långt, långt ut i havet.

Han seglade på måfå åt det håll som han gissade att var det rätta. Mer och mer utåt for han längre och längre bort från all bebyggelse, och så plötsligt dog den lilla vinden ut.

Den dog ut fullständigt. Seglen hängde slött trötta och slaka, som våt tvätt som inte orkat bli ren och ännu mindre orkade torka; totalt utmatta verkade de, och sakta, otroligt sakta, dog de små vågorna ut till ingenting. Framför honom låg nu en enda stor kuslig spegel som speglade den grå dystra himlen. Allting var förvandlat som till ett stort blygrått vacuum av tomhet och livlöshet, som om man plötsligt var återförd till den tid på jorden innan ännu livet hade kommit till. Och långt borta kantades denna tryckande tomhet av en glasartad fjärd av tysta stoder och silhuetter av spöklika öar som hängde i luften.

Han slängde ut tre revar, men ingen fisk gitte bita i dem. Tankfullt dröjde hans blick vid den sydliga horisonten och undrade djärvt var den förtrollade ön kunde dölja sig, som om han nästan åkallade den.

Efter att ha skrivit i sin dagbok började han ro. Han rodde mot söder med lugna säkra tag, och han kände sig totalt ensam med havet, men det var en befriande känsla. Han rodde tills kvällen kom, tills den svaga nattnordan sakta började att fläkta. Då lät han ankaret gå, och han lade sig ner på trallarna med sin filt över sig och började sova. Filten hade han stuvad på ett ställe så att den alltid var torr. En torr värmefilt var nästan det viktigaste av allt när man var ute på ensamsegling under bar himmel. Då var det lätt att somna in med en bön om att det inte skulle regna.

När han vaknade på morgonen var allting mjölk. En tjock tät dimma hade svept in alltsammans; han såg inte längre än fem meter framför sig. Och vattnet var fortfarande spegelblankt, och morgonen var kall. "Jaha, nu börjar det," tänkte han.

Han spejade åt alla håll, men han såg absolut ingenting. Han även ropade, men bara dimman tycktes svara med sin totala tysthet.

Han fann att en liten fisk hade bitit sig fast på en av revarna. Det var en sorts fisk som var helt obekant för honom. Den var liten och blank som av silver. Varsamt tog han av den från kroken, höll den i handen, kysste den på dess huvud och slängde så i den i vattnet igen. Han såg den försvinna. Han tog upp de andra revarna och började ro. Inte en vindpust kom någonstans ifrån. Han rodde tills valkarna värkte. Så lade han sig ner och vilade.

Kanske var det dumt av honom att ha färdats så här långt under så gedigna strapatser bara för en gammal skepparhistorias skull, men han hade aldrig kunnat glömma den, och ju mera han försökte att tvivla på den, desto mera omöjligt var det. Alltför mycket med den var alltför övertygande och lockande för att han inte skulle fastna för den. Och även om all annan lön för mödan skulle utebli var resan värd alla de sagolika naturupplevelsorna om inte annat. Naturskönheten hade fyllt hans unga sinne med kanske ljuv musik för resten av livet redan.

Plötsligt ryckte han våldsamt till och vaknade upp ur sina funderingar. Han kände en välbekant doft av murket trä i sina näsborrar. Den kom rakt framifrån, och han spejade ditåt med alla sina krafter, men ingenting såg han. Och det var fullkomligt omöjligt att doften kunde vara falsk.

Så plötsligt började vaga stora konturer skymta. Det var en jättelik gammal skuta som mycket långsamt kom drivande emot honom genom dimman. Den var alldeles tyst.

Han reste sig upp i sin båt, öppnade munnen, formade händerna till en megafon och ropade med stor kraft: "Hallååå!" Men det kom inget svar. Den mörka skutan tycktes vara helt död, som en fantom av det legendariska skeppet Refanut från Österbotten.

Han tyckte att det kändes kusligt. Han ropade igen, men återigen kom det inget svar. Och sakta gled den närmare och närmare hans lilla båt. Sakta blev den mer och mer synlig. Som en Dimhavets Vålnad kom den mitt i hans väg som för att varna eller varsla om något för honom.

Han grep årorna och rodde den till mötes, spänd till tusen. Han tog törn mot dess sida, kastade ankaret upp på dess däck, förvissade sig om att det satt fast och att skutan var verklig och klättrade så upp för linan.

Skutan var helt och hållet övergiven. Det fanns inte en kotte ombord någonstans. Kaptenshytten var övervuxen av spindelnät, råttor rasslade i kajutan, och allt var tyst och öde. Det var tydligt att ingen hade varit ombord på kanske många år. Ändå hade skutan hållit sig flytande, som för att demonstrera sitt envisa bevarande av sin hemlighet.

Han skrämdes av denna upplevelse, detta möte med en svart skuta som drev redlöst omkring i den yttersta skärgården och hade gjort så länge, kanske i årtal. Han såg det som ett dåligt omen.

Han lämnade den efter att ha funnit några varma och hela filter nere i ett skåp i kabyssen, som sällsamt nog stått emot all förruttelse ombord. Och när han rodde bort från spökskeppet var det med plågsamma mardrömstankar. Han rodde med flit så, att han inte skulle kunna upptäcka skutans namn, som han av någon anledning var rädd för att få veta. Om det var "Bothilda" ville han inte veta det. Och han hoppades att aldrig mera behöva få se skeppet.

Och gradvis allt eftersom han rodde försvann den svarta skutan mer och mer, tills den till slut var helt försvunnen i dimman. Då drog han en suck av lättnad, ty åtminstone hade ingen gammal darrig gubbröst anropat honom från detta fasaväckande spökskepp, som var värre än den Flygande Holländaren med sin levande tystnad. Blev man anropad av sådana drivande spöskrov kom man aldrig mer tillbaka till verkligheten.

Han rodde och rodde. Hans valkar brände av smärta, men likväl rodde han vidare frenetiskt och febrilt. Och dimman lättade inte hur mycket han än bad den göra det. Han kände sig nämligen oerhört osäker när han varken kunde se stjärnor, sol eller öar; han började nästan till och med önska att han var tillbaka i Hangö.

Han pratade högt för sig själv medan han rodde för att inte känna sig ensam. Han försökte till och med att sjunga. Vid ett tillfälle, då han vilade sig, sjöng han så att fiskarna nästan hoppade upp i båten för honom. Och det var då som dimman plötsligt började lätta.

Han märkte gradvis att den höll på att göra det. Och när han insåg att den verkligen gjorde det tystnade han tvärt och blev lycklig bortom alla gränser. Han var dock alldeles tyst, ty han behövde inte sjunga längre när musiken ljud desto starkare och klarare i hans hjärta utan att han behövde anstränga sig. Den ackompanjerade hans omåttliga njutning av att dimman faktiskt började att skingras.

Den lättade oändligt långsamt, men den lättade. Han satt tyst en lång, lång stund och bara njöt, och så märkte han att han var ganska så trött. En tung varm dåsigheit höll på att bemäktiga sig honom. Han beslöt att ta sig en liten lur, lade sig på trallarna, drog fällen och filtarna över öronen och började försöka somna. Och mycket snart sov han djupt som en björn om vintern.

När han vaknade kände han att luften var varm. Han lyfte på huvudet, och den syn som mötte honom kom hans hjärta att nästan hoppa ut genom munnen på honom. Han såg ön, den jungfruliga, underbara ön!

Den var insvept i ett gyllene dis, och den strålade av frid, renhet och total oförstörbarhet. Den var totalt gudomlig. Det kunde bara vara den. Han betraktade den en lång, lång stund. Den låg cirka sju hundra meter ifrån honom, och den flöt i tomma luften, tycktes det, ty havet och himmelen hade nu precis samma gräddbleka färg. De flöt ihop i varandra fullkomligt. Bägge var de draperade i ljust skimrande gyllenvitt av naturens varsamt böljande slöjor av ångande dis.

Och solen värmdes generöst genom det tunna gyllene sagoskimrande flordiset, och i sitt hjärta kände han en sådan total och obeskrivlig glädje, en sådan som man upplever sällan mer än en gång i livet, en sådan total lycka att en lärd man säkert skulle ha jämfört den med herr César Francks tondikt *Psychés* tredje sats; så fullständigt fri och fullkomlig var glädjen som han kände när han nu äntligen hade nått ön, som han och hans bror hade riskerat mer än livet för, och när den nu hade visat sig vara sann. Det kändes som att ha fått en rättmätig belöning.

Han var där nu och ensam med ön och med allt vad den innehöll.

Han hopade de sju hundra metrarna som skilde honom från stranden med andakt och hela tiden med blicken fästad vid ön; och inte en vindpust blåste, och vattnet var som en spegel.

Han såg bakåt, och där långt, långt borta nästan skymt av horisonten låg land; och åt väster utspridda här och där låg små ögrupper som svaga ränder som nätt och jämnt skymtade ovanför horisonten, och han tänkte:

"En av dem är den gamle fiskarens födelseplats. Utan honom skulle jag aldrig ha kommit hit."

Han nådde stranden, och han klev i land, och han tog av sig skorna och sprang glad som en tätting omkring i den mjuka, vita helt stenfria sanden. Och han drog upp båten och började med bävan i kroppen att utforska ön.

Och den visade sig vara precis sådan som den gamle fiskaren hade beskrivit att den hade varit för femtio år sedan. Alltså hade varje detalj i hans historia varit fullkomligt sann.

När han fick syn på den lilla stugan stannade han och kunde inte förmå sig till att gå ett enda steg till. Han bara stod och stirrade medan hjärtat slog som tre smeders hammare i en verkstad och tankarna virvlade omkring honom som orkaner. Paralyserad betraktade han stugan, som var vackrare än han någonsin hade kunnat föreställa sig. Och alla hans tankar rörde sig kring henne. "Tänk om hon finns kvar och ser ut som en gammal nucka?" var en av de mest förföljande genom dess obönhörliga logik.

Så började han gå. Han gick med lugna jämna steg upp för stigen, precis som fiskaren hade gjort för femtio år sedan. Han stannade då och då upp för att se om någonting hände där inne i stugan.

Han klev upp på den lilla trappan av ek och knackade sakta på dörren. Allt såg väl underhållet ut, någon bodde där alldeles tydligt, men ingen svarade. Han knackade

igen, kände på handtaget, fann att dörren var öppen och steg in. Och där inne var allting rent och fint, och det var dukat på bordet för en person. Och han visste att det var ämnat för honom.

Men hur han än sedan sökte på ön fann han inte en själ någonstans. Allt var tyst, rent och stilla, precis som om ingenting hade funnits där utom naturen på hundra år.

Men i luften fanns det någonting. Där låg det en särskild sorts atmosfär som han inte hade känt eller upplevat någon annanstans förut. Och denna stämning berättade någonting för honom. Den berättade en historia så vacker och så tragisk och så ofantligt meningsfull att han plötsligt utan annan orsak kände tårar i sina ögon. Tyst men oåterkalleligt grät han, för han kände i hjärtat hela stämningen, tragiken och skönheten i berättelsen. Hade han känt till ännu mera om vad berättelsen i själva verket var och innehöll, så hade han gråtit mera.

Han åt ingenting i stugan. Efter att ha sett igenom den helt och hållet gick han ut för att se på den södra udden, den som fiskaren hade beskrivit som den vackraste, vildaste och sällsammaste. Och det var den också. Den var underbart fascinerande och mångskiftande; och från dess spets hade man en fullkomligt storslagen utsikt över havet och de närmaste skären.

Och han såg den ensamma majestätiska tallen, som jungfrun hade kallat Livets Träd, och som kanske var det sydligaste trädet i hela Finland. Han såg på den vindpinta, ålderstigna men ståndaktiga stolta furan och beundrade den; och plötsligt fick han en obeskrivlig känsla. Han vände sig häftigt om, tittade oroligt åt alla håll men upptäckte ingen. Han hade precis känt att hon hade stått bakom hans rygg och viskat någonting i hans öra.

Efter att ha tillbringat två timmar ute på den magnifika södra udden återvände han sakta till stugan, och medan han gjorde det så färgades himlen i väster långsamt röd, ty solen var på väg mot sin nattliga vila. Och sakta så tystnade även fåglarna den ena efter den andra. En och annan sjöng dock ännu ljuva aftonserenader.

När han kom hem var det bittert kallt, så det första han gjorde var att tända eld i spisen. Det fanns underligt nog gott om ved i vedlåren, och torr var den dessutom; så det var mycket lätt för honom att snabbt göra upp den värmande elden.

När det av både solen och elden endast återstod svaga glödande sken kröp han till kojs i samma säng, gissade han, som fiskaren hade legat i för femtio år sedan, den säng som låg närmast spisen.

Och himlaglöden målade de sakta havsdyningarna i mörka vackra djupa färger, och de viskade sig fram till stranden. Och fåglarna var alla tysta nu, och de många ögrupperna långt långt borta alldeles nära horisonten sjönk allt längre in i nattens ogenomträngliga mörker allt eftersom det närmade sig, och allt andades frid. Och den saliga jungfruön ångade sakta efter dagens värme, och i dess stuga låg den unge Runar och slumrade sakta med ett litet småleende på läpparna, som uttryckte en total frid och tillfredsställelse.

Han drömde ljuva drömmar. Men så plötsligt stördes de. Han satte sig yrvaken upp och kunde bara konstatera att någon eller något hade väckt honom. Genom fönstret såg

han att det var tidig gryning, och allt eftersom dimman från hans yrvakna ögon lättade lade han märke till att något rörde sig i stugan. Han ansträngde sig för att se vad det var. Så plötsligt vände det sig om, och han fick en fullständigt halsbrytande chock: det var Hon!

Hon såg på honom. Så kom hon sakta mot honom leende. Hon var en mycket ljuv och älsklig varelse, liten till växten med dockblonda lockar och blå tindrande ögon. Hon log, böjde sig ner över honom och sade någonting till honom. Han ansträngde sig för att höra vad det var, och till sist uppfattade han att vad hon ville var att han skulle fortsätta sova. Han försökte protestera, han ville prata med henne, alla hans frågor kom som gröt upp i hans mun på en gång så att ingenting begripligt blev sagt, och så gav han upp och böjde sig för hennes vilja. Han lade sig ner igen och försökte sova, och han bestämde sig för att skjuta upp alla samtal till morgondagen. Och snart somnade han in på nytt med ett slocknande mummel.

Strax innan han somnade fick han bilden av henne då hon sopade golvet. Den nådde hans ögon precis innan han stängde dem; och han skulle minnas den solskensklart för resten av sitt liv, och han skulle alltid älska den.

När han så vaknade sent på morgonen fanns hon inte där. Han steg kvickt upp, klädde snabbt på sig och gick för att söka henne. Han sökte runt huset, han sökte längs med stranden, men han fann henne inte. Han började tro att det som han upplevt av henne under natten hade varit överkligt. Mycket talade nämligen för det, och inte minst hennes överväldigande ungdomliga skönhet, som han så tydligt hade sett. Men trots att logiken talade för att det bara hade varit en dröm visste han innerst inne att även det hade varit fullkomligt verkligt. Han hade ju till och med hört henne tala.

Han gav småningom upp sökandet och återkom till stugan. När han var där satte han sig på sängkanten med huvudet i händerna och funderade. Han var säker på att allt var sant, men till sanningen hörde även det, att det på hela ön inte fanns något tecken eller spår efter någon båt utom hans egen. Ingen kunde leva här utan båt. Allt var sant, men ingenting stämde.

Så reste han sig upp. Han var inte längre förvillad. Han reste sig mycket sakta fylld av spänning. Hans ögon betraktade bordsskivan mycket intensivt. Där låg nämligen en lapp som inte hade legat där förut.

Det var den vackraste handstil som han någonsin hade sett. Han kysste lappen och läste den. Den innehöll endast fem ord, fem enkla vackra ord, alla förgyllda av den underbara handstilen. Så här stod det skrivet:

"Jag kommer inte tillbaka. Farväl!"

Särskilt det sista utropstecknet var så litet och så vackert och så enkelt. Det ensamt uttryckte mera än en hel bok. Tyvärr kunde han bara inte tyda det.

Skulle hon aldrig mer komma tillbaka till ön? Hon hade i alla fall inte tagit hans båt, som låg kvar. Nej, det var bara ett tillfälligt avsked av honom: hon hade visat sig för honom, gett sig till känna, och mer ville hon inte. Så kände han det.

Mitt på dagen gick han runt ön för sista gången. Dimman hade tätat något. Det var nu samma egendomliga, fascinerande, oerhört vackra gyllendis som när han hade kommit. Hans hjärta var fyllt av vemod, och hans tankar försökte förgäves hela tiden lösa öns obeskrivliga mysterium. Ju mer han ansträngde sig, desto konstigare blev alltsammans, och han blev inte klok utan snarare motsatsen. Han måste ge upp.

Plötsligt, det var på den idylliska östra udden, den udde som hade de vackraste, största och mjukaste sanddynerna, – plötsligt här ute hör han en underbar fågelsång. Först tog han ingen större notis av den, men så upptäckte han hur annorlunda och märklig den var. Han upptäckte att det här var en fågel som i musikalitet överträffade till och med en Beethoven, och han kunde inte identifiera dess klangfulla flöjtrena toner, som var för ljusa och jublande för att kunna vara en vanlig koltrast.

Den sjöng alldeles nära där inne i den vackra dungen. Han gick dit.

Löven slöt sig om hans kropp när han inskred i grönskan för att försöka ta reda på var fågeln med de ovanligt vackra drillarna satt. Han ville nämligen se den. Han misstänkte starkt en bastardnäktergal.

Han kom närmare och närmare. Han smög sig stilla och nästan på tåspetsarna för att inte skrämja bort den. Och dess symfoni ljöd närmare och klarare för varje millimeter som han avancerade.

Så fick han syn på den. Han blev oerhört förvånad när han fann att den satt på ett kors. Han smög sig närmare.

Fågeln var mycket oansenlig i fråga om färger. Den var gråbrun, och plötsligt upphörde den att sjunga, som om den blivit medveten om en oönskad publik, och tittade i stället rakt på honom. Den flög inte bort utan fixerade honom alldeles lugnt som om den inväntade honom.

Han smög sig ännu närmare. Och han blickade över en buske, och en fruktansvärd syn mötte honom: det var en grav. Korset tillhörde en grav. Och i samma ögonblick lyfte fågeln från korset och flydde hastigt bort på tysta snabba vingslag.

Han skyndade fram till graven. Den var mycket oansenlig, precis som fågeln; korset var av grovhugget trä, och den lilla gravkullen var täckt av ris. Men på korset hängde det en liten skylt med ingraverade bokstäver. Besatt av en förfärlig het och smärtsam nyfikenhet läste han skylten. Där stod:

"Funnen död på denna strand en ung fager jungfru den 10 oktober 1811. Begravd samma afton av fiskaren Th. Falck från Stenskar. Må Gud taga emot henne vad hon än har gjort. Amen."

Graven var 93 år gammal.

Allt svindlade för sjömannen. Allt var klart och ändå mera mystiskt än någonsin. Texten antydde självmord, men varför begår en vacker ung dam självmord? Det enda möjliga svaret är olycklig kärlek. Nyckeln till gåtan låg där, men den var så konstruerad att den klart indikerade, att det låsta rummet som nyckeln ledde till mädde bäst av att vara orört. "Rör mig inte, så får ni vara i fred," tycktes gåtan säga till hela mänskligheten.

Han lämnade ön strax efter detta. Det blåste en svag sydvästlig bris som sakta förde båten framåt. Många gånger vände han sig om för att se på ön där den fridfullt låg i det gyllene diset, och varje gång han vände sig om låg den ännu ett stycke längre bort. Och diset omhöljde den allt mera, och den blev mer och mer obskyr, som om den sakta gick upp i rök.

"Jungfruskär är dess namn," tänkte han. "Måtte det alltid existera."

Och han undrade över så mycket, så mycket som han inte visste eller kunde förklara. Det var som om den enkla graven med sin torftighet och knappa gravskrift manade till att man inte skulle störa en hjärteangelägenhet som var för kärleksmättad för att den skulle vara hälsosam för dödliga. Men saken kändes och gjorde sig tydligt förnimbar över hela ön. Kanske den varit ett kärleksparadis för Finlands olyckligaste, vackraste och mest tragiska kärlek? Den enda möjliga slutsatsen var emellertid klar: vemod känns men kan aldrig utforskas.

Och ön blev mer och mer avlägsen. Den hängde nu i luften precis på samma sätt som när han hade kommit, och nu lämnade han den inte med blicken. Sakta blåste vinden honom längre och längre ifrån den mot nordost, och mer och mer tycktes den försvinna.

Så plötsligt friskade vinden i. Hans fart ökade till det dubbla, och han måste vända sig framåt för att ordna till focken som fladdrade våldsamt. Och när han nästa gång vände sig om mot sydväst var ön borta. Inte ett spår fanns kvar.

"Men," tänkte han, "den finns där, den väntar på mig, och en dag skall jag återvända."

Och han styrde mot nordost, mot öarna öster om den magnifika Gullkronafjärden, fylld av lycka över hur vackert livet kunde vara.

Slut.

Moljanka – novell

1.

Han greps i natten till den 23 november och fördes omedelbart bort. Tre månaders skräck, flykt och ovisshet var över.

Efter sjuttio två timmars förhör med bländande lampor i ansiktet slängdes han medvetlös in i en isoleringscell. Han visste ingenting. Han fick nu vänta på rättegång i fyra månader.

Rättegången tog 22 minuter. Allt han uppfattade av den, undernörd och till tre fjärdedelar död som han var, var att han dömdes till döden.

När han efter nästa anfall av djup medvetlöshet vaknade upp befann han sig inlåst i en godsvagn tillsammans med ett fyrtiotal andra dödsdömda. Godsvagnen skakade, skramlade och var kall. Ett lokomotiv höll på med att dra den någonstans. Vagnen var bara en bland många, och alla vagnar i tåget var lastade med levande eller redan döda fångar.

Hans händer var fastkedjade liksom fötterna. Han lyckades dock resa sig. Han var mycket yr men även mycket vaken.

Han betraktade de andra ansiktena i godsvagnen. De var gamla och unga. Några var uttrycksfulla men många var uttryckslösa. Några var sorgsna. Andra var idiotiska. En grät. En annan bad sina böner. Några tisslade och tasslade med varandra. Andra rasslade med sina kedjor. Många sov eller var medvetlösa, eller också var de redan döda.

Vår huvudperson ville se ut. Han hittade en liten springa i godsvagnens vägg. Han kikade ut.

Snö och is bredde ut sig överallt. Tåget var på väg djupt in i vintern. Allt gjorde intryck av att vara djupt drabbat av otur.

Efter sex dygn stannade tåget i Moljanka. Moljanka var slutmålet. Av 181 dödsdömda levde endast 97 fortfarande. Han var en av dem. Han visste inte om han hade tur eller otur. Det gick kanske på ett ut.

Fångarna föstes ut som smutsiga höns. De kedjades samman i långa led. En officer till häst började leda slavmarschen. Ett läger bestående av granitfängelser var marschens mål.

De trampade genom snön och kölden under ilsket ledarskap av den beridne officeren. Många föll ihop under vägen. Dessa sköts och lämnades åt snön och vintern att begrava och utplåna.

De kom fram till lägret. Våldiga stenbaracker mötte deras blickar. De hade alla högst tre dagar kvar att leva.

De olika leden fördes till olika byggnader. Det gick ett drygt tjog människor på varje led.

Vår huvudperson streckades av på ett papper och skuffades tillsammans med en del andra in i en av granitbarackerna. En kommandant tog hand om dem.

Kommandanten, som var fet, förde dem genom ekande svarta korridorer till masscell nummer 27. Masscell nummer 27 var en av de celler vilkas innehåll skulle göras slut på följande morgon. Men det visste endast kommandanten. Offren visste ingenting.

Den fete kommandanten öppnade celldörren, kedjade loss en av fångarna, sparkade in honom i cellen, kedjade loss nästa, sparkade in honom, kedjade loss nästa, sparkade in honom, och fortsatte så tills alla fångarna var insparkade. Han hade tre års erfarenhet av denna procedur, varför han utförde den skickligt. Det var hans dagliga älsklingsmotion. Att ge varje fånge en spark i ändan ansåg han vara alldeles förträffligt för att inte säga rentav superb, ty han ansåg att han inte kunde få nog med träning i att sparka underlydande utan mänskliga rättigheter i arslet så att de flög åt helvete. Han genomförde därför varje spark med den mest utstuderade käckhet och precision.

När alla var insparkade stängde kommandanten den tunga järndörren så att det dånade i hela den väldiga granitbunkern, låste dess massiva lås med femton varv nästan och gick sin väg för att spela kort och dricka vodka med sina lika lyckligt lottade kamrater i mässen. Han ansåg med fog att soldater var de enda lyckligt lottade människorna i hela världen, ty de ensamma hade rätten att urskilningslöst likvidera folk som inte var soldater.

Vår huvudperson hade hamnat bland ett gytter av andra människor. Många hade redan funnits där innan hans sällskap hade kommit till lokalen. Cellen var nästan proppfull, och ändå var den mycket stor. Dess enda ljuskälla, som var en fotogenlampa som hängde i taket, kunde inte belysa hela dess yta.

Det fanns nästan ett femtiotal människor i cellen. De var av alla tänkbara sorter. Där var gubbar, barn och kvinnor i alla åldrar och storlekar. Där fanns till och med en kvinna som nästan verkade att vara minst en hertiginna. Hon satt för sig själv rikt klädd i en högdragen och stolt pose, som om hon ville erinra om Marie Antoinette.

Cellen var föga varm. Alla var frusna.

Alla var fjättrade till händer och fötter liksom han. Kedjorna var ungefär en halv meter långa, så man kunde trots allt röra sig.

Han såg vid en av väggarna en plats som var tom på en bänk. Han satte sig där. Han såg hur de nio som landat i cellen samtidigt som han med möda anpassade sig i hålan.

Bredvid honom satt en snarkande gammal gumma och ett yngre fruntimmer som sov tyst. Vår hjälte lyssnade vid hennes mun för att höra om hon andades eller var död. Det var omöjligt att avgöra. Ibland trodde han att han tyckte sig märka att hon andades svagt, men i nästa ögonblick tvivlade han på saken. Han lämnade åt andra att avgöra saken. Det var inte hans sak. Om hon andades så levde hon. Han nöjde sig med det.

Ett stycke ifrån honom vid väggen satt två bekymmerslösa äldre borstiga herrar på golvet och spelade något slags spel med fingrarna. Det kunde faktiskt vara sax, sten och påse eller något liknande. De fördrev tiden på detta trevliga sätt.

Ett litet barn hördes gråta längre bort. Det tröstades av en hyssjande och vyssjande gammal kvinna som av rösten att döma antagligen var dess mormor eller farmor.

Varför dessa två befann sig på detta ställe kunde vår hjälte inte ens bilda sig en aning om.

Plötsligt märkte han att det yngre fruntimret bredvid honom var vaket och att hon betraktade honom oavvänt. Hon andades. Hon levde. Han blev överraskad av detta och av hennes intensiva blick. Hon märkte detta och sade:

"Ursäkta att jag stirrar på er."

"För all del, för all del. Stirra på ni bara. Det stör mig inte."

"Ni liknar min bror. Det är därför."

Han svarade inte. Han hade omedelbart fäst sig vid hennes ansikte i vilket det var någonting bekant. Försiktigt började han betrakta det närmare. Nej, det var inte hans systers ansikte. Men hon var mycket lik hans syster.

"Min bror blev avrättad," sade hon.

"Så blev även min syster," sade han.

De var nu tysta en lång stund, men bägge tänkte de samma sak: "Vilket egendomligt sammanträffande!"

Till slut frågade han henne, medan han tittade ner mot det kalla svarta golvet:

"Vad gör ni här?"

"Jag tog livet av min mor."

Han blev förvånad. "Ni?"

"Ja."

"Hur kunde *ni* göra något sådant?" Han betonade ordet *ni*.

"Jag vet inte."

De blev tysta igen. Så frågade hon samma fråga: "Vad gör ni här?" Han svarade:

"Jag högg ihjäl en polis."

"Varför?"

"Han hade mördat min yngste bror Henryk."

Så småningom blev de mer och mer intresserade av varandra. De berättade mer och mer om sig själva, och av någon anledning upphörde de att frysa. Till slut öppnade de sina hjärtan helt för varandra. De berättade hela sina liv för varandra.

2.

Hans namn var Peter Potowski. Han var jude och polack. Hans släkt kom från Krakow.

Hans föräldrar hade rymt tillsammans från Krakow när deras familjer där inte hade velat gå med på att låta dem gifta sig, ty hans mor var av synnerligen ojudiskt blod medan hans fars judiska familj var mycket ortodox. Det var musiken som hade fört dem samman, och musiken blev deras levebröd. De reste till Wien, gifte sig där och slog sig ner där. De byggde en teater. De var födda till framgång. Krakowteatern, som de kallade den, blev snart mycket populär och allmänt erkänd som en förstklassig musikteater, och dess salong blev känd som Wiens vackraste och mest gemytliga. Potowskis visste vad interiören i en teater kunde betyda. Gör den trivsam, och publiken

kommer i massor, hur dåliga pjäserna än är. Gör den fantasilös med kyla och kalhet, och publiken kommer aldrig, hur bra föreställningarna än är. Potowskis satsade allt på utsmyckningen av salongen med guld och purpur, blomstermönster och krusiduller, så att hela salongen levde. Och det blev en fantastisk succé för familjen Potowski.

Ignaz Potowski, den blivande fadern, var lång och smal, stolt och ståtlig, rak och charmant och aldrig på dåligt humör. Hans fru brukade alltid andäktigt säga om honom: "Han är Lyckan själv." Han var perfekt på violinen, och hans mazurkor var eldigare än passionens egen eld. Han ledde även dansmusik vid stora baler, och ingen kunde få en orkester att spela mera pampiga och högtidliga polonäser än han. Han var alltid den store entusiasten, och hans enda nackdel var att han ständigt utan att märka det själv trampade i klaveret. Men det gjorde honom bara mera avhållen och sympatisk. Han var den elegante clownen som alla älskade, ty den som man kan ha roligt åt utan att han tar illa upp är alltid ovärderlig.

Ingen var mer sentimental än hans hustru. Vad som helst kunde röra henne till tårar. Alltid när hon upplevde någonting vackert grät hon floder av rörelse. Och ingen var snällare än hon. Hon avgudade sin man, och han behandlade henne alltid som ett helgon med största möjliga respekt och hänsyn.

De fick under loppet av tolv år lika många barn, av vilka åtta var söner och resten var döttrar. Tre söner och tre döttrar dog emellertid innan de hade fyllt sitt första levnadsår, så det var endast sex barn, fem söner och en dotter, som växte upp. Den äldsta pojken blev Peter, den yngste fick heta Henryk, och den ensamma glada flickan, som var näst yngst i familjen, bar namnet Angelika.

En gladare judisk familj levde väl aldrig på jorden. Alla barnen lärde sig instrument, och inte en nöjde sig med att bara lära sig ett instrument. Fiol, cello, flöjt, harpa, klarinett och piano var de instrument som mest hördes hos familjen, och därtill sjöng flera stycken, ty alla, och särskilt Angelika, var utrustade med rena och bärande sångröster. De spelade kvartetter och kvintetter av Haydn, Beethoven, Schubert, Brahms, Mozart och Schumann nästan varje dag, och fru Potowska var den enda som inte flitigt deltog, ty hon måste ju mest vara mamma. Och var i världen fanns det väl en bättre och mer underbar mamma än hon?

Peter skrev snart små operetter för teatern som gjorde familjens succé i staden tredubbel. Alla talade om den så begåvade familjen. Och snart började Fredrik, den näst äldste, att ge förträffliga offentliga pianokonsserter.

Plötsligt en dag i mars ett år dog eldsjälens i det hela. Den store pappa Potowski fick slag och dog. Det var ingenting att göra. I sina sista ord bad han Peter ta över fiolen. Peter lovade att uppfylla hans önskan.

Peter blev familjens nya överhuvud. Han gjorde stor succé, men han saknade helt pappans komiska talang. Han var inte lika rolig. Och när mamma plötsligt dog en månad efter sin man gick teatern sedan snabbt i konkurs. De sex barnen med Peter i spetsen stod ensamma, utsatta och utfattiga i världen. De försökte alla bli musiker, men endast Angelika lyckades slå ordentligt igenom med sin gudomliga näktergalsröst.

Så kom nazismen. Dollfuss blev mördad, och när två av mellanbröderna omkom i ett gatupplopp beslöt sig Peter för att lämna Österrike med vad som återstod av

familjen. Han satsade på föräldrarnas stad Krakow. Han reste dit med syskonen, och där blev de oändligt väl omhändertagna av 23 släktingar. Lyckan tycktes åter bli allas och särskilt deras följeslagare.

Under tiden brändes den judiska musikteatern i Wien. Angelika tog händelsen alldeles fruktansvärt hårt. Men några månader senare slog hon igenom i England som en ung vacker polsk Margaretha i "Faust".

Dagen efter att hon hade kommit hem till de sina i Polen kom kriget. Under sex år ödelades familjer, städer, befolkningar och länder i hela världen utan pardon. Sex års förföljelser, besvikelser och sorger tog kål på Polen och familjen Potowski. Nästan alla släktmedlemmar försvann, omkom eller fördes bort. Några dog i Warszawaghettot, andra dog i Treblinka, många försvann spårlöst i Auschwitz, och en del kom ända till Ljubljanka. När kriget var över fanns bara Peter, Henryk och Angelika kvar bland ruinerna. Och nu började den nya diktaturen. De tre försörjde sig så gott de kunde på Angelikas röst. Hon sjöng på en liten scen i Warszawas ruiner.

Angelika hämtades plötsligt en dag och fördes bort och arkebuserades. Peter, som av sina kontakter med svårighet fick reda på detta, fick veta att orsaken till arkebuseringen var okänd. Det enda lagvidriga som Peter kunde tänka sig att Angelika kunde ha gjort var att hon kanske någon gång sjungit någonstans utan myndigheternas tillstånd. Men Henryk fick genom den undre världen reda på mera. Officiellt visste ingen varför Angelika plötsligt arkebuserats, men genom motståndsrörelsen fick Henryk veta att ryssarna betraktat Angelika som engelsk spion. Naturligtvis hade hon inte varit det. Tyvärr råkade bara hennes kontakter och musikliv erbjuda en i ryssarnas ögon alltför idealisk möjlighet till täckmantel. Alltså var hon skyldig.

De två bröderna beslöt sig nu för att trotsa lagen och fly ur Polen. De började vandra västerut. Deras mål var att nå England. Angelika hade alltid berättat underbara ting om England. Just när de nådde Dresden stängdes gränsen. Alla möjligheter låg nu med Dresdens kyrkor och palats i gruset som oigenkännliga ruiner utan hopp om att någonsin kunna återupprättas. Och av den lyckliga världen för tio år sedan fanns absolut ingenting kvar. Förintelsen av judendomen hade i förbifarten passat på att förinta även hela världen och i synnerhet hela Europa. Absolut ingenting fanns kvar.

De blev förda tillbaka till Polen. Ett svart liv följde. Så en dag avrättades Henryk, och efteråt kom man under fund med att det hade varit ett misstag, ty det visade sig att den hemliga polisen hade fått tag på fel person. Peter tog steget från den övre till den undre världen. Hans enda mening i livet blev nu att ge utlopp för sin bitterhet.

Just nu satt han och väntade på döden för dråp på hemlig polis. Så hette det officiellt. I själva verket hade han dödat polisen i självförsvar när de kom för att hämta honom. Men det ingick inte i protokollet. En ung kvinna satt emellertid bredvid honom och lyssnade till honom.

Hon hette Maria. Hon var ungersk bondflicka. Hennes liv hade varit ödsligt, grått och innehållslöst under de sjutton år hon hade levat i sin hemby, som var en fattig, sträng och eländig by mitt ute på Pusztan. Så kom en dag en ung man till byn och frågade efter en doktor. Han var clown vid en cirkus, och cirkusdirektören hade plötsligt blivit sjuk. Han råkade komma just till hennes hus och fråga efter läkaren som inte fanns. Hennes föräldrar bad honom att stanna och kommenderade flickan att springa den fem mil långa sträckan till närmaste läkare. Men han var så artig så att han bad att få gå de fem milen själv. Men då måste Maria visa vägen, och då måste även pappan följa med, ty Maria var ju enda barnet. Hon hade haft många bröder, men de hade alla dött. Och någon annan än de kunde ju inte få äran att visa clownen vägen när han hade kommit just till deras hus och inte till någon annans.

Och denne gycklare blev hennes goda vän. Han visade sin cirkus för henne, och hon blev förälskad i den gnistrande bländande glittrande cirkusvärldens omåttliga förförelsekonst av alla barnasinnen och unga hjärtan. Och på eget initiativ lämnade hon hemmet för cirkusens skull.

Hon fick tack vare sin vän anställning som allehanda hjälpreda tills hon kunde lära sig något roligare. Hon tränade dag och natt med att lära sig spela trumpet. Hennes clown hjälpte henne idogt. Han blev som en bror för henne.

Han gjorde allt för henne. Han lärde henne allt vad han visste. Han berättade för henne om världen, om det Europa som han hade sett, om Italien, Grekland och kosackernas Ukraina, om zigenarnas förlovade land Rumänien och deras vilda hemland Jugoslavien, om de fria vidderna i det stora Polen och de praktfulla storstäderna i väster. Han gav henne allt han hade av andligt värde. Hon fann i honom vad hon hade levat för i sjutton år.

Så småningom började de uppträda tillsammans. De hittade på ett eget nummer i vilket hon fick spela trumpet och själv uppträda som clown. Han gestaltade en trög apatisk docka som vid varje ljud från trumpeteten fick sprittande liv och utförde gudomliga konster som skickligt anpassades efter de mycket olika melodier trumpeterskan spelade. När hon till exempel spelade "Svarta ögon" blev dockan en överförförisk löjlig tangodansande karikatyr av en vamp, och när hon spelade Beethovens Ödessymfoni blev dockan en absurd fantomdirigent. Men roligast var det när hon spelade melodier ur Liszts andra rapsodi, för då var dockan helt och hållet bara en tokrolig och underbar clown som fick alla barnen att skratta och många vuxna med. Deras nummer blev omåttligt populärt, ej minst för att hon spelade så musikaliskt, rent och vackert. De två blev cirkusdirektörens och allas favoriter.

Cirkusen färdades genom Debrecen, Koloszar, Turnu Severin, Timisoara, Subotica och alla byar där emellan. Överallt gjorde den en underbar succé, och överallt förälskade sig alla i clownen och flickan. Men så började staten blanda sig i cirkusens liv. Cirkusdirektören vägrade att ta order av någon annan än sig själv, och plötsligt en dag var han försvunnen och kom aldrig mer tillbaka. Ingen kunde förklara hans försvinnande. Alla sörjde honom mycket, och särskilt gjorde gycklaren det, som hade

varit direktörens särskilt goda vän. Han hade alltid varit sin herre trogen, fastän denne ofta varit både grym, hård och elak. Det hör det ju till att cirkusdirektörer skall vara, så det får man ta med allt det roliga.

På allas önskan blev nu clownen den nya direktören, och snart fick denne trots sitt föga praktiska sinnelag den underbara cirkusen att blomstra som aldrig förr. Vart cirkusen än kom blev det fest i hela nejden, och varje föreställning som cirkusen gav blev en hejdundrande framgång utan like. Liksom sin förra direktör ignorerade även gycklaren staten och partiet och tänkte bara på cirkusen, och det var säkerligen en av orsakerna till föreställningarnas lysande konstnärliga kvalitet.

Men staten gjorde sig ständigt påmind och började besvära cirkusen mer och mer. Marias älskade bror vägrade hela tiden blankt att föga sig efter polisens nya krångliga föreskrifter, som han inte begrep något av. Han var utomordentligt modig och uthållig i sin tappra envishet. Han gav inte upp utan var fast besluten att framhärda och uthärda förföljelserna vilka kriser som än kunde dyka upp på deras väg. Men den dagen kom då de alla fördes i fängelse. Och snart började de en efter en att hämtas därifrån och försvinna. De fördes alla bort till en obekant ort där de kanske rentav mötte döden för sitt trots mot partiets bestämmelser.

En dag blev även clownen hämtad. Han torterades nästan till medvetlöshet då poliserna slog honom och med våld försökte lära honom att samarbeta, och sedan blev han skjuten, då de påstod att han hade retat dem. När Maria fick veta det blev hon till synes tokig av sorg. Hon ansågs vara sjuk och flyttades till ett dårhus. Utan att egentligen vilja det själv undgick hon sålunda döden. I sinnessjukhuset stannade hon tills hon ansågs vara frisk nog för att åter kunna placeras i fängelset. Där inväntade hon sitt öde i tre år innan hon blev frigiven. Hon fick nåd emedan hon ansågs vara ofarlig. Och ofarlig var hon, ty hon var då bara en grå skugga av sitt forna jag.

Hon fraktades hem till sin hemby. Hennes familj tog hand om henne. Fadern pryglade henne medvetlös för hennes skamlösa utsvävningars skull och låste in henne bland råttorna i potatiskällaren. Och från den dag hon kom hem började modern oavbrutet gnata, gräla och överösa henne med ilsket tjat om att hon hade ödelagt sin framtid, sitt rykte och hela sin familjs anseende. Flickan stod inte ut med allt detta och flydde en dag hemifrån. Hon fördes tillbaka med våld och pryglades. Fadern spottade på henne. Modern blev dubbelt så giftig och ökade trycket på sin olyckliga dotter. Till slut urartade moderns behandling av sin enda dotter till utstuderat grym och oavlätlig psykisk tortyr. Exempelvis vägrade modern tro på att dottern ännu var oskuld, och hon ämnade inte tro det förrän dottern bevisade det genom handling. Sålunda betraktades och behandlades jungfrun som sköka.

Till slut dräpte den stackars psykiskt sargade flickan sin egen mor, och det skedde på ett fruktansvärt sätt. När modern en eftermiddag hade trakasserat dottern en gång för mycket och därvid skändat flickans heligaste känslor och minnen tog Maria för att i sinnesförvirrad desperation försvara sin själ en köttyxa och högg ihjäl modern. Fadern band henne till händer och fötter och förde henne till polisen i en skottkärra. Han gick genom hela byn med den så att alla fick skåda därpå med lust. Polisen tog hand om henne, och till en början hamnade hon åter i ett mentalsjukhus. Men snart började hon

flyttas därifrån till ett fängelse, och från fängelse till fängelse. Och fem år efter mordet på cirkusen fördes hon ut till Moljanka för att där tas om hand av statens mänskliga renhållningsverk. 'Städning av kött' var den gängse rubriken på verksamheten i Moljanka.

Här var hon nu. Här satt hon nu och anförtrorde en obekant ung man hela sitt liv. Och det var hennes livs sista natt. Så mycket visste hon redan om sin framtid.

4.

De såg på varandra, han, den unge polske musikern och författaren, och hon, cirkustrumpeterskan. De log.

Alla i den gravlika svartdunkla cellen visste att de bara hade natten kvar att leva. På något sätt hade denna visshet spridit sig fastän den kunskapen inte var officiell. Oskyldiga dödsdömda människor känner på sig, när de skall avrättas utan förvarning. En dov metallisk klocka dånade någonstans varje timme. Senast hade den slagit ett. Det var högst åtta timmar kvar av natten. Ingen i cellen brydde sig mycket om situationen.

De två unga satt på bänken och talade stilla till varandra. Just nu talade de om musik. Hon kände inte till Tjajkovskij. Han berättade för henne hur gudomlig den mästarens musik ibland var, och snart satt han och berättade hela "Spader dam" för henne. Sedan följde "Eugen Onegin".

Minuterna kravlade långsamt sin väg. Tiden gick emellertid fort. Klockan slog varje timme. Utifrån korridoren hördes två druckna fångväktare berätta snuskiga historier för varandra. Deras spruckna druckna skratt var så grova och brutala i sin råhet att de knappast var mänskliga. Det var som om två flodhästar höll på med att fira orgier där ute.

De två unga talade nu om Sandor Petöfi som båda kände till. De tyckte bägge mycket om honom. Och deras samtals banor rörde sig fritt vidare ut i oändligheten och kretsade länge runt Heinrich Heine och Chopin.

Till slut uppstod det en tystnad mellan dem. De hade pratat om så mycket, och den ocean de hade öst ur hade verkat så outtömlig, men dock var det ansträngande att försöka tömma den. De var helt enkelt medtagna av sina betydande ansträngningar.

Då sade hon: "Det var synd att du aldrig kunde bli en så berömd musiker som du hade förtjänat."

Han svarade genast. "Vi var inte ensamma. Alla musiker fick det svårt i kriget, och många var de som mördades hur goda musiker de än var. Redan i första världskriget omkom många fantastiska begåvningar i skyttegravarna, som hade en framtid skriven i stjärnorna som poeter eller skaldar eller pianister och dirigenter. Vi får aldrig veta hur många odödliga genier med musorna som gudmödrar som försvann i människornas dårskaps hysteriska manifestationer. De onda förstörde inte bara världen för sig själva utan för alla de goda också, och de goda var för goda för att kunna göra något åt det."

"Om världen hade lyssnat mer på musiken hade den inte sparat ur."

"Världen har aldrig lyssnat på musiker som spelat rent. Den lystrar helst till dem som spelar falskt, ty ingenting skär igenom allting annat så som en falskstämnd violin. Vad som är rent och äkta betraktas som tråkigt, ty det är inte märkvärdigt. Det är bara reguljärt."

"Nej, Peter, den renaste musiken är den mest märkvärdiga, ty den är den mest sällsynta."

"Säg det till diktatorerna. Säg det till Hitler, som ansåg sig vara ett gudomligt konstnärsgeni, men han kunde aldrig måla en tavla riktigt. Han skrotade alla sitt lands bästa författare, som Erich Maria Remarque, Stefan Zweig och Thomas Mann, just för att de skrev böcker och berättelser rustade för att motstå tidens tand och anpassade till tidlösheten."

"De skrev alltså för oss. Ty vi har gått in i tidlösheten tillsammans här och nu. Vi tillhör framtiden. Samtiden har förskjutit oss och skrotat oss och fördömt oss, utan att vi gjorde något annat än hängav oss åt vår rätt i tidlösheten."

"Tänk att vi här skulle bli så filosofiska."

"Det är inte filosofi. Det är bara realism."

"Men den är i så fall filosofisk."

"Det är bara realistisk filosofi som blir bestående och allmängiltig."

"Du talar som Einstein."

"Vi är nog klokare än Einstein båda två. Han gjorde ju sig skyldig till atombomben, medan vi hellre gick under för de dumma diktatorernas nyckers sönderkörning av världen."

"Ja, Maria, du har nog rätt, ty vi känner musiken och poesin, men Einstein visste ingenting om poesi. Han kunde bara matematik. Därför gav han världen atombomben, men poesin kommer att överleva inte bara atombomben utan hela denna världen."

"Och vi med."

"Tror du det?"

"Jag vet det. När de kommer för att mörda oss eller bortföra oss, vilketdera de nu väljer att göra, så kommer de inte att finna oss, ty vi har klarat oss ut härifrån."

"Hur då?"

"Genom våra drömmar. Vi lever, Peter, och har levt mer än någon diktator. Världens herrar kan bara köra över sina medmänniskor och döda dem, men vi har levt med dem i stället genom att själva bara vara medmänniskor."

"Ack, Maria, vi möttes inte en dag för tidigt."

"Vi möttes på tröskeln till evigheten."

"Det är livets enda mening, Maria. Det dummaste slöseri man kan missbruka livet genom är att utsätta sig för risken att ha tråkigt, och idealismen är det enda roliga i livet. Och den enda oskyldiga och ofarliga idealismen är den estetiska med skönhet och sanning som strävandets riktning och mål."

"Det är vi det."

"Ja, det är vår oskyldiga kärlek."

Timmarna gick långsamt en efter en. Allt eftersom natten blev kallare började människorna i cellen frysa. Några sov och frös sakta ihjäl. Andra var på väg att somna.

Några steg då och då upp och hoppade för att hålla värmen uppe. De ville ändå leva så länge de kunde, och det fanns ju alltid en chans att någon insåg deras oskuld. De levde på hoppet, de som steg upp och hoppade.

De två unga blev också de allt mera frusna ju längre natten led. De beslöt att gå några varv runt i cellen för att inte domna bort. De gjorde så.

Medan de försiktigt vandrade omkring stötte de plötsligt på en okänd undanskymd öppning. De blev förvånade och trädde in i den. Ett ögonblick trodde de att det var en hemlig gång som ledde bort och ut, men det var bara en liten kall avsides liggande vrå. Ingen annan var där. Troligen hade den lämnats i fred då det var kallare där än inne i den stora cellen.

De var ensamma. Ingen såg dem eller hörde dem. De hade lämnat cellen, och ingen visste nu var de var. De var lyckliga och frusna.

Golvet i detta lilla rum var mjukt. Det var betäckt med färsk oanvänd halm. I den stora cellen hade det också funnits ordentligt med halm, men den hade varit gammal, nersölad och rutten. Halmen här inne var inte alls nersölad.

De lade sig sakta ner och njöt för första gången på oerhört länge av någon bekvämlighet. De tänkte på himlen och dess stjärnor som någonstans ovanför dem tindrade, de tänkte på våren och naturen där ute som någon gång skulle vakna till liv igen i kanske en bättre värld än den nuvarande, och de tänkte på varandra. De såg på varandra. Hon skälvde av köld. De lade sig tätt intill varandra och värmdes varandra. De gjorde ingenting annat. De hade till och med glömt kedjorna som de var fjättrade med och som inte störde deras samvaro längre.

Allt mera trängde tystnaden in i cellen och i dess nischer och förgreningar. Den ena individen efter den andra somnade och började drömma. Luften fylldes av drömmar. När den metalliska klockan slog fem var allt tyst.

Även de två i den lilla avsides liggande kammaren var tysta och stilla. De gjorde ingenting utöver det att de andades. De låg tätt bredvid varandra för att värma varandra. De var vakna men gjorde ingenting annat. De njöt intensivt av varandras närhet utan medel.

Timmarna gick. Klockan 08.16 var det så dags. Kommendanterna stampade hurtigt genom korridorerna, och soldaterna förberedde sig för dagens exekutioner. Cellerna från nummer 27 till och med nummer 35 skulle tömmas.

Klockan 08.22 tågade exekutionspatrullen fram till cell nummer 27. En officer öppnade galant dörren. Han skrek till alla där inne: "Vak upp! Gör er redo!" Så gick han in tillsammans med fem andra. De sparkade upp alla som inte steg upp självmant.

Två hade dött under natten: en gammal kvinna och ett litet barn, som troligen var hennes barnbarn. Alla de övriga fördes ut och kedjades ordentligt samman.

När alla var snyggt och prydligt fastkedjade räknades de. Soldaterna kom till slutsiffran fyrtiosju. Om man bortsåg från de två döda fattades det två. "Finn dem genast!" kommenderade officeren. Fem soldater gick in i hålan för att söka.

De fem kunde inte hitta de två som alltjämt saknades. "In med starka lampor!" kommenderade officeren. Men inte ens med starka lampor kunde de två försvunna hittas.

Officeren blev förundrad. Han bläddrade i sina protokoll. Han begrep ingenting av dessa. Det enda han begrep var att någonting inte stämde någonstans. Kanske någon hade slarvat. Det var inte ovanligt. Snarare var det normalt. Till slut sade han: "Äh, låt dem vara." Och han gav order om marsch. Patrullen avtågade med sina fyrtiosju på rad fastkedjade själar. Fångvaktaren låste celldörren när de alla hade avlägsnat sig.

De två unga blev lämnade ensamma kvar där inne. Allt var tyst. Ingen hade observerat deras lilla kammare. Den var så övernaturligt dold att man endast kunde hitta den genom en tillfällighet. Den hade kanske varit tänkt som en toalett från början, men den hade aldrig försetts med något avlopp och därför aldrig kommit till användning. Den ofärdiga sidokammaren hade blivit lämnad åt sitt öde.

Där inne låg de fortfarande tätt tillsammans. De tycktes fortfarande värma varandra. Men de andades inte, ty de var döda. De hade liksom den gamla mormodern och barnet långsamt domnat bort och frusit ihjäl under nattens morgontimmar. Deras ansikten var vita. Deras själar var borta. Men kanske de dvaldes någon annanstans i stället för på denna dystra ort? Vi skall hoppas att så var fallet, ty i så fall kommer vi en dag att få delta i deras stilla lycka igen och få det bekräftat att den trots allt var oförgänglig och definitivt utom räckhåll för denna miserabla världen med alla dess besynnerliga ordningsföreskrifter.

Slut.

(Detta är ur en grupp ganska morbida noveller.

De andra var i allmänhet betydligt kortare och är sedan länge förkomna, endast denna bevarades genom att den senare inkorporerades i romanen "Vraket bortom horisonten", där den ingår i en dramatisk flykthistoria från Sibirien.

Men egentligen är det en helt självständig historia och den enda kvarvarande litterära produkten från ett år då all tidigare färdig produktion brändes.)

Skogen – ett litet sagospel i fem akter.

1.

Det var en gång för länge sedan. När allt detta förunderliga inträffade vet man inte riktigt, men det kan ha varit någon gång under Medeltiden eller kanske under 1800-talet. Det var i varje fall inte igår.

Hur började egentligen broder Malcolms sällsamma missionsäventyr? Han var ju egentligen minst av allt någon missionär. Han var yngst i klostret och den mest sorglösa av alla de godmodiga bröderna, men han hade en svaghet för att företa sig långa promenader på egen hand. Denna svaghet hade de andra bröderna och även abboten ett visst överseende med, och därför kunde han med självaste abbotens välsignelse göra sin morgonpromenad till havet varje dag när vädret var vackert. Han behövde ju det för att kunna fungera som mänska.

Således var det denne lille munk som en morgon som vanligt kom vandrande över ängarna ner mot havet. Ängarna slutade vid ett brant stup, som havet fåfängt bearbetade med sina bränningar långt där nere utan att kunna komma upp en millimeter över branten; och ovanför detta stup brukade broder Malcolm slå sig till ro för att kontempera havet och solskenet glans däri över vågornas brusande oändlighet. Att få vara ensam med havet var kanske broder Malcolms livs enda passion.

Efter att ha suttit där en stund och spretat med tårna på sina bara fötter kanade han ner för slänten och började vandra längs med sandstranden, som havet dånande och skummande ideligen översköljde, jämnade till och slätade ut. Han gick på den torra sanden och njöt av att få sina fötter behagligt värmda av den solskimrande torra sanden tills han satte sig på nytt och blickade ut över det vilda öde havet och de rasande skummande vågorna, som ideligen begick självmord mot stranden utan att havet för det någonsin dog eller tog slut. Nej, ständigt kom det nya vågor som begick självmord även de, och de nya vågorna tog aldrig slut. För varje våg som begick självmord föddes det en ny någonstans där ute på okänd ort.

Medan munken så satt där i sanden och täckte över sina bara fötter med sin dräkt och funderade och betraktade de härliga vågorna tyckte han sig se någonting blänka mitt ibland dem. Han betraktade blänket och såg snart, i det att han reste sig, att det var en flaska. Han beredde sig på att fånga den. Den kom stadigt närmare stranden. Så slungade en häftig våg upp flaskan på sanden i en kaskad av frustande skum, och den lille munken grep den.

Han synade den noga. Där inne låg det ett brev. Han öppnade den. Det var inte svårt att få ut brevet, ty det var långt och sträckte sig ända upp i halsen. Munken tog varsamt ut det och läste det. Döm om hans förvåning när han läste följande ord:

"Vän! Jag ber dig: Döm mig inte för mitt povra språk och klena uttrycksförmåga, utan försök i stället förstå och ta vara på vad jag har att berätta, och döm mig sedan därefter, om jag hållit mig till sanningen eller bara fabricerat ljuva drömmar! Jag är en vilsen vandrare som nu ser döden i vitögat, ty skeppet som jag är matros på kommer ej

att klara denna storm. Innan jag dör vill jag anförtro åt ödet mitt livs enda värdefulla kunskap. Jag fann en gång paradiset, och jag var dum nog att bege mig bort ifrån det. Följ vägen söderut från Wynyard inte långt från Winchester i Hampshire tills du kommer förbi en slottsruin och strax därpå finner en bäck. Följ denna bäck motströms, och du skall finna det paradiset som jag för evigt har förlorat. Därmed övergår mitt liv från denna världen till Gud."

Munken vart mycket häpen och läste brevet om och om på nytt. Vad skulle han göra med det? Efter att ha funderat en lång stund på saken beslöt han att visa det för sin abbot. Endast den gamle kloke och blide abboten kunde veta vad som var att göra med en så sällsam flaskpost.

Och han reste sig ur sanden och klättrade upp för slänten och vandrade snabbt tillbaka den långa vägen över ängarna till sitt vackra kloster för att be sin dyrkade abbot om råd.

Klostret var vackert beläget på toppen av en långsträckt kulle, och klostrets kyrktorn kunde ses ända från Whiggleby två mil längre bort. Det var ett mycket vackert kloster, men allra vackrast var dock klosterträdgården, som abboten själv var överste trädgårdsmästare i. Det var abboten allena som hade fullkomnat trädgården. Och det var naturligtvis i denna undersköna och idylliska klosterträdgård som den lille munken fann sin abbot.

Abboten satt just bland rosorna när munken kom. När abboten fick syn på munken frågade han genast:

"Vad har hänt, broder Malcolm? Du är andfådd och blodröd i ansiktet. Har något upprört dig?"

"Ja, fader. Jag är så upprörd så jag vet inte vad jag ska säga."

"Då måste det vara något allvarligt. Vem mötte du på vägen?"

"Ingen levande varelse, men däremot en död." Abboten gjorde stora ögon.

"Såg du ett spöke?"

Malcolm kunde ej svara utan föll endast på knä inför sin älskade abbot, höll fram brevet och flaskan och sade: "Fader, ej ett spöke, men en död mans sista ord."

Abboten rynkade pannan, synade flaskan noga och läste sedan brevet flera gånger mycket utförligt. Sedan sade han mycket betänksamt: "Hm!"

Med oro såg broder Malcolm hur abboten rynkade pannan ytterligare. "Vad tror ni om det, fader?" frågade han ängsligt.

"Ett brydsamt bekymmer," sade abboten fundersamt. "Vad vill du göra med detta?" sade han plötsligt och vände sig direkt till sin unge broder.

"Jag vet inte. Därför kom jag till er."

"Det var klokt av dig. Om du vill uppsöka den plats som står nämnd i detta brev och se vad som ligger bakom denne sjömans ord så får du utan vidare göra det. En sådan här sak tarvar utredning. Men om du gör det så måste du lova att sedan komma tillbaka till mig och berätta för mig allt vad du fann."

Munken blev glad och sade: "Det lovar jag!" Och glädjestrålade föll han ner för abboten, kysste den vördade milde faderns hand och sade: "Tack!" Sedan skyndade

munken därifrån med en salig iver. Abboten hade sagt precis vad den lille munken önskat och hoppats att han skulle säga.

Han skyndade till sin lilla cell, packade ihop sina få och små pinaler i ett litet knyte och band detta fast vid en käpp som han satte på axeln. När han skulle gå frågade hans medbröder:

"Men broder Malcolm, vart skall du ta vägen? Ska du lämna oss?"

Den lille glade munken svarade: "Nej då, jag kommer tillbaka. Och då får ni veta var jag har varit."

"Vet du det inte nu då?"

"Hur ska jag veta det när jag inte har varit där?"

"Men du vet väl vart du ska?"

"Nej," sade Malcolm, och bröderna begrep ingenting.

Sedan lämnade munken klostret och begav sig ut i vida världen med ingenting annat som hjälp och vägledare än en liten papperslapp.

Snart kom han till Winchester. Det var ju inte så långt dit från Devonshire, var klostret låg. I den stora staden hälsade han på hos sin kusin biskopen, som bjöd honom på middag. Biskopen var en rund och levnadsglad, hjärtlig och generös person som såg väl till att den lille mera blygsamme kusinen fick allt vad han kunde behöva och mer därtill. När den lille munken berättade vad han var ute på för färder skrattade biskopen våldsamt och länge så att hela prästgården skakade. Det var biskopens enda kommentar.

De skildes som bästa vänner som alltid, och munken lovade biskopen att komma tillbaka på återvägen och berätta om vad han eventuellt hade funnit.

Han kom snart till Wynyard, och när han passerade den sorgliga mäktiga vackra slottsruinen fick han andan i halsgropen. Kort därpå förde vägen honom över en liten vacker valvbro av sten, och under denna bro forsade en yster bäck. Munken förstod att detta måste vara den bäck som brevet talade om och som han hade att följa.

Han tog noga reda på vilket som var motströms och vilket som var medströms innan han beredde sig på att följa bäcken. När han var riktigt säker på sin sak lämnade han vägen och följde han bäcken ut i landskapet. Vilket lockande äventyr var inte detta!

Han följde den över åkerängar och hedar, genom lunder och skogar. Den blev hela tiden ännu mindre. Vädret mulnade en aning medan han tog sig över stock och sten, och han var ganska trött och på dåligt humör när bäcken slutligen ledde honom in i en stor bokskog. Där växte även kraftiga gigantiska ekar och andra vackra lövträd.

Så fort han kom in i denna skog skedde det något med honom. Han var inte särskilt intelligent, det behöver man inte vara för att kvalificera sig som munk, tvärtom är det då bra om man varken är för fiffig eller för dum, men hans hjärta var utomordentligt gott, vilket var huvudsaken; och det kändes plötsligt för honom som om hans goda hjärta började svämma över. Han kände sig som efter att ha mottagit något alldeles extra heligt sakrament. Ett ljus tändes i hans inre och uppfyllde honom och tycktes uppfylla hela världen för honom. En oemotståndlig lycka grep honom. Han kände sig som barn på nytt eller rättare sagt mera som barn än någonsin. Han kände skrattet växa inom sig. Det var inte hans avsikt att låta det bryta ut, men det bröt ändå ut i klingande

pojaktiga toner, och alla fåglarna i träden svarade honom på samma språk. Och han började ta hopsasteg längs med bäcken medan han fortsatte följa dess porlande lekande bubbel mot källan.

För varje steg han tog uppfylldes han mer och mer av ljus, större och större lycka och högre och högre salighet. Säll var han som aldrig tidigare. Till slut kom han fram till en underbar glänta. Bäckens delade sig där i två armar som omflöt en liten ö och sedan förenades igen längre uppåt. Genom lövverket strilade det ner ett doftande underbart änglajus, som genom markens ångande dis verkade synnerligen trolskt och sagolikt. Men i hjärtat av denna underbara fridfulla ljusa glänta såg han något som fick honom att stanna upp totalt. Där stod nämligen två små underbara träkojor, den ena mera pittoresk än den andra, den ena på ön och den andra på bäckens högra och östra strand. De var helt olika varandra, och ändå var det tydligt att samma byggmästare hade byggt dem bägge. Bodde det någon i dem ännu? Det verkade så, ty ingenting var förfallet. Och vid fastlandshusets vänstra sida vid stranden snurrade ett litet kvarnhjul som drevs runt i takt med vattnets färd mot havet.

Över öhusets ingång hängde det en prydlig liten skylt på vilken det med vackra snirkliga bokstäver stod målat: Huset. Det var tydligen så öhuset hette. Vår lille munk hade lätt hoppat över bäcken till ön och undersökte nu "Huset". Det var tydligt att ingen var hemma.

Sedan hoppade han tillbaka till stranden igen för att undersöka det andra huset. Han hade mera respekt för det, för det var på något vis mera levande. Det var större och ännu vackrare, och det kändes ännu tryggare. Över dess dörr stod husets namn målat som på det förra. Där stod skrivet: HEMMET.

Mycket försiktigt öppnade munken dörren, som var lika olåst som Husets dörr hade varit. Han hade inte hunnit öppna dörren helt förrän han hörde en ung mansröst som sade:

"Stig in! Jag har väntat länge på dig."

Munken kunde icke göra annat än stiga in. Husets interiör var ännu vackrare än dess exteriör. Han hade aldrig sett vackrare handsnickrade möbler. Där var en ljuvlig utsmyckad vacker tvåvåningssäng byggd som två venetianska gondoler på varandra. Munken stod andlös inför denna skönhet och hantverkskonst, denna trygghet och frid och denna ljuvliga hemkänsla. Vid den öppna spisen i vilken en varm sansad eld brann satt en mycket skön ung man med mycket långt ljust hår och blåa ögon. Han var även lång till växten och verkade mycket lugn av sig. Hela hans väsen uttryckte mildhet och visdom i kombination med den skönaste tänkbara ungdom. Han var klädd i vitt, och det var ingenting smutsigt över honom. "Välkommen," sade han lugnt. "Vill du inte vara så god och sätta dig ned och känna dig som hemma?"

Vad annat kunde munken göra? Andäktigt satte han sig långsamt ner i en mjuk fåtölj som ändå var anspråkslös och enkel. Han visste inte vad han skulle säga. Han var som bedövad av all denna sällhet som fanns överallt på detta ställe, i denna skog, hos varje träd, i varje fågelröst, i varje doft och vindsus, i varje droppe av bäckens lekande vatten, och allra mest i detta hus, vars namn var Hemmet.

"Vad heter du?" frågade mannen den trollbundne munken.

"Malcolm," svarade munken.

Sedan var det tyst igen. Den unge mannen började tala allmänt om skogen. Hans eget namn var Gabriel. "Allting här står till ditt förfogande," sade han till munken. "Du får stanna här så länge du vill. Här finns sängplatser för sex personer sammanlagt. Du får disponera Huset helt om du vill, men du får även bo här, om du hellre vill det. Hur kom du hit, för resten?"

Munken tog fram och visade brevet för Gabriel.

"Jag fick detta per flaskpost."

Gabriel blev en aning bedrövad då han läste brevet. För första gången såg Malcolm ett djupare allvar i hans ansikte. "Jag känner igen handstilen," sade Gabriel. "Han hette Manuel och var den förste som lämnade vår skog. Det finns dock en möjlighet att han ej har gått under i den storm som han talar om. I så fall kan han ännu återvända hit. Men stormarna på Biscaya är svåra."

Nu fattade munken mod och frågade:

"Säg mig, vad är historien bakom denna skog? Varför har den en så otroligt saliggörande verkan på allt och alla som lever i den? Man kan ju inte komma in i den utan att berusas av något som inte kan definieras."

"Det finns många historier om denna skog," svarade Gabriel tankfullt. "Men gå ut till bäcken, sök vad du finner i dess vatten alldeles nedanför öns södra spets, och kom sedan hit och berätta vad du såg."

Munken gjorde som Gabriel hade sagt, vadade ut ett stycke i bäckens vatten och sökte med ögonen på botten alldeles nedanför öns sydligaste spets, som var en stor sten, som Gabriel hade sagt. Där blänkte något. Det blänkte så klart som vore det självlysande som solen eller åtminstone som månen. Det var klarare och mera gyllene än det renaste guld. Munken såg att det var en ring, men han vågade inte röra den och ta upp den. Men något hemlighetsfullt var det med ringen, och han drog sig genast till minnes alla tänkbara ringlegender om magiska ringar, av vilka dock ingen gick att förknippa med denna, fastän han betraktade den länge. Inför dess anblick kände han sig hugnad och hänförd till höjden av en alldeles oförklarlig och enastående extas. Men han kunde inte vidröra den. Han förstod dock så mycket att den hade något med skogens hemlighet att göra och att kanske just denna ring var hela skogens hjärtpunkt och innersta själ, eller att åtminstone skogens salighets innersta väsen var förknippat med denna hemlighetsfulla ring. Till slut slet han sig med våld från ringens anblick och förtrollning och återvände till Hemmet, där Gabriel väntade på honom. Han berättade för Gabriel vad han hade sett.

"Vill du höra berättelsen om denna ring?" frågade Gabriel hemlighetsfullt och förtroligt.

"Gärna!" svarade munken entusiastiskt.

"Nåväl. Hör då på."

Och han började berätta.

"Det fanns en gång i Söderhavet ett rike som bestod av sju öar. Den mellersta av de sju öarna var även den största, och på den låg örikets enda by. Där levde de sju öarnas konung i sitt palats. Örikets namn var Jagände efter den mellersta ön som bar det namnet.

Kungen i detta välmående fridfulla söderhavsrike hade en dotter som han älskade över allt annat på hela jorden. Det var hans enda barn, och hon var lika vacker som en stjärnklar natt med fullmåne. Alla älskade henne, hon var öarnas vackraste dotter, och hon var därtill en mycket godhjärtad och älsklig jungfru. Hon var hjälpsam och ödmjuk och ägde alla dygder som man kan tänkas äga. Kungen var öarnas sol, och dottern var öarnas måne.

Många var de unga män som ville vinna hennes hand. Ja, de var mer än oräkneliga. Men ännu hade inte kungen i hela friarskaran funnit någon värdig att ta hand om hans dotter. Han var fast besluten att bara ge henne åt den yppersta av alla män, och någon sådan hade kungen hittills spanat förgäves efter.

Till öriket brukade det en gång om året komma en engelsk handelsresande vid namn Magnus Ferguson. Han var god vän med kungen, och ingen i hela världen kände vägen till dessa öar utom denne doktor. Han sålde mediciner och botade sjukdomar, som inte var så vanliga i riket Jagande, och som betalning fick han vackra tyger och mattor, pärlor, ädelstenar och andra dyrbarheter. Ingenstans i hela världen syddes och vävdes det så vackra saker som i Jagande, och på ingen plats i världen fiskades det större pärlor, och Jagandes pärlfiskare kunde dyka ännu djupare och hålla sig ännu längre under vattnet på stora djup än Ceylons. Ack, vilka skatter fick inte denne doktor Magnus varje år! Men han sålde dem alla blott för en ringa penning på marknaden i Calcutta.

Ett år när doktor Magnus kom till öarna var han inte alldeles ensam. Han hade en god vän med sig som hjälpte honom med seglingen och styrningen. Doktor Magnus vän var en riktig sjöman. Han var mörk och mager, och hans ålder var omöjlig att bestämma. Han såg oerhört intressant och gåtfull ut, och det var något både romantiskt och svårmodigt över honom. Han var fåordig och tyst, resignerad och återhållsam, och hans blåsvarta hår glänste som en stjärnhimmel i solljuset. När den lilla skutan närmade sig Jagande stod han ständigt i fören och spanade ut mot öarna, ovillig att gå miste om något av alla de intryck som det första mötet med dem skulle ge.

Den unge mannen, doktor Magnus medhjälpare och förste styrman, hade fört ett rastlöst liv och seglat på varje hav och skådat varje hamn. Men den hamn som han ideligen sökte efter hade han ännu icke funnit: den hamn som kunde ge honom ro.

Skutan nalkades öarna. Mänskorna flockades på stränderna. När skutan sakta vaggade framåt över dyningarna mot huvudöns ankarvik hördes det tydligt från stranden från hundratals skönsjungande guldstrupar en flerstämmig välkomstsång. Den var mycket harmonisk och ljuv och nästan högtidlig, och doktor Magnus styrman bedövades av den bolmande skönheten i sången. "Så gör de varje gång jag kommer," sade doktor Magnus avfärdande till honom, men han förblev mäktat överväldigad. Hela

denna nya fagra jungfruliga söderhavsvärld med sin oemotståndliga skönhet hade fått honom att häpna på riktigt.

Vackra kanoter, gondoler och galärer roddes ut till skutan för att ta emot den årliga välkomna gästen. Doktor Magnus presenterade sin pålitlige medhjälpare för alla, och de två européerna roddes i land som ett par furstar. På stranden möttes och hälsades de av kungen, som tog emot dem med översvallande prakt och ståt.

Han inbjöd dem genast till en välkomstmiddag hemma hos sig i sitt palats, och doktor Magnus tackade ja för dem båda. Något annat hade varit ogörligt.

Den måltid de intog bestod av åtta rätter, den ena yppigare än den andra. Först blev det en förrätt som bestod av något slags söderhavsaktigt smörgåsbord. Sedan blev det en kraftig sköldpaddssoppa. Sedan följde någon sorts mjölrätt, som till smaken påminde om spaghetti. Sedan följde huvudrätten: en kalkonliknande fågel med tillbehör som motsvarade tio kalkoner. Sedan inleddes raden av efterrätter med en ny kraftig soppa av obekant slag, som påminde om den skandinaviska svartsoppan, som följdes av en underbar skaldjurspudding, som följdes av ett berg av frukt; och till sist intogs en varm dryck med en sorts jättelik fruktansvärt god söderhavstårta, som var mäktigast av alltsammans och som fick en att storkna, om man inte hade gjort det redan. Sedan övergick måltiden till gemytligt samtal om allt möjligt. Detta fann inte styrmannen så stort intresse i, som inte var hemmastadd i den lokala dialekten; så när kungen och doktorn pratade som allra ivrigast passade han på och smög sig ut. Han ville titta på staden.

Överallt i den stora kungliga byn såg han ljuvliga älskliga sköna varelser. Varje mänska var vacker, och även varje hus och varje hydda var mycket vacker. Skönhet präglade denna värld och detta folk mer än något annat land och folk som han hade sett. Och ändå trodde han att han hade sett dem alla.

Det skulle kunna skrivas en hel bok om denne unge sjöman, funnen föräldralös, uppvuxen i Venedigs fattigaste kvarter, gången till sjöss vid tolv års ålder och rorsman vid fjorton år, då han ensam utförde bragden att rädda ett fartyg genom en tyfon fastän alla andra övergav det. Han hade varit i Chittagong när den fruktansvärda orkanen kom som dränkte hela staden, och han hade varit ombord på det skepp som av ödet fördes ut på den ryktbara färden till ett okänt hav i söder som vimlade av sjöormar, maneter, marulkar och sjökor som alla var mycket större än blåvalar. Han hade omsider tröttnat på äventyr och rastlöshet och så sökt en lugnare anställning och råkat på doktor Magnus i Calcutta. Och här var han nu i ett paradiset som överglänste alla andra paradiser i skönhet, renhet, jungfrulighet och lycka.

Vid ett gathörn stannade han. Han såg nämligen utanför en hydda en syn som betog hans hjärta. En gammal sjuk kvinna låg på en bädd, och hon tycktes vara döende. Två små barn var hos henne som antagligen var hennes barnbarn. Några föräldrar till barnen syntes inte till. Men hos den gamla och barnbarnen var det en ung flicka som uppenbarligen inte räknade någon släktskap med dem alls. Denna flicka skötte ömt om den gamla samtidigt som hon malde och bakade bröd åt dem alla tre. Den gamla sov nu, och flickan arbetade; men så fort den gamla vaknade till lämnade flickan arbetet och gjorde allt vad hon kunde för den gamla. Hon gav den gamla någon sorts medicin som

spred en doft av säregna örter. Den gamla andades häftigt och mödosamt. Jungfrun försökte trösta henne och lindra den svåra kampen för henne. Den gamla kämpade för livet. Men hon förlorade sitt livs sista kamp. Plötsligt slocknade hon med en suck, och den av arbete utslitna kroppen upphörde att leva. Flickan förstod att hon var död, omfamnade barnen, gjorde färdigt allt arbetet och reste sig sedan. Först då föll hennes blick på den unge vackra främlingen från havet, som nu redan länge hade stått och iakttagit endast henne. Hon sade spontant till honom: "Vill ni hjälpa mig? Här är ännu mycket att göra." Han förstod vad hon menade och hjälpte henne med allt.

Han stannade hos henne och hjälpte henne ända tills allt arbete var gjort. Sedan sade han, när hon reste sig och tog stöd mot hyddan, på så god malajiska han kunde: "Ni har arbetat hårt idag."

"Inte så hårt som jag borde," genmälde hon och log. De fann det svårt att skiljas från varandra. Han följde henne när hon gick bort från hyddan, och hon lät honom göra det.

Solen lyste så vacker och klar från den blåaste och klaraste himmel. När hon gick genom gatorna i sällskap med främlingen började folket som såg henne viska: "Vem är väl han som vågar följa kungens dotter?" Hon märkte det, ett ljus tändes i hennes hjärta, och hon började springa. Hon sprang vigt och snabbt som en galopperande gasell. Han började genast springa efter. Hon sprang ut ur staden och in i skogen. Han hade inte förlorat henne ur sikte för en sekund och ännu mindre blivit efter. Tvärtom: han lyckades ta in på henne. De var en god bit in i skogen när han hann i fatt henne. Men just när han skulle springa förbi henne stannade hon och föll hon skrattande till marken. Hennes skratt var som en pärlande bäck om våren. Han föll ner bredvid henne, och de skrattade en god stund tillsammans medan de hämtade andan.

Dagen led, och solen närmade sig horisonten. Då utbrast kungen: "Var är min dotter?" Han hade redan i flera timmar varit orolig, men nu var han allvarligt orolig. En tjänare, som hade vaktat kungens och doktor Magnus middag sedan förmiddagen, erbjöd sig att gå ut och söka henne, och kungen lät honom gå.

Snart fick tjänaren i staden veta att kungadottern hade setts tillsammans med den vackra främlingen från havet. Då anade tjänaren det värsta och satte av spontan förskräckelse handen för munnen. Hans fasa blev inte mindre av att han en stund senare fick se de två, kungadottern och främlingen, komma gående längs med gatan mot kungens palats. De tycktes vara ohjälpligt förenade i kärlek, ty de höll varandra i handen. Då förfasade sig tjänaren till det yttersta och sprang vettskrämd tillbaka till palatset, där han panikslagen inte skonade kungen med att avhålla sig från att avslöja det allra värsta, det som bara inte fick hända utan att kungen tillåtit det.

När de två unga trädde in stod kungen upprätt, mörk av vrede som ett obönhörligt anryckande tyfonmoln; och de två unga förälskade hann inte säga ett ord förrän kungen sade:

"Dotter! Lämna oss ensamma!"

Och dottern måste gå ut, väl medveten om att ingenting kunde drabba hennes livs första älskade utom det absolut allra värsta.

Så fort hon ofrivilligt hade lämnat kungens hus sade mannen från havet, i det att han ödmjukt föll på knä och bugade sig till marken:

"Jag älskar er dotter, och hon har även givit mig sin kärlek. Jag ber ödmjukast om att få bli er svärson."

"Ha!" utropade kungen. "Det trodde du! Ingen kommer någonsin att få henne! Hon är bättre än alla män tillsammans i hela världen! Men om du kan uppfylla villkoret för att få henne så är hon din, men det villkoret har än så länge ingen kunnat klara."

"Men hon älskar mig, och hon har aldrig älskat någon före mig, och hon kommer aldrig att älska någon efter mig."

"Håll klaffen! Hon kommer aldrig att älska någon som inte är värd henne! Och om du är värd henne så kan du klara villkoret."

"Vad är villkoret?"

"Villkoret är att du som betalning för hennes jungfrudom skall ge mig en ring av guld som kan ge mig vad helst jag önskar. Du skall smida den alldeles själv utan verktyg, utan smedja, utan städ, utan någonting alls utom dina egna händer. Du skall ge mig en ring med magiska krafter, och en sådan ring kan ej göras med verktyg. Den måste vara färdig före soluppgången. Om du ej klarar provet, eller om du lyckas smida en ring som inte fungerar, så är du från och med i morgon landsförvist från mitt rike för evigt, och du måste då ge dig iväg med din doktor Magnus, vare sig han vill det eller inte."

"Menar ni allvar med att ringen skall kunna uppfylla vilka önskningar som helst?"

"Ja, det menar jag. Och om jag ej har den ringen i min hand i morgon, så adjö."

"Och om ni har den?"

"Då är min dotter er, och ni är min svärson. Men det är det lyckligtvis inte så stor risk för att ni blir. Ge er av nu, och försök klara provet. Ses vi igen innan ni har klarat det så är ni dödens. God natt så länge."

Och sjömannen måste gå ut medan kungen gick för att sova. Men innan kungen lade sig till rätta i sin säng kunde han ej låta bli att tänka: "Det vore synd om en så präktig yngling inte blev min svärson." Därpå somnade han för ett ögonblick.

Och natten föll över den fridfulla världen, försiktigt och stilla och utan ett knyst. Den förtrollande guldröda skymningen övergick till fagra tusende stjärnors förtjusande sken, mera ljuvligt än solens emedan man kunde beskåda det. Solen är ljuset som får en att älska, betrakta och fröjdas åt världen, men stjärnorna är det försiktiga ljus som drar människans blick till sig självt. Och med natten så sänkte sig drömmarna ner över världen i form av de ljuva och skira berättelser som mången skald skrivit ner och bevarat för alltid, men som solens morgonljus och hårda dagsljus var dag bränner bort och fördriver. Ty drömmarna tål ej den verklighet som solens bländande strålar belyser.

Och alla i hela Jagande gick till sina bäddar och somnade in. Endast en förblev vaken i denna förtrollande natt. Det var sjömannen som kommit med doktor Magnus. Han vankade oroligt fram och tillbaka längs stränderna. Månen gick upp och spred silverglans över den tysta drömmuppfyllda natten. Ett slag stod den prövade sjömannen stilla och tittade in i den kallt ljusa månglobens ansikte. Längre förblev han så stående som om han forskade djupt i fullmånens mysterium. Vad manne försiggick inuti honom? Han tänkte ej på något annat än sin så högt flammande kärlek, sitt ljuva och bittra ohyggliga kärlekskval. Ja, allt var möjligt för den stora kärlek han kände. Han

gick ifrån stranden ett stycke till floden, som rann ut ur skogen, gick motströms ett stycke och satte sig sedan vid flodstranden med skogens nattsus omkring sig. Men sedan så gjorde han ingenting mer. Han blott satt där inför månens eviga renvita anlete, som mystiskt skimrade i grått och vitt såsom silver.

Och timmarna gick. Han blott satt där och tänkte, funderade och mediterade över måhända sin tro och sin kärlek, som nu ställdes inför hans livs allra svåraste prov. Månen företog stilla sin nattliga vandring över den kristallklara stjärnhimlen, som var så klar att varje stjärna som över huvud taget fanns i hela universum kunde urskiljas. Från alla håll belyste månen under sin nattfärd mannen som satt vid floden och floden själv. Och luften var stilla och sval och så mjuk och så doftande att den smekte hela naturen lika ömt som en moders hand sitt späda älsklingsbarn. Och främlingen från havet bara satt där i sanden på stranden av floden och tänkte.

Och natten svepte som en doft genom tiden och började nu hasta mot sitt slut. Snart skulle solen gå upp och belysa för en sorgsen värld det sorgliga faktum att friaren ej hade lyckats vinna prinsessans hand. Snart förestod dagen som skulle se älskaren skiljas från sin älskade för evigt, den grymma dagen, som öppnar alla ögon inför realitetens obönhörliga hänsynslöshet och aldrig minskar på den bländande strålkastaren så länge hon varar. Men ännu hade inte månen gått ned.

Den började just att vidröra palmtopparna. Redan hade dess strålgans mattats inför avskedets bittra stund. Den tycktes med sina sista strålar ropa till mannen: "För Guds skull, skynda dig och vinn din prinsessa!" Månen sköt sina sista klara silverstrålar ut över den slocknande döende natten. Då rörde mannen äntligen på sig, men ytterst litet. Han rörde blott en arm och den armens hand, ytterst varsamt och försiktigt. Han lyfte handen och tycktes med sina fingrar vilja plocka något ur luften. Med yttersta varsamhet grep han mellan sin höjda arms pekfinger och tumme månens sista stråle och började forma något av den. Oändligt varsamt formade han en rund cirkel, och nu höjde han även den andra handen och hjälpte till med den. Han började gnida det abstrakta föremålet och forma det, liksom en krukmakare formar en snirklig äggkopp åt sin kejsare. Detta fortfor han med under oändlig omsorg och varsamhet i säkert fem långa minuter. Sedan lämnade hans fingrar föremålet, som blev hängande i luften. Det var tydligt en skinande skimrande ring som glänste varmare än guld. Det konkreta föremålet hängde i luften på en tunnare tråd än ett hårstrå, ty det hängde på den nedgående månens sista stråle. Så stack han ut sin högra hand igen och tog ner föremålet ur luften. I samma ögonblick upphörde fullmånen att vara full och slocknade dess sista stråle. Men ringen hade mannen i sin hand, som han hade smitt av den goda och tursamma, överenergiska och överstimulerande fullmånen strålar. Det var kärlekens ring, och den kunde uppfylla varje mänsklig önskan. Och nu reste sig mannen långsamt och sävligt, ty han var styv i hela kroppen; men värdigt och tillitsfullt började han gå bortmed flodstranden i riktning mot konungens by, samtidigt som morgonen på allvar började varsla om sin definitiva ljusning borta i öster.

Konungen hade haft svårt för att sova. Han hade inte kunnat sova alls. Han hade hela natten bara legat och funderat på sin dotter och den märklige friaren. När solen tände sina första strålar var han trött på att bara ligga och vända sig och fåfängt vänta

på sömnen, som bara desto envisare retades med att hålla sig borta och göra situationen ännu mera irriterande för kungen; så han fick nog och steg upp. Han klädde på sig det lilla som behövdes och kände sig inte det minsta sömnig. Han var säker på att friaren hade misslyckats med sin uppgift, som alla andra värdelösa friare som bara ville skända hans dotter; men ändå kände han samtidigt i djupet av sitt hjärta ett litet tvivel. Det var minimalt men kunde icke tystas. Tänk om denne ändå var den rätte? Vore det inte skada på en så intressant man att med ett omöjligt uppdrag som ursäkt hänsynslöst skrota honom? var tanken som han hela tiden stängde ute men som ändå alltid kom tillbaka och knackade på hans hjärtas forcerat stängda dörrar igen.

Han satte sig i en bekväm vilostol vid fönstret. Han hade suttit där och drömt och funderat en stund när han plötsligt hörde fotsteg utanför, självsäkra lugna fotsteg. Palatsets ytterdörr öppnades. Någon kom in. Denne någon öppnade förhänge efter förhänge. Kungen krympte ihop och försökte göra sig osynlig. Så drogs det sista förhänget ifrån, och friaren från främmande land stod där mitt framför honom. Han sade ingenting. Kungen sade ingenting heller. Kungen bara satt där andlöst och väntade och trodde att tiden nu stod alldeles stilla. Så tog friaren fram något och sträckte det åt kungen. Kungen tog emot det och höll andan fortfarande. Just när han skulle börja undersöka föremålet vände den blivande svärsonen om och gick ut och lämnade kungen ensam kvar med ringen som var priset för hans dotter. Kungen satt som paralyserad i stolen med ringen i sin hand och var fullkomligt förstummad och förbluffad. Vad skulle han väl tro?

Han började syna ringen från alla håll och kanter. Dess rundhet var perfekt. Ej vetenskapens mest exakta passare kunde beskriva en cirkel som var lika fulländat rund. Han synade ringen noga och skådade dess rundhet djupt. Den var ännu vackrare än guld. Han provade den på sitt runda finger. Ingen av alla hans nittiotals ringar passade så perfekt som denna. Hänförd av beundran tog han av sig ringen och solade sig i dess omisskännliga skönhets glans. Så beslöt han att pröva dess krafter. Han måste önska någonting. Det hörde ju till saken. Vad skulle han önska? Något som han hade önskat sig i hela sitt liv och som var omöjligt för någon att kunna uppfylla. Alla andra kunde sjunga men inte han. Han beslöt att önska sig en sångröst.

Myndigt och pompöst uttalade han ljudligt och majestätiskt sin önskan:

"Ring, giv mig en mäktig sångröst!"

Ingenting hände. Han försökte fröjda sig åt att ringen var oduglig och misslyckad, helt maktlös och ett rent fiasko; men det gick inte, för det var inte alls roligt. "Jag måste bevisa för mig själv att ringen har fel och är falsk och inte bedra mig med några illusioner," tänkte han och började ta en ton med sin vanliga skrovliga hessa grötiga och hemskt omusikaliska röst. Men till hans enorma häpnad kom det nu verkligen en ton ur halsen på honom som var ren. Han tog en ny ton och en till. Så började han sjunga, och sången bolmade mäktigt och imponerande ur hans präktiga strupe. Han behövde bara öppna munnen och utan ansträngning med en liten smula kraft snudda vid stämbanden, så flödade sången ur honom som ur en bälg. Och han sjöng med glädje och inlevelse och glödande fröjd alla de sånger som han aldrig kunnat och alltid önskat sig kunna sjunga; så att de hus som låg närmast hans palats började vakna vid ljudet av

hans nya underbara röst och undra vem det var som sjöng så frejdigt. Snart var hela staden i rörelse och undrade vad det var som stod på, eftersom kungen, som aldrig hade sjungit förut utan bara harklat sig, nu plötsligt kunde sjunga och sjöng bra.

Och bröllopet stod en vecka senare. Många tusentals vackra ord skulle rättmätigt kunna användas till att beskriva det underbara bröllopet, men vare det nog sagt här, att bröllopet mellan sjömannen och prinsessan var det vackraste, praktfullaste och roligaste bröllop som någonsin hade firats på Jagande. Alla accepterade och älskade sjömannen som konungadotterns make, och allra mest älskades han och gillades han av sin svärfar kungen själv.

En vecka efter bröllopet avseglade doktor Magnus med en synnerligen värdefull last av tyger, konsthantverk, pärlor, ädelstenar och annat ovärderligt krimskrans, som den okunniga världsmarknaden skulle ge mycket för. Han avseglade ensam, ty hans styrman stannade ju kvar på Jagande som kungens svärson. Och när doktorn seglade iväg ljud till avsked från Jagande en stilla högstämd fyrstämmig hymn från ett tvåhundraåttio sköna välljudande strupar. Det var en hymn till havet, och den invaggade lugnt doktor Magnus och hans skuta i den sävliga dyningen; och när skutan hade kommit så långt ut till havs att dyningarna helt hade den i sitt våld så hade dyningssången från Jagande, som önskade alla pilgrimer välkomna tillbaka, stilla dött bort, och endast havet sjöng i stället desto mera majestätiskt för sig själv.

Efter att kungen hade önskat sig och fått sin sångröst, som sedan bara blev ännu bättre för varje månad ju mer han sjöng, vågade han emellertid aldrig mera begagna ringens hemlighetsfulla kraft. Han greps av fruktan för dess makt och möjligheter, och han gömde den så att han slapp se den och så att ingen annan heller skulle få lära känna dess oerhörda hemlighet. Men inte ens med ringen noggrant undångömd kunde han känna sig riktigt trygg för den. Han fruktade så gränslöst för den makt som han trodde att den besatt, att han aldrig för sitt liv mer skulle våga pröva den med en andra önskan. En natt när ingen såg honom tog han fram ringen, gick ut i skogen, kom fram till floden och kastade ringen så långt ut i vattnet som han förmådde. Han dröjde kvar tills han hörde ringens lilla plums, och sedan gick han hemåt igen, lugnt förvissad om att ringen nu låg på flodens botten, där snart slam och sand och lera skulle täcka in den och begrava den för alltid."

3.

"Flodens ström var stark, och ringen var inte särskilt tung, emedan den ej var gjord av riktigt guld utan av en hemlighetsfull kraft som var mycket ädlare än guld. Därför greps ringen av strömmen och fördes av strömmen ut i havet. Den sken i vattnet som en självlysande liten stjärna. En liten fisk såg den och betogs av häpnad. Den brukade dagligen komma och värma sig i det varma flodvattnet. Nu sam den fram till den märkliga ringen, och utan att han själv ens hade hunnit besluta sig för att göra det hade han slukat ringen. Den låg nu inne i hans stora mun. Vad skulle han göra med den? Det var en hård sak av metall. Åt vem skulle han ge den?"

Han sam ner med den till botten, lade den på sanden och synade den noga. Det var det vackraste mänskliga föremål han någonsin hade sett. Så fick han en idé. Han skulle ge den åt den vackraste varelsen i världen: sjökungens dotter, den vackraste av alla sjöjungfrur. Men vägen till havskungens palats var lång. Det gjorde ingenting. Han kunde göra vad som helst för henne, den vänaste och ljuvaste av alla varelser. Han tog upp ringen i munnen igen och gav sig iväg.

Två månader tog det för honom att komma fram, fastän han fick lift med den stora havslädersköldpaddan. Men sedan såg han äntligen det stora ljuset skymta från den väldiga självlysande undervattensvirvel, som sträckte sig 900 meter uppåt från havets botten. Virvelns spets förde in i havskungens rike, som låg nära invid det djupaste av alla havets djup. Han lät sig fångas av den sakta ljusskimrande virvelns högsta armar och gled sedan utan att röra en fena in i en väldig automatisk cirkelgång. Alla havets levande väsen visste att alla havens vägar ledde till denna gåtfulla ljusskimrande virvel, som var centrum för alla världshavens strömmar, och som slutade vid havskungens undervattensrike. Det var bara att följa med strömmen och hålla sig upprätt.

Efter två timmar hade virveln fört ner honom till havskungens väldiga palats. Där myllrade det av liv. Tritoner, nereider, delfiner och valar av alla de slag hälsade honom välkommen. Där vimlade det av sjöjungfrur och sjömän. De sjömän som drunknar i havet omkommer inte. De omhändertas alltid av sjöjungfrur, som ordnar en fiskstjärt åt dem så att de kan fortsätta leva i havet lika friskt som de levde på havet och på land. Och sjömännen stannar sedan i havet, ty de trivs bättre där än i luftens och människornas värld. Alltid när de dyker upp till ytan grips de av vemod och melankoli och minns de alla sina jordiska kval, varför de strax dyker ner igen och uppsöker sina älskade, sjöjungfrurna, som är trognare än några kvinnor på land.

Den lilla fisken uppsökte sin dyrkade härskarinna. Hon satt som bäst och kammade sitt långa gudomliga hår, som var världens vackraste, när fisken kom och uppvaktade henne. De hälsade artigt, hon frågade honom om allt möjligt, och så presenterade fisken ringen. Hon blev förtjust över fiskens komplimang. Aldrig hade hon sett en vackrare ring.

"Hela havet är översållat med ringar som människor i sin fåfänga skaffat sig och blivit av med, men den guldsmed som gjorde denna ring," sade hon, "måste verkligen ha gjort den med kärlek."

Och hon satte den på sitt finger och visade den så snart hon kunde för sin fader, som hon hade kärast av allt och alla i livet. Även han beundrade den mycket och gratulerade henne.

Några dagar senare, när hon satt och kammade sitt gudomligt undersköna långa hår och beundrade sin fina ring som passade så perfekt till hennes gyllene mörkblonda hårfärg, blev hon arg på sin klumpiga kam, ett annat vrakgods och mänskligt påfund, vars tenar så lätt gick av och blev kvar i håret. "Jag önskar jag hade en kam vars tenar aldrig gick av!" utbrast hon förargat. Genast låg där en ny kam framför henne som inte legat där förut. Hon kunde inte fatta det. Hon provade den. Den var perfekt. Hon provade dess tenar. De gick inte att bryta.

Det tog två dagar innan hon lyckades lokalisera denna nya underbara sällsamma kraft till ringen. Hon gjorde det medelst önskningskraft, och när hon en gång uttryckte en önskan och hade lämnat ringen hemma förstod hon att det var ringen som var källan till den övernaturliga kraften. Hon begav sig genast till sin far och berättade allt för honom. Hon bevisade för honom ringens enastående kraft och bad honom om råd. Han gav henne detta konstruktiva förslag:

"Eftersom vi har fått denna underbara kraft till skänks så måste vi utnyttja den, då den ger oss ett ansvar. Vad sägs, min käraste dotter, om att vi skulle lämna detta luxuösa palats och detta glädjeuppfyllda lättsamma liv för att i stället ägna oss åt att med denna rings krafter utföra goda gärningar åt andra?"

Flickan blev överförtjust. Och de gav sig samma dag ut på en resa, som skulle vara livet ut.

Med hjälp av ringens kraft skapade de fristäder och tillflyktsorter överallt i världen för alla världens förföljda djur. De ordnade ett paradiset åt sjöelefanterna, ett annat åt sjölejonerna, ett åt sjöbjörnarna, ett åt sjökorna, ett åt sälarna, ett åt valrossarna, ett åt pingvinerna, ett åt alla tandlösa valar, ett åt bläckfiskarna och även ett åt de svårt förföljda tandvalarna. De arbetade och färdades dag och natt i tolv års tid. Ständigt gjorde de världen, naturen och alla hav renare, rikare, större och härligare. Så storartat var deras arbete att luftens andar begynte att uppmärksamma dem. Och så en dag frågade luftens andar sjökungen och hans dotter om de ville upptas till deras krets. Alla visste att intet tillstånd var sällare än luftens andars fullkomligt spirituella existens. Därför tackade havets två välgörare ja till anbudet, men först ville de avsluta sitt arbete. Och det fick de naturligtvis lov att göra.

Det sista de skapade här på jorden var denna skog; och liksom alla andra paradiser på jorden som de hade skapat ordnade de det så, att ingen som inte var värdig att få uppleva skogen någonsin heller fick göra det. Vad är ett paradiset? Ett paradiset är en alldeles särskilt helgad och utvald plats som aldrig kan kränkas eller förstöras. Besudling är helt enkelt en omöjlighet.

Innan de skildes från världen placerade de ringen i hjärtat av denna skog, nämligen just där var du har hittat den. Denna bäcks vatten är det renaste vatten som finns i världen. Dess källa är ett livselixir som gör allt ungdomligt liv som dricker därav oföränderligt. Sedan lämnade de den materiella världen och ingick i luftens andars rike, där de vistas alltjämt och ser allt vad som händer i världen och försöker styra allt till det bästa. Kanske ser de oss här just nu. Luftens andar är alltid odödliga. Den som en gång blir en sådan förblir det sedan för alltid. Dock kan en luftens ande när han vill dyka ner i jordelivet igen och bli ett konkret levande väsen på nytt; men när han gör det glömmer han allt om sin sälla existens som en luftens ande ända tills hans konkreta kroppsform dör. Denna glömska är villkoret för jordelivet, ty det eviga minnet kan aldrig rymmas in i en dödlig varelses hjärnminne. Huruvida det är många av luftens andar som väljer att glömma sig själva och anta fysisk form eller endast få, veta vi icke.

Ja, så har denna skog blivit till, och så har ringen blivit till. Dock strålar det ständigt kraft från ringen som ständigt gör denna skog än sällare, än heligare, än underbarare, än mera jungfrulig och ungdomlig och än mera paradisisk. Sjöjungfrun och sjökungen

trodde att ringens kärlekskraft småningom skulle ebba ut, och de blev mycket förvånade när den i stället bara förnyade sig själv hela tiden. När de första gången trodde att dess kraft var slut var det som luftens andar tog kontakt med dem och bad dem fortsätta. Ty sådan är kärleken. För den är allt möjligt i evighet, och den expanderar alltid i evighet."

4.

"Men husen då? Och hur har du själv kommit hit?"

"Det är en lång historia. Den förste som kom hit av alla människor var en vanlig man som hette Jakob. Han fann det genast underbart att vara här. Han fann ringen i vattnet, och sådan var ringens kärleks kraft att han, blott med att ligga stilla vid stranden och betrakta den, förstod ringens hela historia. Ringen utstrålar ständigt kraft. Den kärlek som ringen är gjord av är sådan att den ständigt strömmar ut utan att någonsin kunna ta slut. Den kraft som bor i ringen är enbart utåtriktad och aldrig inåtriktad. Denna kraft uppfyllde även Jakob när han låg och såg på den, och således kunde han inse och begripa ringens historia. Och han stannade här i skogen och började leva här. Han byggde Huset vid stranden av ön och bodde där en tid.

En dag kom det två nya unga vandrare in i skogen. De hette Daniel och Celia. De var förälskade och hade flytt från en hemstad som inte velat låta dem få varandra. Under sin flykt råkade de komma hit in i skogen, och även de stannade kvar.

Daniel var en mycket kunnig man. Han behärskade nästan alla hantverk, och särskilt skicklig var han som snickare. Han byggde åt sig och Celia detta hus, som de kallade Hemmet, och medan han ännu arbetade på det kom Manuel. Även han blev förtrollad och bodde en tid hos Jakob i Huset. Och Daniel och Celia fick ett litet barn som de kallade Gabriel. Det barnet var jag. Jag har aldrig sett världen utanför denna skog, utan jag har levat här i hela mitt liv. Därför är jag ännu så fullständigt ofördärvad både till det yttre och till det inre.

Men det hände sig att Manuel, som egentligen var spanjor och fiskare, blev olyckligt kär i den vackra blonda långhåriga och oemotståndliga Celia. Hon lär ha varit en fulländad skönhet på den tiden med långt utslaget hår som täckte hela ryggen. Alla älskade henne, men Manuel gjorde det med en passion som inte gick att behärska. Även hon betogs av varma känslor för hans känslosamma natur och gav efter för honom. Den förståndige Daniel, som var toleransen och ödmjukheten själv, lät vad som skedde ske. Celia och Manuel drogs obönhörligt mer och mer till varandra, och den fromme Daniel kom i skymundan. Daniel blev ledsen men var för god för att protestera, och han vägrade nedlåta sig till att göra sig delaktig i ett svartsjukedrama. "Sådant kan väl hända vem som helst," var hans filosofi och enda kommentar till att han var bedragen. Han byggde ett nytt hus åt sig längre upp i skogen. Det syns inte härifrån. Och Hemmet lämnade han åt Celia och Manuel, vilkas passionerade men tillfälliga lycka han inte ville dämpa. Han frågade bara Celia en gång:

"Varför gjorde du det?"

"Gjorde vad då?" svarade hon.

"Lämnade mig."

"Jag har aldrig lämnat dig."

"Men du älskar Manuel nu och inte mig."

"Nej, det är han som nu älskar mig och inte du."

"Jag har alltid älskat dig och gör det fortfarande."

"Men Manuel äger mig."

"Jag har aldrig velat äga dig."

"Det är det jag menar."

En dag gick Celia på en promenad. Hon hade aldrig varit utanför skogen sedan hon hade kommit hit, och nu tänkte hon: "Månne världen se ut som förr?" Och den för sitt eget öde och sitt eget bästa blinda Celia gick ut ur skogen på en liten promenad.

Just då råkade några okända rövare sitta vid sitt läger strax utanför skogen, och Celia, som var för god för att tro något ont om någon människa, gick glatt fram till dem, hälsade på dem och inledde ett samtal med dem egentligen bara för att få veta senaste nytt om världen.

Denna känsliga episod ville jag helst inte berätta, men eftersom du är munk så tål du kanske att man biktar andra mänskors synder för dig. Jag har alltid frågat mig hur stor min moders synd egentligen var, men jag måste alltid betvivla att den över huvud taget fanns, eftersom hon till karaktären bara själsligt var blind och okunnig. Även om min far aldrig var bitter över henne måste han ha blivit partisk av vad som hände, även om han aldrig avslöjade det utåt. Min historia har jag fått från honom, men vad som verkligen hände i detalj och hur det gick till kommer vi aldrig att få någon säker kunskap om. Hon sökte självmant upp dessa vilt främmande människor och tillfredsställde sin nyfikenhet på vad som hade hänt ute i världen genom dem, men dessa människor var onda människor, vilket inte min moder såg. Hon bedömde deras tillmötesgående intresse för henne som ren mänsklig artighet och anade inte vad som rörde sig i deras djuriska sinnen, som aldrig hade kommit i beröring med skogens förädlade kärlekshemligheter. Hon skulle aldrig ha lämnat skogens trygghet och frid bakom sig. Hon var också helt omedveten om sitt eget utseende, ty hos oss fanns knappast ens en spegel. Hon var friskheten själv, klädd i en enkel vit klädnad som knappast dolde hennes kroppsformer och som kanske till och med var något genomskinlig. Lägg till detta hennes utomordentligt vackra långa utslagna hår, gyllenblont och så långt att hon kunde sitta på det. Lägg till detta hennes spontana charm och leende. Ohyggligt snart fick hon skäl att ångra sin öppenhet och sitt förtroende för dessa främlingar och skurkar, när de plötsligt spontant överföll henne som djur helt improviserat och utan överlagd avsikt och höll henne fast medan de i tur och ordning skändade henne i ett smutsigt dike strax intill. De plågade henne så länge de orkade ända tills hon hade blivit medvetlös. Då lämnade de henne och flydde, som om de plötsligt blivit medvetna om vad de hade gjort. Och hon låg där brutalt misshandlad, blodig och misshandlad och ensam kvar med sönderrivna kläder.

När hon kom till sans många timmar senare mindes hon ingenting. Hon visste inte vem hon var, hon mindes inte Daniel, Manuel, mig eller skogen, hon mindes ingenting, som om skogens kärlekskraft straffat henne för att hon brutit mot dess heligaste

självklara lagar. Och hon började vandra i sökan efter vad hon hade förlorat, men hon gick i fel riktning, ty hon avlägsnade sig från skogen och gick ut mot ängarna och mot civilisationen, precis som om skogens kärleks heliga gemenskap hopplöst hade uteslutit henne för alltid.

När Celia aldrig kom tillbaka gick Manuel ut för att söka henne. Ej heller han hittade någonsin vägen tillbaka till skogen.

Omsider tog en ung herde hand om Celia. Han hette David och var öppen och hederlig. Hon berättade för honom om sin prekära situation; och han betogs av medömkan och lovade att följa och beskydda henne på hennes färd. Det enda hon visste om sitt förflutna var att hon hade förlorat någonting som hon inte borde ha förlorat, och hennes enda önskan var att återfinna det.

De vandrade land och rike runt. För att de skulle kunna leva bättre skaffade de sig en ko, som gav dem daglig mjölk och som hon kunde rida och vila på när hon var för trött för att orka vandra mera. Men ju mera de sökte, desto längre bort från skogen kom de.

Till slut kom Celia på tanken att vad de sökte kanske inte alls fanns i England. Således gick de ombord på ett skepp som skulle fara till kontinenten. Men då ville inte David följa med längre. Han tyckte hon gick för långt. Således for Celia ensam österut över havet. Men skeppet råkade ut för en storm på Nordsjön. Det drevs ur kurs, och utanför Danmarks kust förliste det med man och allt. Celia hade drunknat om inte en besättningsman hade lärt känna henne, blivit förälskad i henne och offrat livet för henne. Han sam nämligen med henne till skeppets enda räddningsjolle och lyckades få upp henne i den; men sedan var hans krafter slut, och han drunknade. Alla som hade varit ombord på skeppet gick under utom Celia, som låg medvetlös och utan minne i en liten jolle mitt ute på det öde havet.

Den drev omsider i land vid Danmarks sandiga kust. Där fann en ung man henne som hette Isak. Han var fattig och grov men enkel och rättfärdig. Han tog hand om henne och bar henne till sin koja. Där lyckades han väcka henne till liv igen, men nu hade hon även förlorat all kunskap om allt vad som hade hänt henne mellan uppvaknandet utanför skogen och skeppsbrottet. Alla hennes mentala och själsliga förmågor tycktes vara borta, medan hon dock var lika vacker och betagande fortfarande. Isak tog lika kärleksfullt hand om henne som en bror hade tagit hand om en förlorad syster. Och under hans beskydd fortsatte hon sitt sökande, ty det visste hon ännu, att hon hade förlorat något, och att hon måste återfinna det, ty det som hon hade förlorat visste hon att var det enda som var värt att leva för.

Under tiden gick även Daniel ut ur skogen för att söka efter sin förlorade hustru. Således var det bara jag kvar och den trogne Jakob, som tog hand om mig.

Celia och Isak vandrade söderut genom Danmark och genom Tyskland. En tid bodde de vid Bodensjön, ty där vaknade något till liv hos Celia. Hon älskade Bodensjön för att den var så isolerad från det övriga Europa och för att det aldrig hade förekommit något krig vid dess stränder. Men efter sex månader lämnade de den och kom omsider till Wien. Där träffade de en närsynt och tafatt musikdirektör med små glasögon som med sin orkester höll på att repetera en omöjlig balett som han hade skrivit musiken till

som hette Rosamunda; och hans dåliga orkester gjorde honom alldeles förtvivlad. Det var att befara att det inte skulle bli mer än en föreställning. De träffade även ett annat gammalt musikoriginal i lång rock och stort skägg som bjöd dem till sitt konditori "Igelkotten". Där drack de kaffe i två timmar medan den tjocke rike luffaren intresserade sig mycket för Celias fall. Sedan bjöd han hem dem till sig och sin kollega, en annan stor musikerfantast med stort yvigt hår som bara spelade valser, för att de skulle få vara med och spela kort med dem; men Isak och Celia tackade nej och fick alltså inte uppleva något livat kortspel hemma hos valskungen och luffarsymfonikern. De drog vidare till Budapest, som Celia väldeligen förtrollades av. Hon tyckte bättre om ungrarna än om österrikarna, ty ungrarna var mera anspråkslösa och reservationslösa och mycket varmare, även om de var svårare att förstå; men för Celia, som ju egentligen inte längre kunde något språk, var de lättare att förstå än några andra européer. Hon förstod deras mentalitet bättre än hon förstod något främmande europeiskt språk.

Något år senare uppenbarade de sig i Venedig, där de umgicks med en småskäggig amerikan med ärr i pannan som verkade väl hårdkokt och manschauvinistisk för deras försiktiga sällskap; men uppenbarligen hade de något gemensamt. De var också inbjudna till Venedigs främsta målurfurstes hem, den gamle kladdaren som menade sig vara 99 år gammal; men varken målare eller amerikanska författare eller legendariska kompositörer från Wien kunde hjälpa Celia med att finna vad hon sökte. Hur hon och Isak sedan fortsatte sin vandring är okänt, men de har aldrig kommit tillbaka hit, och förmodligen vandrar de väl någonstans omkring i världen ännu idag under oupphörlig sökan efter det paradiset som genom en olyckshändelse gick förlorat för min moder Celia, som jag själv inte minns något av.

Jag växte upp här under tiden, och efter att ha varit borta i åtta år kom min far Daniel tillbaka. Han hade inte funnit Celia; men han hade funnit David med kon, som gett honom ledtråden till kontinenten, där han hade funnit ett spår som kunde betyda att Celia var i Grekland; och den ledtråden ämnade han följa. Han hade i Brindisi av alla ställen hört en sällsam legend om ett ungt par som vandrade land och rike runt på jakt efter den unga flickans förflutna, ty hon hade förlorat minnet. De ämnade sig då till Grekland och hade sedan aldrig mera hört av sig därifrån; men det mest märkvärdiga av allt var, att fastän detta unga par vandrat omkring i Europa i årtal, så hade hon aldrig blivit en dag äldre. Överallt var de legendariska skildringarna av dem den samma: hon var alltid klädd i vitt och hade långt utslaget gyllenblont hår och mycket vackra anletsdrag, medan hans utseende inte hade varit lika iögonfallande, som en anspråkslös Josef förande en ung gudomlig moder. Hon tycktes ha fått evig ungdom som gudagåva. För henne var dock denna gåva värdelös, ty hon kom inte ihåg varifrån hon hade fått den.

Efter att ha hört denna sällsamma berättelse i Brindisi hade Daniel drömt om henne. Hon hade nästan påtagligt uppenbarat sig för honom någonstans på Sicilien och sagt till honom: "Min vän, var inte orolig för mig, ty jag är nu hemma där jag har återfunnit min oskuld som du tog ifrån mig. Men sörj mig ej, ty jag gläds nu åt min underbara lott. Det minne som jag förlorade var kanske ingenting mot den värld som jag har återvunnit nu. Återvänd du hem till de våra och trösta dem." Det gjorde Daniel, men efter att ha varit

hos oss i sju dagar gick min far ut ur skogen igen för att nu på allvar söka sin förlorade hustru så långt borta som i Grekland och på Sicilien och kanske ännu längre bort. Han kom aldrig mer tillbaka, och nu har det gått fjorton år sedan han lämnade oss. Dock kommer han en dag med säkerhet tillbaka, och då vet han säkert något om Celia om han inte rentav har henne med sig; och då kommer kanske även Isak med och kanske till och med den överromantiske Manuel, som alltid lät känslorna skena iväg med sig; men det sista är mera osäkert efter den flaskpost som du har fått. På något sätt så stämmer också detta fenomen så klart med skogens logik: Manuel kunde instruera en annan om hur man kom tillbaka till skogen, men han kunde aldrig ta sig tillbaka hit själv.

Nio år efter att Daniel hade lämnat oss för andra gången dog den gamle trotjänaren och trädgårdsmästaren Jakob, och de senaste fem åren har jag levt ensam här som ett barn av denna skog. Jakob ligger begravd i sin egen köksträdgård, och det växer nu en ung stolt ek på hans grav. Eken var alltid hans älsklingsträd. Den har planterat sig där alldeles själv."

"Men hur kan du så noga veta allt vad du nu har berättat om din moder, då hon hela tiden har varit spårlöst försvunnen och ingen har funnit henne?"

"Fattar du inte det? Det sägs att professionella helgon är ganska enfaldiga ibland, men har du ännu inte förstått skogens innersta väsen? Allt är ju klart genom ringen. Den ger av sin kärlek oavbrutet. Den har sått sitt frö hos Daniel, Celia och Manuel, och den som får del av ringens kärlek blir ett med ringens kärlek. Och genom att ta del av ringens kärlek får man veta allt om ringens kärlek. Celia har fått del av ringens kärlek, och hon förlorar den aldrig, vilket hennes uteslagna ungdom är ett bevis för. David och Isak har genom Celia också i någon mån fått del av ringens kärlek, och därför står också deras öden för evigt att läsa i ringen. Ju mera man studerar och forskar över den renaste kärlekens sannaste ring, desto mera berättar den för en om sig själv och sin kraft och alla mänskors öden som fått del av den. Vi kan aldrig få veta allt, ty kärlekens språk är bara som små glimtar av det gudomliga, ty annars skulle vi alla bli bländade till blindhet för alltid. Men desto mer bör vi ta vara på glimtarna, som är desto sannare och säkra att hålla sig till."

"Och du själv då? Hur har du kunnat stå ut med att leva här helt ensam under så lång tid utan att bli lik en gammal enslig och härjad eremit?"

Han log. "Jag har aldrig varit ensam. Min moder och Jakob, David och Isak, Manuel och Daniel, de har aldrig lämnat mig. De har aldrig lämnat skogen. De har aldrig lämnat kärleken här bakom sig. Jag har dem ständigt omkring mig. Ibland ser jag dem som andar, och ett bättre sällskap kan man inte ha. Jag har enbart mått gott av det, vilket du ju kan se. Du har hela tiden stirrat på mig som om jag var en ängel."

Då log även Malcolm. "Jag hade nästan på tungan att fråga: är du inte det då? Vad är du väl annars? Jag har aldrig sett en så skön ung man som du. Menar du att din moder och hennes vänner har haft ett sådant inflytande på dig att du därför blivit som en ängel?"

"Överdriv inte. Jag är ingen ängel utan lika dödlig som du och alla dem vi talat om. Jag har inga illusioner. Men jag älskar skönheten och sällskap. Mina beskyddare och

min moder var världens vackraste människor, vi hade här ett fulländat paradiset, och naturligtvis utsattes vi för frestelser, så att något gick på tok. Men kärleken bara utvecklades därigenom. Ingen har älskat som min moder hur mycket hon än fick lida. Ja, jag tror faktiskt att det enbart är tack vare hennes kärlek för mig som jag har blivit så skön som du påstår mig vara. Hit kommer bara vackra människor, detta är något av det idealiska hippieparadiset eller har varit det, här härskar tidlösheten och skönheten tillsammans, och tillsammans trotsar de alla gränser för tiden och livet, liksom doktor Magnus styrman kunde göra sin allsmåttiga ring av bara kärlek och månsken. Vi änglar är till för att njuta och lära mänskligheten att njuta främst av skönhet och den äkta skönhetens fulländade renhet. Mina gudföräldrar och deras vänner förlorade varandra och sitt paradiset när de bedrog varandra genom den jordiska kärlekens begränsningar, men jag finns kvar, och efter mig kommer det andra. Skönheten dör aldrig. Vi finns alltid kvar och kommer alltid att förvalta denna skogs jungfruliga hemlighet och föra budskapet om sanningens skönhet och skönhetens sanning vidare, ty mänskligheten behöver ständigt upplysas och undervisas därom, då just sådana de mest väsentliga av alla kunskaper är vad de lättast glömmer och tappar greppet om.

Men nu har jag väl predikat tillräckligt för dig. Det är nästan midnatt, och månen är uppe. Låt oss nu gå och lägga oss och tala vidare om ringen i morgon. Ty vad jag har berättat om ringen idag är blott en ytterst liten bråkdel av allt som kan berättas om denna kärlekens unikaste ring. Ringen är ett äktenskap som binder en till sig för evigt och vars salighet man aldrig kommer ifrån. Vill du sova här eller i Huset?"

"Det är väl varmast här."

"Här finns det även mat. Förse dig med allt vad du behöver ur skafferiet. Allt är självodlat."

"Tack, men det får nog vänta till i morgon. För närvarande är jag fullständigt övermätt av all den andliga spis som jag har fått."

"Det är skogen som bjuder. Sov så gott."

Och de avslutade dagen och gick till sängs.

Och innan munken Malcolm somnade kom han på sig själv med att tänka: "Vem förmår något mot en ren mänsklig kärlek som är så stark att den för evigt oavbrutet förnyar sig själv och skapar något nytt av intet? En sådan kärlek är mäktigare än hela historien och mänskligheten." Därpå somnade han och sov bättre än någonsin efter sin långa vandring och sin långa samvaro med den unge Gabriel. Och han kunde inte låta bli att föreställa sig den unge sköne mannens moder som lika ung och vacker som Gabriel själv. Naturligtvis drömde han sedan om henne, och hon var så ljuvlig när hon log i sin sköna godhet.

5.

Nästa morgon vaknade broder Malcolm tidigt. Han och Gabriel talade hela dagen om ringen. Och Malcolm stannade i Hemmet i skogen i en hel vecka. Sedan först lämnade han skogen, driven av sin plikt, ty han hade ju lovat att återvända till sitt kloster. Med saknad skildes han från skogens underbara frid, ringens överallt

härskande underbara berusande och saliggörande kärleksmakt, det vackra Huset och det ännu vackrare Hemmet, den kristallklara ystra välsmakande och välgörande bäcken som kom direkt från en okänd källa, och alla de vilda djuren, som han hade blivit bekant med: björnarna, vargarna, hjortarna, rådjuren och alla de andra. Gabriel följde honom ända till skogsbrynet. "Tänker du alltid stanna kvar i skogen?" frågade honom munken. "Ja," svarade Gabriel, och med ett vemodigt uttryck i ansiktet tillade han: "Någon måste ju vakta den och hälsa nya besökare välkomna." Sedan skildes de. Och Malcolm önskade innerligt att åtminstone Daniel snart måtte återkomma.

Vid middagstid nådde han Winchester, och han bjöds på nytt på middag av sin präktige och fryntlige kusin biskopen. Malcolm berättade noggrant allt vad han hade fått uppleva, och biskopen skrattade mera än han någonsin hade skrattat förr. Malcolm fruktade nästan att han skulle skratta ihjäl sig eller på sig. Hela Winchester skakade inför hans bullrande skallrande gapskratt, som i sig nästan rymde all glädje i hela världen.

Fem dagar senare var munken åter i sitt kloster. Och den gamle milde vite abboten frågade honom mycket allvarligt:

"Nå?"

Och munken berättade allt. Abboten fann allt vad han berättade så intressant, att munken fick i hela fem dagar vistas på tu man hand med abboten, vilket alla bröderna fann vara mycket anmärkningsvärt. Därefter välsignade abboten den lille munken, och nu blev det brödernas tur att få höra hela historien. Och de betogs alla av utomordentlig häpnad, och munken blev från den tiden mycket ansedd av alla bröderna i klostret, fastän han var den som var kortast till växten av dem alla.

Och snart blev det en sedvänja hos bröderna i detta kloster att varje år någon därifrån vallfärdade till den heliga skogen och talade med Gabriel. Omsider byggdes det där i skogen till och med ett litet kapell, som dock var mindre än både Huset, Hemmet och den tredje stugan. Dock vallfärdade aldrig den serene abboten själv till den heliga skogen. Att andra gjorde det beredde honom glädje nog.

Därmed är historien inte slut. Mycket är ännu att berätta om skogen och dess människor, om prinsessan från Jagande och hennes europeiske man och deras fortsatta öden, om doktor Magnus och hans vidare resor i sin gamla skuta, om Daniel till sist fann sin Celia eller ej, men man tror att han gjorde det; däremot vet man inte om de sedan kom tillbaka till skogen eller ej, ty därom visste broder Malcolm ej ännu något att berätta senast han talades vid; om Gabriel och de andra och inte minst om den gamle nästan hundraårige abboten, om man får tro ryktets legender; men allt detta är en historia som aldrig tar slut. Må vi därför för tillfället avbryta den här, och må den som vill själv gå och uppsöka kärlekens jungfruliga skog och där lära sig vad han kan av den renaste kärlekens rings outsinliga mysterier.

Slut.

(Denna romantiska novell är som en allegori där tidsdimensionen upphäves genom vandringen i en labyrint av olika tidsperspektiv, där till slut tiderna blandas med varandra och för ända fram till nuet; men likväl hänger allting samman, som det ju även gör i verkligheten, då all tid är relativ – det förflutna, nuet och framtiden hänger alltid oupplösligt samman med varandra – och allra minst kan man någonsin komma till rätta med om tidsdimensionens inverkan på verkligheten är upplösande eller reglerande....Troligen är den båda delarna lika mycket.)

Nunnan

En främling kom till Long Island i New York där han på ett kafé träffade en gammal jude. De blev goda vänner, och den gamle visade sig vara från Toscana eller närmare bestämt från Florens. "Vill du höra en berättelse därifrån?" frågade han efter att de hade samtalat en hel eftermiddag och börjat komma in på allt svårare och djupare religiösa frågor och problem.

"Gärna," svarade den yngre, som hoppades på någon sorts omväxling.

"I en dal i Toscanas gröna bergsbygd låg det en liten by med ett kloster. I klostret som var för nunnor verkade speciellt en mycket ung och avhållen syster som var vida känd för sin älskvärdhet, sin gränslösa dygd, sin hjälpsamhet och sina många goda gärningar. Hon var en som aldrig sparade sina krafter eller sig själv, och hon ansågs på god väg att bli ett helgon. Vad jag nu skall berätta hände under det mörka 1500-talets tid, då tiden av människor ansågs vara så mörk att de reste sig och söndrade och gjorde slut på det enda ljus som fanns som var den kristna kyrkan. Denna nunna, som hette Maria, var en som hade tagit doket och korset på sig med de mest kristliga, heliga, rena och oegennyttiga föresatser. Det fanns ingen kvinna i Italien som var renare och ljusare i själen eller mera kristet kärleksfull och kristen i själva hjärtat. Hon var älskad över hela trakten av alla som kände henne, och vart hon kom spred hon harmoni och älskvärdhet omkring sig.

En dag när hon var uppe i bergen och hjälpte en gammal änka att bära vatten från en avlägsen brunn, (ty de närmare hade torkat ut i brist på regn,) överraskades de plötsligt av ett skyfall av en sådan intensitet att de inte längre såg vägen framför sig. De blev genomsura genast och måste söka skydd. De fann ganska snart en enslig jägarkoja. För säkerhets skull knackade de på, och en jägare visade sig vara hemma. Han var stor och kraftig och mörk i synen. Han var icke van vid att få främmande men bjöd dem likväl att stiga in och visade sig vara gästfri. Han såg dock mera på systemen än på änkan. De tog plats i kojorna och satte sig att vänta ut regnet.

Men regnet ville icke upphöra. Det hade varit torrt i fyrtio dagar, och nu öste regnet ner med hela den kraft som det hade samlat på under den långa tiden. De tvenne kvinnorna kunde icke bege sig ut i det omänskliga vädret utan måste förbliva i jägarens torftiga hydda. Men jägaren var vänlig. Han tog icke illa upp för att de inte kunde ge

sig av, och särskilt fann han behag i den unga rena milda systemens älskliga och blida gestalt.

Men mörkret föll på utan att vädret blev bättre. Jägaren erbjöd dem då sovplats. Han bäddade för dem på golvet och gav dem sin finaste och största björnfäll till täcke. De var mycket tacksamma och beslöt sig för att stanna över natten, ty skyfallet var osedvanligt våldsamt, och att bege sig ut i det skulle otvivelaktigt betyda döden till och med i dagsljus. Därför var de mycket tacksamma över att de fick stanna.

Kvinnorna somnade in och sov lugnt, och det samma tycktes jägaren göra. Men han låg vaken. Han låg vaken i en timme tills han var säker på att gästerna sov djupt. Sedan steg han försiktigt och utan ett ljud upp ur sin bädd. Uppstigen väntade han ännu litet och förvissade sig om att damerna sov. Så lade han sig på knä och kröp försiktigt fram till änkan, som låg närmast honom och snarkade. När han var alldeles invid henne drog han fram en dolk ur sin sida. Det var en typisk grov jägarkniv. Han lyfte den och begravde den i henne. Utan ett ljud somnade hon in i den eviga sömnen, men hennes snarkningar upphörde. För säkerhets skull stack han dolken en andra gång i henne och rätt i hennes hjärta. Då vaknade den unga heliga system i tid för att se och förstå vad som försiggick, och hon blev vit av fasa. Vad som mest förskräckte henne var att jägaren gjorde vad han gjorde så lugnt och oberört som han var van vid att avliva djur i hopplösa fällor varje dag. Utanför blixtrade det medan det åskade och regnade, och denna blyxtbelysning gjorde situationen ännu mera fasansfull för den unga heliga system. Han märkte att hon vaknade och var i nästa ögonblick över henne. Han slet sönder hennes kläder och hade sin vilja fram med henne.

Han hade enkom mördat änkan för att slippa ha några ögonvittnen. Följande dag, som var full av strålände solsken, stapplade den arma kvinnan ut ur hyddan med sönderrivna kläder, härjad blick och förstört yttre och inre. Hon skrek, grät och veklagade över sig själv och var ej längre den hon alltid hade varit, och hon rusade vilt bort från hyddan ner längs vägen och ner för berget, medan jägaren sov.

Alla som såg henne på väg hem till klostret förfärades, och många visste inte vem det var. Hon kom till klostret gråtande bitterligen och klagande med skriande ve och bekände allt för abbedissan. Abbedissan, som inte heller hon riktigt kunde känna igen sin käraste och mest lovande favorit längre, chockerades som aldrig förr eller senare i sitt liv och fick den uppfattningen att en ond och oren ande hade bemäktigat sig den unga. Abbedissan hade inget val utan måste följa regeln och fördriva henne från klostret. Sålunda jagades den arma syster Maria ut i en mörk och förbarmelselös värld, berövad allt och klädd i grå gamla smutsiga föraktansvärda kläder, som om alla skulle se vad hon var för en och sky henne.

Och ryktet om hennes öde gick ut över nejden. Alla som var godhjärtade ville inte tro det, medan andra började betrakta och tala om det före detta älskade helgonet som en djävulens häxa. Ingen brydde sig om jägaren, han glömdes genast och ignorerades totalt; det var bara den fallna kvinnan och hennes fallenhet som noterades, och det fallet ansågs hon ensam skyldig till själv, emedan det ju bara var hon som var fallen.

Hon vandrade till Arezzo varifrån hon blev utdriven, ty hennes rykte hade nått staden före henne, varefter hon vandrade till den större staden Florens, där hon blev

skändligt behandlad av alla människor som hon kom i kontakt med. Hon levde där bland tiggare, sjuka, invalider, avskum och tjuvar i stadens värst beryktade kvarter, ty ingen människa ville ta hand om henne, utom unga män som sökte liderliga kvinnor, men dessa avvisade hon blankt. Hon försökte en dag gå till en präst, men när hon berättade sin historia för honom körde han bort henne med hårda ord och förbannelser, ty han blev rädd och ville inte bli drabbad av samma orena och onda ande som hon. "Gå till en exorcist!" sade han och låste ut henne.

Hon lämnade staden och stapplade norrut. Hos alla människor som hon träffade och kom i kontakt med blev hon enbart bemött med förakt, avsky och fientlighet, ty det syntes ju på långt håll på henne att hon skämdes för sig själv och bar en fallen kvinnas fallenhet med sig vart hon kom. Sådana, menade vanligt folk, måste väl kunna försörja sig själva.

Det finns tusen legender om hennes upplevelser under hennes vandringsväg norrut. I Verona togs hon om hand av en ensam franciskanermunk som fann henne liggande halvdöd på en lerig gata i utkanten av staden då det ösregnade. Denne fromme fattige tiggargroder hade med egna medel byggt ett sjukhus i vilket han samlade alla sjuka och eländiga som han mötte, och där vårdade han dem tills de tillfrisknade. Även syster Maria tillfrisknade. Han blev väldigt fäst vid henne emedan han sällan hade haft en så vänlig, varmhjärtad, from och fullkomligt god människa i sitt sjukhus. Innan hon ännu var helt frisk insisterade hon på att få hjälpa honom i hans övermänskliga arbete som pågick dag och natt, och hon fick sin vilja igenom. Han insåg mer och mer att hon måste vara ett helgon. Det gick så långt att han bad henne stanna och arbeta hos honom som sjuksköterska för alltid, men då svarade hon undvikande: "Ni känner inte till min bakgrund."

Då sade han: "Jag behöver inte känna till den, ty vad jag redan vet om er är alldeles tillräckligt."

"Och vad vet ni då om mig?"

"Att ni är en sann kristen människa och kanske ett helgon."

"Och om ni då fick veta att jag bara är en fallen kvinna?" Han visste då inte vad han skulle svara. "Det vore inre bra för er om ni blev smittad av min orenhet och onda ande. Det är bäst att jag går."

"Men jag uppskattar er verkligen," försökte han tafatt insistera. Då sade hon:

"Ni är för god för mig."

Följande morgon var hon försvunnen. Hon hade under natten smugit sig ut och begivit sig bort från staden. När munken varseblev detta satte han sig ner och grät, men han bad uppriktigt för hennes själ och för hennes återupprättelse, fastän han visste att någonting sådant var omöjligt.

I bergen nära Trento mötte hon en krigshär. Hon fruktade soldater och allt vad de representerade och gömde sig därför i en buske tills de hade passerat förbi, men en officer som behövde låta sitt vatten och som därför lämnade ledet fann henne.

"Aha! Just vad vi behövde!" sade han och tvingade henne därefter att tjäna soldaterna, tvätta åt dem och städa i deras läger. Men han hade inte behövt tvinga

henne, ty hon tjänade dessa blodiga invalider och sjuka och döende pojkar med glädje, och hon blev snart avhållen av alla i lägret för sin omsorg.

Även officeren blev mer och mer fäst vid henne, men varje gång han gjorde närmanden flydde hon utan dröjsmål. Hon blev kallad "fågeln" för att ingen kunde fånga henne, och alla tyckte för mycket om henne för att någon skulle vilja begagna våld mot henne. Officeren var av mycket god familj, och han var mycket rik. En dag friade han till henne. Han berättade romantiskt om allt vad han skulle ge henne om hon blev hans, och han försökte locka henne med att för henne i vackra färger utmåla ett framtida liv med honom i lyx, prakt och överflöd, men hon svarade honom helt kort:

"Jag kan inte tänka mig en högre grad av tristess."

Efter det blev hon legendarisk i lägret.

Nu måste jag vidröra en detalj som inte är angenäm men som lika fullt är sann. Hon hade redan i Florens och i Verona och några andra större städer av sådana hemska människor som hade behandlat henne som tiggare och avskum och som hade stött ut henne på gatan flera gånger kränkts, ty hennes hjärta, själ och utseende var det vackraste, skönaste och mest intagande i Italien. Onnda män hade i onnda städer fasthållit henne, förfört henne, skändat och tagit henne med våld, då de var sådana män som tog det för en självklarhet att sådana damer som hon var till enbart för sådant. Även officeren lyckades nu en dag få fast henne, och han våldförde sig på henne, då hon annars alltid bara sade nej till honom. Därefter flydde hon från armén och var försvunnen.

Med tiden kom hon upp i de Bayerska bergen. Där kom hon en dag förbi en ensam liten timmerkoja i vilken en ensam änka levde. Kojan var ganska lik den ödesdigra kojans i Toscana, och även denna bayerska änka var ganska lik den stackars änka som jägaren mördat utan att mordet någonsin hade uppdagats. Det kändes för den unga flyktingen som om hennes öde hade fullbordat sin cirkel. Änkan var för gammal och trött för att orka arbeta mera, och hon hade svultit sedan länge. Hon satt mest stilla och frös och grät. Hennes make hade varit skogshuggare. Han hade en dag försvunnit och aldrig mer kommit tillbaka. Allt detta berättade den gamla för den unga, och den unga beslöt sig för att stanna hos den gamla och hjälpa henne.

Tillsammans högg de mycket ved som de lyckades sälja till folk i trakten för ett gott pris. Den unga ville att de skulle gå in i byn och där få sin ved såld för ett ännu bättre pris till ännu fler människor, men den gamla ensamma skogshuggaränkan fruktade byns människor och vägrade styra sina steg dit. Hon fruktade byn och dess människor, ty hon visste att byn och dess människor fruktade och hatade henne för hennes ensamhets och avskildhets skull. Folket skydde henne emedan hon ansågs hata alla människor.

Byn och dess människor var faktiskt den gamlas enda fruktan och hennes största skräck i livet, ty även om hon inte sakligt visste det så kände hon att folket i byn talade ont om henne och berättade sagor för varandra om att hon var en häxa och en ond ande som låg över trakten och bygden liksom en ond förbannelse. Allt detta kände hon på sig även om hon inte hade något bevis för att det verkligen var så, och ibland brast hon ut i anfall av sin skräck och ångest och sade:

"De kommer! De kommer!"

"Vilka kommer?" frågade då den unga ängeln.

"De kommer från byn för att bränna mig som häxa! De kommer inte ännu, men en dag skall de komma!"

Så talade den gamla i sina sällan men dock ibland förekommande ångestfall.

Så kom en dag i november. Det var en helt vanlig dag om man bortsåg från att den var extra mörk och mulen och tyst och att den gamla den dagen inte alls mådde bra. Hon verkade för den unga att vara helt från sina sinnen, ty vad den gamla än mumlade och babblade för sig själv så kunde den unga fromma flickan, som andligen fortfarande var den renaste jungfru, inte förstå något eller finna något sammanhängande i vad den gamla änkan sade.

På kvällen utbrast så plötsligt den gamla:

"Se, de kommer med facklor! De kommer för att bränna mig på bål som häxa och trollpacka! Vi måste fly!"

Men den unga lugnade henne och sade:

"Icke finns det någon i världen som kan vara så ond att han vill bruka våld mot två ensamma värlösa harmlösa kvinnor. Ni ser i syne, min fru och härskarinna."

Men den gamla sade: "Nej, jag ser dem komma. De tror att jag är en häxa och trollpacka. I hela sitt liv har de hatat mig och fruktat mig utan skäl. De vill nu äntligen göra sig av med mig. Gå ut och se om de inte kommer. Gå själv ut och se huruvida jag ljuger eller ej."

För att lugna den gamla gick flickan då ut ur stugan och spanade i nattmörkret nedåt slutningen. Och långt där nere såg hon tydligt och klart ett tjugotal facklor röra sig upp för slutningen på vägen mot deras stuga. Hon trodde inte sina ögon. Hon betraktade de vaggande oroliga facklorna som långsamt närmade sig länge innan hon kunde tro på vad hon faktiskt såg. Hon gick in igen och sade:

"O nådiga fru, ni har sett helt rätt. Det kommer ett sällskap från byn upp för berget mot oss. Men helt visst har de ej något ont i sinnet."

Men den gamla sade: "Det är helt visst just vad de har! De vill mörda oss och bränna oss som häxor fastän vi inget ont har gjort. De tror att jag trollade bort min äkta man! De tror att det är jag som har frambesvärjt kriget över världen! De håller mig ansvarig för att de fått sina hus plundrade och sina skördar förstörda! Jag känner redan stanken av brunnet kött, och jag ser marken dränkt av oskyldigt blod! Vi måste fly! Räddom våra liv!"

Flickan blev skrämmd av den gamlas hysteri och gick ut ur stugan. Inne i stugan försökte den gamla förpinta änkan resa sig från sin stol och fly, men hon föll till marken och ropade på hjälp efter flickan, som då stod och såg och hörde hur byfolket kom allt närmare. Hon kunde tydligt höra några rop från den stora skaran:

"Nu ska vi göra slut på häxeriet! Nu ska vi bränna trollpackan! Äntligen ska vi häva förbannelsen över landet! Nu ska vi bränna häxorna inne i deras eget helvete till trolldomshus!"

Då förstod flickan att allt verkligen var allvar. Hon skyndade in, hjälpte upp den gamla som låg och flämtade och grät på jordgolvet, och tillsammans begav de sig ut.

Det gick mycket långsamt, ty den gamla måste ledas och stödjas som ett barn, och hennes paniska hysteri gjorde henne bara ännu svagare och nästan paralyserad. Det hade kanske gått en aning fortare om flickan hade burit den gamla på sin rygg uppåt berget, men det hade inte den späda utarbetade svaga och alltid hungriga flickan orkat med. Ofta föll den gamla kvinnan till marken medan hon skakade i hela kroppen och hennes ögon hotade att tränga ut ur sina hålor. Flickan fruktade när som helst för något epileptiskt krampanfall hos den gamla. De flydde som två kycklingar utan vingar för en skogsbrand.

Under tiden kom folkskocken fram till kvinnornas stuga. De rotade i den men fann icke vad de sökte.

"De har flytt!" sade några.

Andra ropade: "Följ efter dem! Sök igenom alla skogar och över alla berg!"

Andra rop hördes: "Bränn upp deras stuga! Sätt eld på deras sataniska hem!"

En annan ensam röst hördes: "Förstör den härd vid vilken deras trolldom, svartkonst och synd har spirat!"

Och snart brann hela stugan i ljusan låga.

Kvinnorna såg elden uppfifrån berget.

"Å, vad ont har vi gjort? Aldrig i mitt liv har jag tänkt en syndig tanke. Har du?" frågade den gamla den unga, och den unga svarade:

"Nej." Och det var sanning.

"Varför vredgas då Gud på oss? Varför förföljer han oss? Ack, jag orkar inte gå längre!"

Och den gamla störtade till marken för femtionde gången, häftigt flämtande. "Men vi måste fly! Vi måste rädda oss vidare!" Och hon begynte krypa och kräla och draga sig framåt med naglarna i jorden. Hon flämtade febrilt och kippade efter andan. Allt var spänt till det yttersta i hennes gamla skinntorra skröpliga och utlevade kropp. Den unga kvinnan reste henne, men den gamla kunde inte längre gå ens med allt stöd från den unga.

Upp för fjället strömmade nu fackelbärande bybor i alla riktningar.

"Utrotta synden! Bränn trolldomen på bål! Död åt häxan! Sändom den förbannade slinkan som förhäxat all världen med sin synd åt helvete!" hördes hesa, fula onda spridda röster och rop från de uppretade besinningslösa byborna.

Den gamla änkan sjönk ihop fullständigt, och den unga flickan stannade vid hennes sida. Den gamla väste fram sina sista andetag. Det rosslade förfärligt från henne, och hennes läten var inte längre mänskliga. Den unga satt och höll den döende trasan i sina armar. Hon hade lätt kunnat fly och gömma sig bland träden och låta den blodtörstiga skaran göra vad de ville med den gamlas stofthydda, men hon föredrog att sitta kvar med den döende. Facklorna kom allt närmare. I samma ögonblick som den gamla utandades sin sista suck och kastade sin sista vidöppna stirrande blick mot stjärnorna innan den fullkomligt brast, kom det två facklor ut mellan träden och belyste den lilla äng som flickan satt på med den gamla.

"Där är de!" skreks det genast, och ropet flög vidare från mun till mun. Alla de kringspridda sökarna började genast samlas åt det håll varifrån ropet först hade

kommit. Men den gamla kvinnan var död, och den unga kvinnan, som satt med den gamla i sina armar, flydde inte utan lät vargflocken närma sig.

"Nu skall din missgärning botas!" väste en gammal bybo fram.

"Vilken missgärning?" frågade flickan.

Alla byborna såg genast att den gamla inte längre var mycket att straffa varför all deras vrede i stället vände sig mot den unga, fagra, ljusa mön. Och de sade till varandra:

"Se hur ung, fager och skön hon är! Hon är så vacker att hon endast kan vara djävulen själv!"

Och en annan sade: "Så ljusa, fina och vackra människor får det inte finnas i världen. Hon är en djävul. Bränn henne! Annars förför hon oss alla med sina sataniska konster!"

En respektabel ålderman med någon pondus var säker på sin sak: "Här har vi källan till allt det onda. Saken är klar. Det är hon som önskar krig och pest och missväxt över hela mänskligheten. Det kan inte vara någon annan. Om hon var oskyldig skulle hon ha lämnat den gamla häxan åt sitt öde och inte samarbetat med henne."

En annan ropade: "Låt oss bränna den gamla med så att hon säkert åter blir till stoft!"

Och andra ropade: "Bind henne! Bygg ett bål! Tutta eld på henne! Ingen pardon åt någon som drar till sig människornas blickar som endast bör vara inriktade på Gud!"

"Offra henne åt Gud!"

"Låt oss för alltid göra oss kvitt ondskan med att rena den i eld!"

"En djävul mindre i världen! Hurra!"

Och de band den unga flickan hårt och hänsynslöst och började samla ved. En påle kvistades och stacks ner i jorden. Hon bands till pålen med händer och fötter, och veden staplades upp runt omkring henne. Högst uppe på veden kastades den gamla kvinnans döda kropp. Den unga kunde inte böja sig ner och omfamna liket hur gärna hon än det ville.

Jungfrun stirrade omkring sig och mötte allas blickar. Hon besinnade sig och sade:

"Hören mig, I människor! Ni tänker fel! Ni tänker människotankar och icke gudatankar! Ni tänker att ni bör göra vad andra gör och följa världen och att livets högsta goda bara är mat, bekvämlighet och pengar, men det är fel! Det är just när ni följer varandra i stället för att följa Gud och era egna samveten som ni blir svaga, fega, tröga, dumma och likgiltiga och ett lätt byte för alla tidens förföljelser! Gör icke vad världen gör och följ icke varandras exempel, utan gören var och en vad ni själva innerst inne känner att är bäst och vad som är rätt!"

Men folket förstod inte vad hon talade om och ville inte höra på henne utan fortsatte att bygga upp bålet. Då ropade hon:

"Motstån icke och frukten icke Guds kärlek och vilja som åstadkommer allt, utan finn er i den och ödmjuka er inför honom! Trotsa icke Gud och bekämpa inte hans makt, utan låt allt som händer omkring er ske utan motstånd från er, och hjälp det att ske!"

Hennes anlete var höjt mot himlen som om hon väntade sig att bara Gud skulle höra och förstå hennes smärtfyllda rop, men så sänkte hon huvudet igen och såg åter alla människorna i ögonen. När hon förstod att ingen av dem brydde sig om ett skvatt av vad hon sade fortsatte hon mörkt och rakt på sak direkt vänd till dem:

"Ja, bränn mig ni bara! Tag ifrån mig mitt liv, min oskuld, mitt allt! Det är ju det och ingenting annat som vi kvinnor är till för!"

En gammal gumma skrek då i hennes ansikte:

"Du är så vacker att folk tittar på dig i stället för att tänka på Gud. Därför skall du dö. Finn dig i döden och dö utan protester, mitt barn! Sådant är livet! Man föds i skräck, och den skräcken förföljer en tills den avlivar en. Dö, mitt barn."

"Nu är det nog konverserat!" avbröt en kraftig självgod karllakar som tydligen hade anfört en betydande klick om inte hela bandet. "Om hon får hålla på så här pratar hon bort oss alla! Vem vet vad hon kan hitta på för att kollra bort oss? Sätt fart på elden i stället!" Och han gick fram och munkavlade flickan med en svart duk, som han band hårt mellan tänderna på henne och spände i hennes nacke. Hon kunde inte längre få fram ett ljud.

En ung man som hade ett rent hjärta och en oskuldsfull själ kunde dock inte låta bli att tänka, att den så kallade häxan ju egentligen bara var en fattig enkel flicka som alla andra. Men han vågade inte säga det högt – inte ens när någon kastade sin fackla på veden.

Veden antändes snabbt och elden grep omkring sig. Då fick den unge mannen nog och sprang fram till flickan i ett desperat försök att befria henne. Han fick bara loss hennes munkavle. Sedan rycktes han våldsamt tillbaka av de andra, som fräste åt honom: "Vill du också bli bränd på bål?" Flickan sade ingenting men vände sina ögon mot Gud. Folket jublade inte och skrek inte men såg tyst på hur den unga mänskan brann. De två kropparnas tillintetgörande betydde för dem slutet på deras skräck, antog de.

Men när brännblåsor uppträdde och sprack i hennes ansikte ropade hon med sina lungors fulla kraft:

"Jag kommer tillbaka!"

Därefter var hon död, och lågorna höjde sig allt högre mot himlen."

Så slutade den gamle mannen sin historia. Men ett sådant slut kunde främlingen inte acceptera. Han utbrast förnärmat:

"Och en sådan berättelse berättar du för mig? Du vill då inbilla mig att Gud kan vara orättvis och felbar och att han är upphovet till all ondska, men allt sådant är lögn. Hela din historia är bara lögn och förbannad dikt. Och en som uppfinner en sådan historia är inte värd att få leva själv. Det är du själv och ingen annan som med vällust tar livet av en så fin nunna med att berätta en sådan saga."

Då blev berättaren bedrövad och sade:

"Min egen syster var katolsk nunna, och hon blev förförd och av en präst dessutom. Därför lämnade jag Italien, blev protestant och flyttade hit."

"Men om din berättelse är sann så skulle det betyda att Gud offerar rättfärdiga människor för världens orättfärdighets skull, som han därigenom förvärrar."

"Det är det som är det kristna dilemma. Det är det som är stötestenen med Kristus. Du kan inte förneka min berättelse med mindre än att du också förnekar Kristus, ty min hjältinna gjorde blott vad Kristus gjorde: dog för världen sådan som den är med sina synder."

"Jag kan inte förneka Kristus, men jag måste förneka din historia emedan det är en ond historia och emedan jag inte kan tolerera ondskan."

"Ändå lever du i 1900-talet, det ondaste av alla sekler. I vår tid har en värld och en civilisation som alla människor älskade gått under genom ren ondskan, och före den har andra rättfärdiga kulturer och civilisationer gått under från Atlantis framåt. Tänk bara på ruinerna av det klassiska Grekland, hur det höga och ädla Rom skövlades av barbarerna, hur Konstantinopel föll för turkarna och hur Salomos heliga tempel och Davids tron förstördes och förtrampades av vildåsnor, och ändå vill du bortse från ondskan. Kan du verkligen tro att Gud enbart skulle vara en välsignande och älskande fader, som ni kristna så naivt vill få honom till?"

"Det är när man tror på vad du tror som sådana katastrofer du talar om händer, och det är när man tror vad jag tror som de inte händer, och jag tror att Gud är just allt det goda som du sade och ingenting annat. Han blir endast vred när människan blir otrogen och förfaller, och då prövar han henne medelst kultur- och civilisationskatastrofer, men endast då."

"Men hur förklarar du häxförföljelserna? De härjade trots allt i Europa genom 400 år. Var de också välmenande och hälsosamma prövningar från Gud?"

"De var väl åtminstone prövningar. Kanske mannen under den tiden tänkte för lösaktigt på kvinnor."

"Och skulle kvinnorna straffas för det?"

"Under samma tid inträffade Konstantinopels fall, osmanernas förtrampande av Grekland, den stora inkquisitionen och Martin Luthers vilda och våldsamma reformation, som allesammans var hårda prövningar kanske sända från Gud för att få människorna bort från djävuldyrkan och annan hednisk avgudadyrkan genom renässansens lättsinne och promiskuitet. Det var en otroligt mörk tid vars inledning står att finna i en beskrivning av helvetet nedtecknad av en man från din egen stad vid namn Dante Alighieri."

"Tänker du anklaga honom liksom Platon anklagade Homeros?"

"Nej, det vill jag inte. Jag bara framlägger fakta, och jag påstår att helvetet är en myt."

"Men varför förföljdes just kvinnorna? Vad ont har kvinnorna gjort Gud i historien?"

"Märk väl, att under just den tidsepoken dyrkades kvinnan som aldrig förr eller senare. Dante upphöjde sin Beatrice till paradiset topp, och tänk även på Petrarca Laura för att inte tala om Chaucers Canterbury Tales, som nästan bara handlar om

kvinnor. Den tidens män satte kvinnorna högre än sig själva. Naturligtvis måste en sådan extrem kvinnokult även leda till urartningar."

"Får man då inte älska kvinnor? Får man då inte älska världen? Är kristendomen inte kärlekens religion? Skall vi amerikaner, världens ledande stats herrar, då förkasta Amerika och förneka den värld som vi styr?"

"Kristendomen har aldrig påstått att man ska förneka världen och hata livet. Naturligtvis ska man älska världen och livet, men det är viktigt att man älskar Gud mera och åtminstone lika mycket. Kristendomen menar bara att det är fel att låta kärleken till det världsliga bli större än kärleken till Gud. I din historia förvrids denna uppfattning så att du låter kristna människor massakrera en oskyldig flicka bara för att hon är vacker och för deras tankar bort från Gud. Sådant kan aldrig ha hänt i verkligheten. För övrigt kan ingen älska världen så mycket som Gud, och allenast han kan älska den på rätt sätt."

"Vad du än påstår så finns det i alla fall en sak som du inte kan försvara dig mot eller förneka."

"Och det är?"

"Att jag här i kväll denna söndag har berättat vad jag har berättat."

"Men vad betyder det för framtiden? Ingen har hört dig utom jag, och jag vill ingenting hellre än glömma vad jag har hört, vilket jag även säkert kommer att göra. Du har bara pratat strunt för dig själv."

"Har jag verkligen det? Ändå har detta strunt upprört dig, och detta strunt kommer att leva så länge jag lever, och jag har evigt liv i Kristus."

"Men du kan inte hindra mig från att förneka att jag har hört din omänskliga berättelse."

"Då förnekar du dig själv."

"Ja, det gör jag."

"Då är du ingenting och har ingen själ."

"Endast världen i sin ondska har ingen själ, men jag har ingen del i den världen."

"Är inte Gud allsmäktig?"

"Jo."

"Då har han väl även gjort världen i dess ondska?"

"Nej, han har endast straffat den för dess ondska."

"Men var då verkligen världen före 1914 så ond att den förtjänade de båda världskrigen? Var den katolska Habsburgsmonarkin verkligen så ond att den förtjänade att bli bombad ut ur sitt land? Var det förenade Tyskland under Wilhelm II så ont att det förtjänade två världskrig bara för att kaisern var något omdömeslös? Var Leo Tolstojs, Anton Tjechovs, Dostojevskijs, Alexander II:s, Nikolaj II:s och hans blödarsjuke arvinges Ryssland ondare än vad det sedan blev, och var det ännu levande renässans-Italien så ont att dess städer och kulturskatter förtjänade sönderbombning? Var Monte Casino och Dresden så onda? Var det viktorianska England och det gamla London så ont? Var världen så ond att den förtjänade en total upplösning, en Berlinmur och en järnridå, och har imperiernas undergång och de nämnda murarna och taggtrådstängslena gjort den bättre?"

"Vad du än säger så tror jag ändå på Gud."

"Det gör jag också, men du försöker ignorera eller undfly Guds kärlek. Du känner väl till orden från Jesu samtal med Nikodemus: 'Så högt älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son' och lät honom gisslas, törnekrönas, korsfästas och dödas. Ingenstans i hela Bibeln kommer Guds kärlek till större uttryck än just vid Jesu korsfästelse. Och samma Guds kärlek var det som besatte världen under de två världskrigen, och samma totala Guds kärlek är det som jag har försökt uttrycka med min sorgliga berättelse. Du känner väl också till stället ur den Första Moseboken, som visar hur högt Gud älskade Abraham: 'Din säd skall komma att leva som främlingar i ett land som icke tillhör dem, och de skall där vara trälar, och man skall förtrycka dem; så skall ske i fyra hundra år.' Så oerhörd och otrolig är Guds kärlek."

"Jag förbannar ändå din naturalistiskt otäcka berättelse, ty den har inte gjort mig bättre eller fört mig närmare Gud, utan snarare tvärtom."

"Låna mig dock ditt öra en liten stund till. Det finns nämligen ett tillägg till min berättelse. Somliga har vittnat och sagt, att när den unga kvinnan brann på bålet så förändrades hennes ansikte. Det blev helt plötsligt gammalt och pussigt och fult, och andra hävdade att även hennes klädedräkt förändrades. De påstår, att från att ha varit klädd i trasiga gråa fattigpaltor förändrades hennes dräkt till nunnekläder. En del sade till och med, att det plötsligt inte längre var en ung fager ljus fattig jungfru som brann på bålet utan att det i stället var en gammal ful och fet avskyvärd katolsk nunna, som såg minst ut som en abbedissa. Så har somliga vittnat som själva var med vid just denna särskilda häxbränning.

Samtidigt inträffade det något märkligt nere i Italien enligt en samtida legend. Vid ett kloster högt uppe i en undanskymd dal i Apenninerna söder om Arezzo hade sedan länge en hård och sträng abbedissa verkat. Ingen hade någonsin tyckt om henne eller uppskattat henne utom en ung liten helgonlik syster som för länge sedan hade försvunnit på okända öden. Plötsligt en dag, förtäljer legenden, uppträder abbedissan ung och skön, glad och mild och ljus och god som en ängel. Hon vinner allas hjärtan genast, och hon verkar att ha blivit fyrtio år yngre.

"Vad har Gud gjort för ett under med vår Moder?" undrade alla på klostret med hänryckta hjärtan, men somliga som var mera realistiskt lagda uttryckte i hemlighet sin mening att Gud hade ryckt bort den gamla hemska abbedissan och ersatt henne med ett ungt helgon. Och den unga abbedissan blev snart vida beryktad för sin mildhet och godhet och för sin ovanliga älskvärdhet.

Men vad hade då hänt med abbedissan? Somliga mindes att hon en gång för länge sedan hade drivit ut en av folket mycket älskad ung syster från klostret, kanske av avundsjuka för att hon var så mycket mera älskad än abbedissan, och att denna alltsedan dess hade varit hård och omänsklig; men hennes plötsliga metamorfos till den ljusaste och ljuvaste abbedissa i världen kunde ingen förklara. Men alla fann sig i det med glädje som något naturligt. Alla blev även glada när abbedissan kungjorde att den gamla blivit kallad bort, att hon själv blivit utsedd som hennes ersättare, och att hennes namn hädanefter var moder Maria.

Först hundra år senare, när man av en slump fann att miraklet söder om Arezzo ägt rum samma dag som en ovanligt otäck häxbränning ägt rum i Bayern, började man på allvar spekulera i vad de båda oförklarligheterna hade kunnat ha med varandra att göra.

Jag har därmed bara förelagt dig fakta i saken. Döm mig nu, när du fått höra båda sidorna av saken."

Den gamle juden och främlingen blev mycket goda vänner, och gästen stannade hos den gamle i hans hem på Long Island i flera veckor.

Slut.

De försvunna tomtarna – en julglimt

Det var julafton för många år sedan. Snön låg tät och vit över ängarna som ett oändligt gnistrande diamanttäcke av blott mikroskopiska kristaller. Sirius strålade klart som en midnatts-Venus under den tindrande Orion och behärskade fullkomligt vinternattens fullkomnade frid. Det enda som saknades i universums julefridsfulländning var ett sprakande norrsken.

Inne i stugan var allting tyst. Människorna hade alla gått och lagt sig efter det rituella nästan orgiastiska julaftonsfirandet med alltför mycket mat, alltför mycket gåvor, alltför mycket vänlighet, alltför mycket öl, vin och snaps, och alltför mycket kaffe, kakor och marcipan. Alla sov som stockar, och endast julgranen glittrande ljus levde alltjämt och fortfor att sprida den ljuvaste julstämning. Den siste som gått och lagt sig hade glömt att släcka dess elektriska ljus.

Låt oss närmare studera denna julgran. Den var ovanligt stor och tät, den var ovanligt grön och fet, den var ovanligt rilligt klädd och prydd med glitter, flaggor och konfekter, änglar, stjärnor och bollar av silver och guld och skiftande i rubin och smaragd, i opal och kristall. Det fanns allt i denna julgran. Och nu när alla sov behärskade den hela huset.

Men vad var det för nästan ohörbart tissel och tassel som kom från dess innersta djup? Bockarna under granen tycktes uppmärksamt stå och lyssna. I julkrubban vid sidan om granen tycktes själva herdarna mera lyssna till granens viskningar än hylla Jesusbarnet. Något hemlighetsfullt försiggick där inne i granens grönaste tätaste djup. Låt oss se efter vad som egentligen händer.

På den näst nedersta grenen vid det nedersta julgransljuset sitter tomtefar själv. Han är bekymrad. Hans panna är rynkad, i händerna flätar han allvarligt sitt trassliga skägg, och med allvarlig djupblick ser han in i det tindrande ljuset.

Bredvid honom sitter den minsta av tomtarna. Han har skägg även han, men ingen rynka stör hans ansikte, inget moln fördunklar hans pigga och klara blick, och händerna befattar sig inte med skägget. Han är ung ännu, ty han är bara tre hundra år, medan tomtefar är den äldsta i huset. Tomtefar är tusen år äldre än huset. Ändå ser han dystert på situationen.

"Du har rätt, Lilleman," säger han. "Läget är allvarligt. Men det värsta är att vi ingenting kan göra åt saken. Vi står handfallna inför människors vettlösa viljor och kan bara konstatera hur dumma de är."

"Men det är ju så onödigt att de är så dumma. Kan vi inte upplysa dem? Kan vi inte på något sätt ge oss till känna?"

"Att ge sig till känna för mänskorna är att göra människors vanvett sju resor värre. Det finns inget värre brott enligt tomtelagen. Det har aldrig lönat sig men ofta lett till förödande konsekvenser för de tomtar som försökt det. Nej, vi kan ingenting göra."

"Skall vi då frivilligt avstå från det bästa hem vi någonsin haft? Inte ens du har under dina tusentals år någonsin haft det bättre. Den unge herrn i huset har för varje år skaffat oss en större, tätare och bättre gran att bo i och haft en rörande omvårdnad om oss utan att ana våra väsendens sanning. Vi har haft det idealiskt bra i denna familjs sköte nu i tjugo år. Skall vi då utan vidare finna oss i att hemmet upplöses?"

"Det är inte vårt fel. Och vet, min käre Lilleman, att ingenting vanvettigt sker bland människorna utan att det observeras av andra människor än av utövarna själva. Ingen är så kritisk mot mänskligheten som människan själv, och det allenast kan rädda mänskligheten. Människan har aldrig varit så illa ute som hon är nu, med sin ateism, sin materialism, sin ansvarslöshet och miljöförstöring, men lyckligtvis finns det människor som vet det. Människan kan alltid rädda människan, men det är inte alltid hon vill det. Även i ovanstående fall så skulle detta hem kunna räddas av vederbörande, av vår beskyddare den unge herrn i huset, men han föredrar att avstå."

"Varför?"

"Han resignerar inför ödets gång och tröstar sig med att det är alltid bäst som sker. Ingenting hos människan är så vackert och patetiskt som hennes resignation, och det är hennes mest försonande drag. Tyvärr så är det alltför få som har vett att resignera i rätt ögonblick."

"Hur skulle han kunna påverka eller motverka hemmets upplösning? Han har ju ingen talan. Fadern har alltid föraktat honom och behandlat honom nedlåtande, och modern har övergivit honom genom att han tog avstånd från hennes ensidiga fanatism."

"Ja, det är den där fanatismen som är skuld till allt. Har en sådan en gång gått ett steg för långt så är dess förödelsebringande lavin redan satt i rörelse som ingen kan hejda. Det var den fanatismen som gav familjens enhet och harmoni dess nådastöt."

Men hur skall man lära människan att inte vara fanatisk? Det ligger i människans innersta natur att allt emellanåt bli det, det är en passion inom henne som måste komma till uttryck, och dess natur och egenskaper hör till det mest gåtfulla hos människan. Det är hennes starkaste drivkraft och största destruktivitet. Den vållar henne allt det bästa och allt det värsta. I och för sig behöver den inte vara ond. Det är först när den etablerar sig som den blir ond, ty en gång befäst tar den till onda medel för att trotsa sin egen obeständighet. Intet är beständigt hos människan, allting måste

få ett slut, men resultatet av hennes passioner kämpar hon för tills hon dör. Ty hon vet att i hennes passion finns hennes enda nyckel till evigheten.

Men just i etablerandet av hennes passion och fanatism ligger hennes största fara, ty vanligen dukar passionen och fanatismen i etablerandet av sig själv under för rutin och slentrian: människan i fråga blir fixerad i sin ståndpunkt och ensidig i sina omdömen. Det är vad som har hänt de flesta medlemmarna i denna familj. De har fallit för en fanatismens oemotståndliga lockelse och fastnat i den och kommer nu inte loss ur dess ensidighet. De förstår inte att denna fanatism blott är en fasett av miljoner aspekter och dimensioner på tillvaron som alla är lika väsentliga. Men de ser bara sin, de utnyttjar endast denna ena fasett för att betrakta tillvaron och tror inte att det finns någon annan som är lika bra, medan det finns tusentals. De har fastnat i en fanatism och därmed uteslutit alla andra möjligheter från sina liv.

Det har fadern i familjen insett, hur skadlig och blind denna ensidiga fanatism är, men han å sin sida är fixerad i sin krassa materialism, sin affärsvärld, sina pengar och sin konkreta ställning och praktik. Han å sin sida vägrar att blicka in i någon passion och fanatism emedan han har sett hur skadlig en av dem är. Hellre är han blind än att han genom ett kaleidoskop ser någon annan extra dimension på tillvaron än den rent konkreta. Och där har vi det tragiska motsatsförhållandet mellan de blåögda och den blinde i familjen, vilket har lett till dess inre konflikt och upplösning.

Mellan dem står då den yngste sonen, vår beskyddare, en mantal observatör av bägge och ett offer för bägge. Han tog sig före att undersöka fanatismen och gå till botten med dess natur och kom igenom den med svedda vingar men med någon erfarenhet, samtidigt som han ensam av alla barnen krampaktigt höll fast vid hemmet och stödde den ensamme fadern i dennes envisa motstånd mot de andras blåögdhet och upprätthöll traditionerna. Och han blir nu som den siste försvararen av familjens harmoni och enhet slutligen tillintetgjord och slungad ned ifrån skansen och utsparkad av sin moder ur hemmet, hårdare och grymmare förfördelad än någon av de andra för att han vägrade medverka i sin familjs upplösning. Och i och med det så skiljs även vi från dem, inga tomtar kommer mera att i framtiden bevaka deras lycka, aldrig mer får vi under julen bo i en så här stor och tät julgran, och vår nästa familj blir säkert mycket tråkigare.

Men vi tomtar har ingen makt över människorna, ty vi kan endast göra gott. Vi kan se till att deras hus inte brinner upp, att plattorna på spisen är släckta, att sotet i skorstenen inte fattar eld, att råttor inte kommer in i huset, att inbrottstjuvar håller sig på avstånd och annat sådant, men vi kan inte hindra dem från att skapa sina egna öden. Deras vilja vare sig den är ond eller vanvettig är vi alltid maktlösa mot, ty vi är goda och därför maktlösa mot den. Godheten är alltid maktlös mot ondskan, ty makt är ondskan, och godheten har därför aldrig någon makt. Och godheten förblir god endast så länge den är maktlös."

Så resonerade de tvenne tomtarna där längst inne i granen, och ingen hörde dem, ty natten var i sin tystaste timme, och alla människor i närheten sov. Endast drömmarnas väsen, som tomtar och troll, slog sig ej till ro utan satt uppe och vakade i fromma intressen. Ty godheten sover aldrig.

Änkan i Genua.

– en fullkomligt sann historia.

Hur skall jag börja? Hon var inte av denna världen. Det var något med henne som skilde henne från alla andra. Så länge jag kände henne försökte jag analysera och komma under fund med vad det var utan att lyckas. Hon var som ett fotografi av en person som håller samma fotografi i handen och visar upp det, så att bilden aldrig tar slut utan blir en evighet eller en avgrund.

Det var vid begravningen jag först upplevde henne. Hon var naturligtvis klädd i svart med en enkel svart hatt med sorgflor, så att man inte kunde se hennes ansikte, men redan då tilldrog sig hennes figur min uppmärksamhet. Hon var ovanligt lång, och jag var ovanligt liten, så jag kunde i lugn och ro betrakta henne bakom mina tjocka glasögon med perfekt diskretion. Hon var inte bara lång utan dessutom kraftig. Hon var nästan muskulös med sina långa ben och sin breda bröstkorg, så att jag hellre skulle vilja kalla henne maninna än kvinna. Likväl har jag aldrig känt något mera kvinnligt än henne. Redan då insåg jag att hon måste vara inte bara ett praktexemplar utan en prydnad för sitt kön, nästan något av dess krona: en idealisk kvinna.

Och hon var bara 22 år och änka med ett litet nyfött barn. Katastrofen hade varit total, och alla i hela staden hade talat om det. De hade uppträtt tillsammans i ett slags revy och gjort stor succé som något av ett operettpar, de hade varit utomordentligt komiska, och hon hade gjort sig högt uppskattad och väl känd för sitt goda humör och sina fantastiska egenskaper som komedienne. I två år hade de varit gifta. Efter ett år hade han fått en cancertumör, så blev hon med barn, och så dog han. Det var som i en historia av Anton Tjechov – fulländad harmoni, idealisk sorglöshet, det perfekta äktenskapet, ett vackert barn, och så plötsligt ond bråd död utan anledning, utan förklaring, utan ett spår av rättvisa – naturens lag när den är som värst och orättvisast.

Dessutom var hon inte från vår stad. Hon var florentinska, och det var hennes kärlek som fört henne som främling till vår stad, hennes äktenskap med den briljante fysikern, som hade sin karriär i Genua. Hon var helt utanför alla normala genuesiska kretsar, och som 22-årig änka med en sex månader gammal son var hon dömd till fullständig isolering.

Emellertid hade hennes man gjort vad han kunnat för henne när han fått veta att han skulle dö. Han hade haft nio månader på sig och använt dem väl. Han lyckades skapa en säker ekonomisk grund för hennes fortsatta existens, men naturligtvis kunde detta arv inte vara mer än begränsat. Det var en frist på något år. Sedan måste hon ta sig i kragen och själv klara både sitt eget liv och sin sons, om hon inte gifte om sig.

Hon hade ingen tanke på att gifta om sig. Hennes kärlek hade varit för sann och innerlig. Hon hade gett allt för sin man, och hon hade ingenting kvar att ge för någon annan utom sin son. Hennes man hade sagt, att hennes son skulle trösta henne och ge henne allt det stöd som han inte längre kunde ge henne. Det skulle visa sig att mannens profetia skulle slå in. Ändå var det hon som blev den som inte bara lyckades ge sin son ett gott liv utan även hela sin omgivning. Ty hon var en stark kvinna.

Det var juridiska angelägenheter som förde mig i kontakt med henne. En god vän hade tipsat mig om hennes fall och bett mig närvara vid begravningen för att erbjuda henne mina tjänster och ge henne mitt kort. Jag var den bästa juridiska rådgivning hon kunde få. Det visste hela staden. Och hon var inte dummare än att hon snabbt begrep det också. Hon tog tacksamt emot mitt kort, och ganska snart, efter bara några veckor, kontaktade hon mig. Det blev sedan min ära att få hjälpa henne starta hennes lilla affärsrörelse.

Mitt första råd till henne blev att ta en snabbkurs i handelskunskap. Hon gjorde det genast, och det slog mig då hur mångsidigt begåvad hon var. Är alla florentinare universalgenier? Man fick nästan det intrycket av henne. Hon hade ordets makt, hon var en utsökt poetissa, hon var beläst och musikalisk, hennes minne var imponerande i sin detaljkapacitet, och hon hade ett otroligt affärssinne. Jag skulle vilja karaktärisera hennes affärsbegåvning med att hon hade ett slags gröna fingrar för pengar. Jag begrep aldrig själv hur hon bar sig åt. Hon bara lyckades med allt vilka misstag hon än begick.

Naturligtvis fick hon inte vara i fred. Hon väckte uppmärksamhet och fick friare. Hon var ju ung och vacker och därtill ensamstående som änka, så det var helt naturligt. Det hade bara fattats annat. Men hon var inte intresserad.

Naturligtvis sökte hon också tröst hos gamla vänner. En av dessa var en briljant läkarbegåvning som hade stora framtidsutsikter inom kirurgin. Han bodde i Florens men kom ofta till Genua bara för att träffa den vackra sörjande modern. De gjorde utflykter tillsammans, och en dag föreslog han henne att hon skulle följa honom tillbaka till Florens och bli hans hustru. Hans karriär låg säker framför honom, han skulle bli en kirurgisk expert och nå en mycket hög samhällsställning, han skulle kunna ge henne all trygghet i världen, men det var bara vänskap mellan dem. Dessutom var han ohjälpligt ful och pinsamt medveten om sin fulhet. Han hade en stor potatisnäsa som ett tryne och utstående tänder med långa hörntänder som en varg. Han var ingen skönhet precis, och medveten om detta framlade han sitt frieri mycket försiktigt:

"Får jag gifta mig med dig om 25 år?"

Ett så försynt frieri kunde hon inte säga nej till. Hon svarade:

"Varför inte?" och de fortsatte sitt intima umgänge som goda vänner. Men han blev alltmer förtjust i henne och ville inte skiljas från henne, varför han en dag hade djärvheten att fråga henne:

"Skulle du kunna tänka dig att förkorta de 25 åren?"

Då kom hennes verkliga karaktär i dagen. Hon var ärligheten själv och kände sig själv och männen mer än väl.

"Min käre vän, för äktenskap behövs det kärlek. Vi är bara vänner. Vi är mycket goda vänner, och jag vill att vi ska förbli det. Ditt erbjudande om äktenskap om 25 år var ett skämt och ett gott skämt som sådant, men det var bara ett skämt. Vi kan inte göra allvar av saken. Jag kan inte gifta mig på nytt utan kärlek."

Och så blev det. Hon förblev i Genua, och han gjorde sin karriär i Florens och blev en mycket framstående chefskirurg. Han gifte sig med en annan, och han försvann nästan helt ur hennes liv.

Piloten lärde hon känna på en kurort. Han var rikt dekorerad efter hjältemodiga insatser i det spanska inbördeskriget, och han var den enda yngre människan där i Chianciano utom hon själv. De flesta var pensionärer eller där för sin fetma, medan hon och piloten klart skilde sig från mängden genom sin ungdom och skönhet. Hon hade hamnat där bara för att alla andra semesterställen varit fullbokade och endast Chianciano fortfarande haft någon plats ledig. Han hade kommit dit för att komma ifrån sina krigsminnen, vila sina nerver och få litet vila och avkoppling. Och de fann varandra.

Hon var kanske den enda där på stället som han alls hade kunnat byta några ord med. Även han hade kommit dit för att han inte funnit någon ledig plats någon annanstans. De började umgås dagligen, han bjöd ut henne, vid ett tillfälle bjöd han till och med upp henne till dans, men det blev bara en enda dans. Hon kände att han höll henne för nära och ville ha henne mer än vad hon ville ha honom. Hon avböjde alla vidare försök från hans sida till att bjuda upp henne till dans.

När de lämnade kurorten insisterade han på att få hennes adress. Hon gav honom adressen till sin handelsfirma. Han insisterade på att få kyssa henne till avsked. Hon avböjde. Han kysste då sin egen hand på utsidan och blåste kyssten mot henne. Så skildes de.

Snart började det komma vykort och brev från honom. De var barnsliga och ogrammatikaliska men fulla av drömmar och känslor. Att det var frågan om verklig kärlek från hans sida var oförnekligt. Men hon svarade aldrig. Hans uppvaktning varken tilltalade eller misshagade henne. Hon var inte likgiltig men hon var oberörd.

Han dök upp i Genua bara för att söka upp henne. Han berättade att han anmält sig som frivillig torpedpilot i det stundande kriget 1940, en av de svåraste och farligaste befattningar man kunde ha, och att han redan utmärkt sig som en av de skickligaste. Hon önskade honom lycka till, och han vågade önska, att det verkligen en dag skulle bli något allvarligt mellan dem. Så gav han sig ut i kriget.

Det kom några vykort och brev, det kom några nyheter om hans framgångar, han utmärkte sig förvisso, men en kväll i Rapallo kände hon plötsligt kalla frossbrytningar och en iskall vind som slog emot henne. Ändå var det inget oväder på gång. Havet var alldeles stilla, och luften var varm och mild. Ändå var det som om en iskall hand hade lagts om hennes panna. Hon kunde inte förstå det.

Följande morgon hörde hon i radion att ett torpedflygplan hade träffats och störtat i havet. Man hade försökt bärga det, men storm, vind och höga vågor hade omöjliggjort sökandet, och flygplanet hade försvunnit utan ett spår. Man fann aldrig ens några vrakdelar. Befälhavaren för flygplanet hade varit hennes kavaljerpilot Livio Mancini från Cesena.

En månad senare fick hon brev från honom. Det hade postats omedelbart före hans död. Det var ett ärligt brev fullt av kärlek och ömhetsbetygelser och uttryckte ett vackert frieri. Det hade skrivits i den allra positivaste framtidstro. Han hade verkligen trott på ett liv tillsammans med henne.

Många år senare begav hon sig till Cesena för att uppsöka hans grav. Det fanns ingen. Inte ens ett minnesmärke hade åstadkommit för att bevara denne rikt

dekorerade djärve pilots minne, som utmärkte sig så både som frivillig i Spanien och Italien. Inte ens hans namn hade bevarats bland de stupade från Cesena. Han hade satsat allt för idealistisk fåfänga och krigisk nationalism, offrat livet därför och försvunnit som mindre än en suck för vinden.

Han var en framgångsrik advokat och såg därtill mycket bra ut. Han var blond och hade klara ögon och var i sin allra bästa ålder omkring de 40. Han verkade i allt vara den idealiske mannen.

Och han erbjöd henne allt. Han lovade bli en idealisk far för hennes pojke, han hade all trygghet i världen att erbjuda henne, och hon var ensamstående med barn. Men hon älskade honom inte.

Det var dessutom allmänt känt att han sedan årtal hade en mycket vacker älskarinna som var mycket svartsjuk. Det var han som inte ville gifta sig med henne och hon som ville gifta sig med honom. Där var det tvärtom.

I det längsta insisterade advokaten på att få ta hand om den vackra änkan och hennes son. De hade de allra bästa tänkbara förutsättningar att kunna utgöra en idealisk familj. Men hon var för ärlig. Hon älskade honom inte. Hon kunde bara säga: "Jag kan inte."

Så var det civilpiloten med träbenet. Han liknade Clark Gable. Han hade förlorat benet i en flygolycka, som han nätt och jämnt hade klarat sig med livet ur, men med bara ett felfritt ben kunde han aldrig mer få tillstånd till att flyga. Ändå var det det enda i livet han ville, och han kunde inte slippa tanken på att det ändå en dag skulle bli möjligt för honom att få flyga igen. Det blev en fix idé hos honom som höll honom levande.

Emellertid var hans psykiska tillstånd betänkligt. Han var på något sätt kroniskt desperat. Under sin konvalescens hade han blivit omskött av en Röda-Kors-syster, som han blivit hopplöst förälskad i. Saken blev inte bättre av att hon var gift med en högt uppsatt professor i Milano, och ändå insisterade han på ett förhållande, som bara kunde leda till olycka och som bara kunde sluta olyckligt.

För att i någon mån muntra upp denne stackars vackre man, som var i sina bästa år, ordnade hans vänner utflykter för honom. Till dessa utflykter inbjöd de även andra vänner och bekanta, så att piloten skulle få nya vänner och kontakter.

En av dem blev den unga vackra änkan. Detta program för honom med dessa friska utflykter i goda vänners lag hade sin avsedda verkan, och hans vänners förhoppningar tycktes infrias. Han blev verkligen uppmuntrad och fick nytt hopp och mod inför livet, i synnerhet i sällskap av den vackra änkan.

Han hade därtill ett ytterst vinnande sätt. Han uppförde sig moget och väl, och hans goda ögon hade kunnat vinna vem som helst. Snart blev hon medveten om att han hade blivit fäst vid henne, och då började hon tacka nej till vidare inbjudningar att delta i hans sällskap.

Men han gav sig inte. Han hade fastnat. Han tog reda på allt om henne, lärde känna hennes historia och tog till och med reda på var hennes son gick i skola. Detta gjorde

han för att kunna behaga henne genom en utomordentligt vänlig gest. Han besökte pojken tillsammans med en gemensam kvinnlig vän till både honom och henne, lärde pojken att flyga ett fantastiskt modellflygplan och gav sedan planet i present åt honom. Han visste hur pojkar skulle tas. Naturligtvis blev gossen överlycklig över en sådan generositet från en helt ny och vuxen nära vän.

Hon svarade med att ytterligare inskränka kontakten med piloten och med deras gemensamma väninna. Det hjälpte inte. Det kom blommor. Det kom presenter. Det kom brev. Det kom telefonsamtal. Det kom spontana besök. Och efter två månader friade han.

Hon kunde bara säga som det var. Hon hade ingen tanke på att gifta om sig. Men han gav sig inte. Även deras gemensamma väninna försökte övertala henne. Och visst var det mycket som talade för unionen. Pojken behövde en far, och hon behövde ett stöd i livet. Han var ur många synpunkter en god kandidat. Hans hjärta var gott, han var en intressant och ärlig människa, hans vinnande sätt öppnade alla dörrar, hela världen var hans utom cockpiten som hans skada utestängde honom från, men även det kunde åtgärdas genom att hon, som var så mångsidig och skärpt, kunde lära sig flyga, ta en pilotexamen och så flyga med honom i hans ställe...

Det var där skon klämde. Han ville gifta sig med henne främst för att han i henne såg en möjlighet att få kunna flyga igen. Hon kunde hjälpa honom upp i luften. Det var hans enda chans. Annars var han förlorad.

Hon ville inte mer höra talas om saken och tog mera avstånd från dem än någonsin. Återigen bombarderade han henne med blommor och leksaker, brev och telefonsamtal. Han ville inte och kunde inte skiljas från möjligheten.

Hon försökte nu avsluta saken. Hon var fullt ärlig mot honom och upprepade allt vad väninnan redan hade fått höra: hon tänkte inte gifta om sig, hon tänkte inte lära sig flyga, och hon ville inte höra talas om saken igen.

Två timmar senare närmare midnatt ringde telefonen igen. Det var inte han. Det var hans hushållerska. Hon var mycket upprörd och nervös.

"Ursäkta att jag ringer så sent... Jag sökte ert nummer i katalogen... Han är helt desperat och bara dricker. Han säger att han tänker begå självmord och kasta sig ut genom fönstret. Bara ni kan rädda honom. Snälla ni, tala med honom och försök få honom att lugna ner sig. Jag är livrädd. Han är beredd att kasta sig ut genom fönstret."

"Vad har han druckit?"

"Whisky."

"Får jag tala med honom."

Och hon talade med honom. Hushållerskan hade haft rätt. Han var helt desperat. Han grät i telefonen och förklarade att hans liv var en ruin, att hans förnedring var total och att ingen ville ha honom.

"*Comandante*, ni överdriver. Ta det lugnt, och försök ta er samman. Gå nu och lägg er. Det är nästan midnatt, och ni behöver sova. I morgon talar vi om saken när ni lugnat ner er."

Och han lät sig övertalas. Han nappade på kroken med betet av en ljusglimt av hopp inför morgondagens samtal. Han lugnade ner sig och gick till sängs, så att

hushållerskan kunde andas ut. Men hela natten låg hans älskade vaken och oroade sig för att telefonen skulle ringa igen, vilket den gudskelov inte gjorde.

När den ringde följande dag svarade hon inte. Hon lät den ringa. Hon lät sin hemhjälp svara och säga att hon inte var hemma. Samma svar lät hon alla sina bekanta framföra om han sökte henne genom dem. Hon ville aldrig mera tala med honom. Hon kunde inte hjälpa honom. Hon hade sin son och sitt eget liv att tänka på som hon inte kunde uppoffra för att han skulle få flyga igen. Han hade inte älskat henne. Han hade bara älskat sitt eget nöje. Hans enda verkliga kärlek och passion var att få flyga, och hon kunde inte ställa upp med att ersätta hans träben.

Det var hos tandläkaren hon blev bekant med den unge ingenjören. De sågs några gånger hos tandläkaren, hon lade märke till honom men inte mera, men efter några gånger lade hon också märke till att han betraktade henne. Det var ingenting märkvärdigt med det. Alla betraktade henne ständigt. Hon var ju som en kopia av den vackra Jeanette MacDonald. Och hon gjorde inget väsen av sig, inga försök till närmanden, ingen presentation. Det var som om de bara båda hade konstaterat varandras närvaro i väntsalen hos tandläkaren – absolut ingenting mer.

Men tandläkaren kände dem båda och kunde i viss mån berätta för båda om den andra. Hon fick veta att han hade ett livligt intresse i hästar och att han vid sidan av sin yrkesverksamhet som civilingenjör ägnade sig åt hästavel ute på landet. Han var en mycket distinguerad och vacker ung man som verkade korrektheten själv. Hans verksamhetsområde var kylskåp, men han ägde en stor hästfarm i trakten av Tortona och reste ofta till England för att inhandla rashästar. Han var mycket viktig inom kylskåpsindustrin och inte alls så ung som han såg ut. Han var i själva verket omkring de 40. Men det dominerande draget hos honom var en förkrossande blyghet. Han hade allt: skönhet, god uppfostran, en god ställning och ädla intressen men var knappast någon som vågade sig utanför sitt skal.

Hennes besök hos tandläkaren upphörde, och hon såg inte den unge blyge mannen mer och väntade sig heller aldrig mer att få se honom. Han hade inte varit mer än en annan tandläkarpatient.

Samma år före nyår skulle hon resa till Florens för att där hälsa på sin moder och fira det nya året. I kön för biljetter vid stationen Piazza Principe återsåg hon då den fine unge tandläkarpatienten. Han hade upptäckt henne, men när han väl fått sin biljett stannade han kvar och väntade tills även hon blivit klar från kassan. Det var då naturligt att de hälsade på varandra.

"Skall ni också resa bort?" frågade hon.

"Nej, jag reser ingenstans."

"Väntar ni då någon, eftersom ni löste plattformsbiljett?"

"Nej, jag löste den bara för er skull för att få tala med er och önska er god helg och gott nytt år."

"Så vänligt av er. Men ni kunde ha ringt mig."

"Nej, jag ville hellre träffa er personligen och tala med er och fråga er om ni ville gifta er med mig."

Detta sade han helt naturligt utan en darrning på rösten och lågmält så att ingen annan än hon hörde det. Naturligtvis var det oväntat. Hon trodde inte sina öron.

"Ursäkta? Vad var det ni sade?"

Men hon hade hört fullkomligt rätt. Han upprepade:

"Jag frågade er om ni ville gifta er med mig."

Det var inget skämt. Ändå frågade hon:

"Ni skämtar väl?"

"Nej, nej, jag menar fullkomligt allvar."

Hon såg ingen möjlighet att bortförklara situationen för sig själv. Hon måste acceptera att han faktiskt menade allvar.

"Ursäkta mig, jag måste med tåget. Jag önskar er allt gott inför det nya året."

Och hon skyndade sig iväg nästan flyende från situationen. Bakom sig hörde hon hans röst: "Gott nytt år! Tänk på saken!"

Och hon barrikerade sig inne i sitt tåg och vågade inte ens se ut mera förrän det äntligen gick.

Hon försökte förgäves förklara situationen för sig själv. Han hade alltså bara kommit till stationen för att träffa henne. Men hur hade han vetat att hon skulle vara där? Vem mera visste om det? Tandläkaren! Han måste ha frågat deras gemensamma vän tandläkaren om hennes planer för helgen, och tandläkaren hade ju vetat om dem. Och denne blyge unge man hade alltså beslutat sig för att finna henne vid stationen vid hennes avresa bara för att helt apropas be henne bli hans hustru. Det kunde inte hänga ihop på något annat sätt. Alltså hade hon hos tandläkaren gjort ett outplånligt intryck på honom, och hon visste inte ens hans namn.

Ej heller gjorde han något ytterligare försök att kontakta henne. Inga brev, inga telefonsamtal, ingenting. Ändå måste han ha tagit reda på allt om henne, om han redan vetat så mycket och visat ett sådant intresse. Men det var som om det hela bara hade varit en episod inom en parentes. Kanske det verkligen hade varit ett skämt. Kanske han redan hade glömt henne.

Så kom kriget och ödelade allas liv. Ingenting förblev vid det normala. Det blev svårt att komma över mat, och man måste hela tiden leva på gränsen till svält och uppbjuda sina yttersta krafter och ansträngningar bara för att koncentrera sig på att överleva till nästa dag.

Hon stannade mest hos sin moder uppe bland bergen, som var en mycket säkrare trakt än kusten med Italiens största hamnstad Genua, som besköts och bombades regelbundet.

En dag kom det ett märkligt paket från Tortona. Det var utan avsändare men tydligt adresserat till henne. Det innehöll smör och andra förnödenheter som under denna tid var rena lyxartiklar som det var omöjligt att få tag i. Följande månad kom det ett nytt sådant paket, och de fortsatte komma regelbundet varje månad.

Gåvopaketet fortsatte att komma under hela kriget med en regelbundenhet som i ett urverk, och aldrig hördes avsändaren av eller avslöjade han sig.

Så förflöt hela kriget under fyra långa år, medan denna hjälp till överlevnad aldrig sviktade. Det var ett under som underlättade livet för många.

Efter kriget hade hennes hus bombats, och hon måste finna sig ett nytt hem. Likväl förblev hon i Genua. Hon hyrde en våning mitt i centrum vid en park, som påminde henne om Giardino di Boboli i Florens, och en dag när hon var ensam hemma ringde det på dörren men på baksidan vid tjänsteingången. Hon trodde att det kanske var trädgårdsmästaren. Men det var *han*.

Hon kunde inte göra annat än släppa in honom och visa in honom i salongen. Hon lät honom sätta sig bekvämt, och sedan hon själv hade fattat sig en aning och funnit sig en plats frågade hon:

"Hur kunde ni hitta mig?"

"Jag frågade helt enkelt er adress av era anställda."

"Tusen tack för era ovärderliga gåvopaket, som har hjälpt oss mycket. Men jag kunde inte tacka er på något sätt tidigare eftersom ni aldrig lämnade någon adress eller avsändare."

"Jag ville bara att ni mottog dem och tänkte att de skulle vara er till nytta."

"Om ni tillåter går jag och tar på mig bättre kläder."

"Ni är bra som ni är. Ni behöver inte byta."

De fortsatte att tala sinsemellan lågmält och avspänt om hur tiden hade varit under kriget och om vad de hade gått igenom under tiden. Till slut sade han:

"Jag antar att ni undrar varför jag är här. Jag ville egentligen bara upprepa vad jag sade senast vi sågs vid stationen. Fem långa år har gått. Har ni haft tid att tänka över mitt förslag?"

Den här gången kunde hon inte bara smita från saken. Hon måste ta i tu med den och behandla ärendet.

"Men hur kan ni ställa mig en sådan fråga? Ni känner mig knappast, och ni vet ingenting om mig utom ytliga fakta. Hur kan ni vilja gifta er med en okänd änka som dessutom äger en son? Det finns alltför många vackra flickor i världen som gärna skulle öppna sin famn för er. Varför kommer ni då till mig?"

"Det är inte sant att jag inte känner er. Jag vet det mesta om er. Framför allt vet jag att det är er jag vill gifta mig med. Vanliga ytliga flickor intresserar mig inte. Ni är något annat. Ni är en riktig kvinna, och jag är inte någon ung och omogen man. Jag är fullvuxen och ser i er något av ett kvinnoideal, den idealiska människan och kamraten att dela sitt liv med. Jag ser i er en stark kvinna som härdats av livet och som vet någonting om det och om människorna. Ni har allt det som skulle kunna göra mig lycklig."

"Ni har alltså satt mig på en piedestal utan att känna mig och utan att veta något om mig. Vad vet ni om mitt inre liv och om mina ansvar i livet?"

"Jag vill dela dem med er och underlätta livet för er som ni förtjänar och som jag aldrig kunnat göra med någon tidigare."

"Men jag känner inte er. Hur skulle jag då kunna binda mig vid er?"

"Jag skall öppna mig helt för er och erbjuda er att lära känna mig ingående, så som jag kände er redan första gången jag såg er. Jag ber er att följa med på livets resa med mig. Jag skulle aldrig kunna göra er något illa. Jag skulle vara er trogna reskamrat –

ingenting annat. Ni får inte känna er förolämpad. Jag ger er mitt hedersord. Jag skall aldrig kräva något av er.

Ge mig en chans, jag ber er. Låt mig få vara i er närhet, så att ni kan få lära känna mig. Kanske ni skulle kunna acceptera mig med tiden."

Han var fullständigt ärlig och menade vad han sade. Han var en sann och allvarlig man som inte hade en tanke på lek och svärmerier, griller och fåfänga, utan han ville faktiskt göra henne lycklig.

Det var första gången hon upplevde en sådan allvarlig uppriktighet. Han ingav henne en känsla av säkerhet och trygghet som inte var att ta miste på, och hon kunde inte känna sig förnärad av honom. Hans förslag var rimligt och positivt, och hon var nästan hågad att acceptera det och ta honom på prov som vän och reskamrat. Det kanske verkligen kunde inträffa ett mirakel mellan dem.

Men i det ögonblicket kände hon en suck av smärta i själen, och den kom inte från henne själv utan från någon annan. Var det hennes döde make? Ville han varna henne? Låg det en fara latent som hon inte kunde se? Hon fick en varning som hon varken kunde förstå eller definiera men som var oavvislig. Hon sade:

"Ni är kanske den enda som jag skulle kunna anförtro mitt eget och min sons liv åt. Jag tror också att jag vet vem ni är, och jag tror mig känna er. Ni är en hederlig och lojal person, ni är uppriktigt god och en riktig man, men jag har haft en man, jag älskade honom av allt mitt liv, hela min själ och hela mitt hjärta, och jag kan inte älska någon annan. Ni måste förstå mig. Jag måste tyvärr avstå från er."

Så slutade deras konversation. Han tackade för hennes artiga mottagande av honom, han tackade för att hon lyssnat på honom och gett honom en stund med henne, han reste sig och bjöd henne artigt farväl och gick.

Hon trodde att han därmed gick ut ur hennes liv. Det skulle visa sig, att ödets vägar än en gång skulle föra dem samman.

Här var alltså fem framstående män som hon hade tackat nej till. Alla fem hade varit förstklassiga i sitt slag. Alla hade kunnat bli de bästa tänkbara fäder åt hennes son och var och en en idealisk äkta man. Men hur hade det gått om hon accepterat någon av dem? Det undrade hon ofta själv.

Läkaren blev en mycket framstående kirurg, och som hans hustru hade hon givetvis fått en socialt mycket gynnsam ställning med all trygghet och säkerhet i världen, och hennes son hade fått en god far och en god uppfostran. Men det hade varit ett liv utan kärlek. Han hade säkert gett henne all ömhet och vänlighet och hänsyn i världen, men det hade varit ett platt liv utan riktigt solsken, en ständigt tilltagande gråhet. Hon hade gjort klokt i att behålla denne sin käre barndomsvän bara som sådan.

Hon tänkte ofta på den unge jaktpiloten. Om kriget hade sparat hans liv, hade hon då gift sig med honom? Denne unge man hade åtminstone säkerligen varit full av passioner och äkta kärlek, hans känsloliv hade verkligen kunnat fylla hela hennes liv och behov för hela livet, men det hade samtidigt blivit ett liv fyllt av oro genom hans yrke. Hon hade aldrig kunnat få en lugn stund. Dessutom förelåg betydande skillnader

mellan dem i kultur och uppfostran. De hade aldrig kunnat finna någon gemensam bas för någon bestående äktenskaplig lycka.

Och den framstående advokaten? Han hade säkert varit det säkraste kortet. Han hade blivit den bästa tänkbara far för hennes son och ett gott stöd för henne. Men han hade haft flera kvinnor. Han hade aldrig kunnat nöja sig med en enda. Han var en sådan man som aldrig hade kunnat tillfredsställa sig genom bara ett äktenskap. Med sin skicklighet som advokat hade han utan tvivel alltid haft en förkärlek för dubbelspel.

Det svåraste fallet hade varit piloten med träbenet, som orsakat henne mycket pinsamhet. Efter den sista kvällens telefonsamtal hade hon aldrig mera velat ha något med honom att göra. Hans enda hopp i livet hade varit att hon möjligen hade kunnat skaffa sig ett flygcertifikat så att han med henne hade kunnat flyga igen. Det hade varit grunden för hans lycka. För denna lycka hade det krävts att hon hade offrat sig helt för honom. Hur vänlig och god, charmig och rar han än var hade det varit för mycket begärt av honom.

Mest tänkte hon på den unge civilingenjören. Hon hade gärna velat veta mera om honom. Han var den som genom sin blyghet hade varit svårast att förstå och lära känna, och hon hade aldrig ens fått veta hans namn. Hela hans långa uppvaktning hade varit anonym. Genom sin finkänsliga blyghet hade han aldrig förrått sig, aldrig trampat i klaveret, aldrig gått för långt, aldrig sagt ett ord om kärlek, inte ens fällt en komplimang, hans frieri hade varit sakligheten själv även i sin upprepning efter fem år, och genom all denna totala dimridå av maskering framgick det just genom dess minutiösa noggrannhet att han alltför tydligt älskade henne. Hon kunde aldrig upphöra med att grubbla över honom.

Samtidigt var hans blyghet så motsägelsefull. En blyg man skulle aldrig ha modet att helt apropas fria till en kvinna som inte ens kände hans namn klockan 10 på kvällen på en järnvägsstation och ännu mindre efter fem år uppsöka henne i en främmande stad på en ny adress bara för att upprepa frieriet efter fem år av fullständig tystnad. Men ibland kan just de allra blygaste prestera de mest halsbrytande överraskningar och därmed överträffa de djärvaste. Just dessa totala motsatsyttringar till hans fina blyghet tydde på en stark karaktär som visste vad han ville, som stod för sitt ansvarstagande och som var beredd att genomföra allt som han företog sig. Bakom den finputsade fasaden av blyghetens genomträngliga mask dölde sig en verklig man.

Ju mer hon grubblade över honom, desto angelägnare kändes det för henne att få veta mera om honom. Hur hade en resa genom livet med honom gestaltat sig? Ty hon var säker på att han hade stått vid sitt ord att inte vara mer än en reskamrat för henne.

Till slut fann hon på råd. Hon uppsökte en butik i centrum som hon visste att bara vissa personer av särskild smak och klass vände sig till och som om någon butik även måste ha ingenjören som klient. Hon frågade försynt om butiken kände till den fine blyge mannen med hästavel och kylskåp.

"Ja, han var en av våra bästa kunder. Det var en verklig man av smak. Vi minns honom gärna. Vilken stilig gentleman det var. Han hade allt framför sig. Tänk att han måste dö så ung!"

"Vad menar ni? Är han inte längre i livet?"

"Ack nej. Han lämnade oss helt plötsligt. Det talades mycket om saken när det hände."

"Vad hette han?"

"Hans namn var Mario."

"Var han gift?"

"Ja, han var mycket lyckligt gift. Han fick även en son, men hans fru dog kort efter honom och av samma sak som han."

"Vad hände?"

"Han fick en elakartad tumör. Det tog bara sex månader."

"Och hon fick samma tumör?"

"Ja, men vi misstänker att sorgen och saknaden efter honom måste ha påverkat henne. Hon var mycket ljuv och mycket vacker. Och det märkliga är, och det var därför jag fixerade er så skarpt genast när ni kom in, att ni är mycket lik henne. Ni är något äldre och mognare, men annars var hon som er dubbelgångerska."

Hon lämnade butiken. Hon hade förstått allt. Det hade inte bara varit högaktning och respekt från hans sida, utan det hade varit verklig kärlek. När han inte lyckats få henne hade han i stället funnit en som var henne lik. Och genom ett outrannsakligt öde hade han drabbats av exakt samma sjukdom som hennes förste man.

Det var detta som hade varit varningen. Hennes avlidne make hade nästan viskat till henne från andra sidan: "Upplev inte samma tragedi på nytt!"

I stället hade Marios hustru fått denna tragedi på sig, och precis som sin okända dubbelgångerska hade hon plötsligt blivit lämnad ensam som ung och vacker änka med en helt späd liten son. Men hon hade inte kunnat uthärda det. Hellre hade hon följt sin man.

Beatrice hade valt en annan mera försiktig men också svårare väg, och hon hade klarat av det kanske just genom sin trofasta kärlek, genom vilken hon blivit så känslig och lyhörd att hon kunnat uppfatta alla ödets hemligaste varningar.

Hon hade lyckats bevara sin kärlek genom allt för att kunna föra den vidare till sin son och till framtiden.

Kärleken är det sista i livet som får svika. Livet måste svika men aldrig kärleken.

Slut.

Invandraren

Det var en gång en estsvensk på någon av öarna mellan Ösel och Dagö. Han var ung på 30-talet när estländarna firade och utnyttjade sin självständighet som mest, och själv var han en framstående idrottsman. Till hans främsta nöjen hörde havskanotering. Varje sommar utförde han märkliga resor ensam med sin kanot mellan Estland och Finland. De som tog språnget över havet i kanot mellan Helsingfors och Reval var många på den tiden, men han for ej sällan runt hela Finska Viken, ut till Åland och ner till Riga. Han drömde om att en sommar få kröna alla sina bragder med en tur runt Finska Viken via Åland till Stockholm, följa Sveriges skärgård ner till Öland och med sydvästlig vind sticka över Östersjön via Gotland tillbaka till hemlandet. Men så kom kriget och förgjorde alla trettioalets illusioner om obegränsade möjligheter.

Han såg hur hans hembygd förhärjades, hur hans svenska folkskola uppbrändes, hur alla hans vänner och svensktalande landsmän flydde över till Sverige och hur ryssarna gjorde sitt yttersta för att förvandla allt estniskt till ryskt, men han tänkte: "Det kommer bättre tider. Så här kan det inte fortsätta. Tids nog kommer alla mina landsmän tillbaka från Sverige igen." Och han beslöt att stanna hemma och vänta ut ockupationen.

Och han väntade, och han väntade. Tyskarna kom, ryssarna återkom, freden kom, men ingenting blev bättre utan bara sämre. Men han hade på sina ensamma havskanotfärder lärt sig en smula uthållighet och tålamod och fortsatte att vänta.

Till slut var han gammal och grå. Alla hans vänner var döda eller flydda och försvunna sedan kriget. Han var den siste svenskspråkige estländaren i sin hembygd. Då beslöt han att inte vänta längre.

Han tog fram sin gamla öppna kajak och reparerade och målade den. Det var år 1975. Han packade ner i den vad han behövde för resan: ett obegränsat vattenförråd, bröd och järnration, torkad frukt och fisk, en regnjacka, sjökort och kompass samt penna och papper. Och tidigt en morgon när det var dimma och ingen ryss kunde se honom satte han iväg. Han siktade på Stockholms skärgård.

Emellertid hade han en syster på en av öarna sydväst om Åland som han först och främst ville återse. Efter en för en sjuttiofemåring otrolig kraftprestation kom han fram till systemen på skäret, och det var ett mycket kärt återseende. Tänk er en ensam gammal tant på en enslig klippö, stormigt väder och yrande skummande bränningar, och in i viken kommer en gammal helt vithårig men ännu vacker och kraftig man i en trettiotalskanot av trä. Och han springer upp för klipporna mot den äldre åldersfårade av ett hårt liv brännmärkta fiskaränkan under det att han ropar: "Märta! Märta!" Och de omfamnar varandra på klippan i den kalla blåsten med de skummande rasande bränningarna i bakgrunden, och ingen mänsklig värme är varmare än deras.

Hon försöker övertala honom att stanna där, men han vill absolut fortsätta över Ålands hav till Sverige. Det är en gammal dröm som han äntligen vill förverkliga. Och hon kan inte övertala honom till att vara mera klok än idealistisk. Och följande morgon skiljs brodern från systemen, som inte hade sett honom på trettio år.

Och han paddlar över Ålands hav. Vädret är nyckfullt, och vindarna leker grymt med honom och är mera mot än med honom. Men han kämpar och för regelbundet sin

loggbok mellan varven och överger icke sin föresats, fastän han vet att det hade varit klokare att stanna hos systemen.

Efter en lång och svår kamp börjar sydvästen äntligen mojna, och i skymningen ser han land. Det är de yttersta paradisholmarna av Stockholms skärgård. Äntligen ser han målet som han drömt om i trettiofem år: det rika Sverige, hans folks ursprungsland. Men hans krafter är slut. Han känner att hjärtat inte håller längre. Med några sista paddeltag kommer han i lä av holmen, men när kajaken glider med fören upp på sanden är hans saga redan all: ögonblicket innan hade hans själ saligen flyktat.

Och där ligger hans farkost på en spegelblank lagunya och med fören tryggt i land på svensk mark. Men ingenting mera händer.

Dock hörs det röster från andra sidan udden. Udden är en klippudde, och på andra sidan därom fortsätter klipporna att utgöra en brantare strand. Och där ligger inte en, två eller tre farkoster förankrade utan fastmer närmare ett dussin. Det är ursnofsiga motorbåtar allesammans med femtio-hästares utombordsmotorer eller med två sådana bredvid varandra på akterrelingen. Och folket som på en kvart har kommit från land med dessa racer-båtar skrattar och solbadar, spelar kort och dricker whisky, simmar nakna och jämför vattenskidor, äter bulla och konfekt, hör på transistorradio eller bandspelare eller sitter i sina båtar och tittar på TV, medan den gamle mannen, som anlände till samma ö i naturlig tystnad, sover sin sista sömn i den enkla enmansfarkosten av trä. Hans torkade fisk, som han själv hade fiskat och rökt, är slut, men litet färskvatten har han över. Och i sin bröstficka har han sin lilla loggbok, vars sista nedtecknade tanke lyder: "Klockan 21.00. Jag ser land. Måne det vara Sverige? Hur skall nu detta rika land, det rikaste av alla länder, taga emot mig?" Man nästan känner hans hjärtas bävan inför mötet med det under en hel livstid ständigt drömda landet, som han ännu aldrig har fått se.

Och på andra sidan udden sitter turisterna från storstaden och kastar sina spinnspön iförda sina grannröda flytvästar fastän de sitter på land, och det skall dröja länge innan de upptäcker mannen med våta fötter och våt bak i den läckande träkajaken, den avsomnade mannen med vit hjässa, en turist från en annan tid som verkar så avlägsen som vikingatid och ändå samtidigt så nära, en tidlös främling i tidsenlighetens fåfänga värld.

Allhelgonabetraktelse

Det begav sig inte bättre än att skolorna skulle få ledigt tisdag den 1 november. Då var det att befara att alla ungdomar skulle slå sig lösa. Ett gyllene tillfälle erbjöds genom Sessanlinjen från Göteborg till Fredrikshavn. Den avgick 18.30 och återvände 01.30 på natten. Alla stadens ungdomar skulle med den båten för att slå runt.

En moder med två döttrar i åldern 16-19 år var mycket orolig över att hennes yngsta dotter prompt ville följa med på just denna båt. Hon beslöt att själv följa med som förkläde åt då även några av dotterns vänner och en kusin (flicka) i samma ålder. Denna mor skulle alltså vara förkläde åt sju ungdomar. Båten skulle vara packad med cirka 1200 ungdomar, och alla skulle slå runt. Inför detta överväldigande hårresande perspektiv vek sig hennes knän, och hon bad mig följa med som moraliskt stöd, då hennes man vägrade. Som jag var ledig och inte hade något emot att lämna staden för en afton tackade jag ja. En utlovad middag ombord skulle ingå, och man skulle även få köpa med sig en flaska, lovade modern, och allt lät ju gott och väl.

Festen ombord började genast, och det visade sig, att ungdomarna inte alls var särskilt angelägna om att deras mor-faster-etc skulle vara förkläde åt dem. Det enda de var intresserade av var att ha henne på så långt avstånd från sig som möjligt.

Vi parkerade oss i baren i ett hörn var ungdomarna skulle slippa se oss, och min dam ville genast gå en runda för att kolla in fartyget. Men någon måste stanna kvar för att vakta hennes persedlar, vilket jag åtog mig att göra. Efter hennes runda på en kvart skulle jag få göra min runda. Hon försvann, och jag satt kvar, och väntade. Och väntade.

Efter en timme blev jag orolig då hon lovat vara borta bara i en kvart. Så jag gick till ungdomarna och måste störa dem med att förklara att modern varit borta i en timme. De blev genast skärrade. Jag förstod då ännu inte varför. Men vi beslöt att gå på jakt efter henne. Sålunda inleddes sökandet efter en försvunnen moder ombord på "rockbåten" bland 1200 festande ungdomar.

När mitt sökande överallt ombord inte ledde till något resultat återvände jag ner och fann där dottern och hennes kusin badande i tårar. De hade genom efterlysning i informationen fått veta att deras moder återfunnits – i arresten. Förklaringen var att hon hade stängts in i fyllecellen då hon påträffats berusad i tax-free-shopen. Hon skulle släppas ut om tio minuter. Det var bara att vänta ut de tio minuterna.

De tio minuterna gick och ingenting hände. När vi frågade informationen på nytt meddelades det att hon var utsläppt. Vart hon sedan tagit vägen visste ingen.

Dotterns kusin förklarade situationen för mig. Modern hade ett alkoholproblem. Hon tålde ingenting, och fastän hon lovat att inte dricka ombord hade hon tydligen ändå genast dykt direkt på flaskan.

Det var således inte barnen som behövde tillsyn. Det var modern som behövde barnvakt.

En timme gick under ständigt upprepat letande över hela fartyget. Efter denna långa timme uppenbarade sig modern upplöst i tårar. "Var har ni varit?" frågade hon

anklagande sina flickor, som om det varit hon som hela tiden letat efter dem. Jag befriade flickorna från hennes närvaro och tog henne med till cafeteria för att på tu man hand få veta vad som egentligen hade hänt.

Cafeteria hade redan stängt sin matservice, för vi var snart framme i Danmark, så den enda middagen ombord blev kaffe med kaka. Följande tragedi hade drabbat den olyckliga modern.

Inne i Tax Free hade hon råkat ut för några hämningslösa ungdomar (pojkar) som försökt få henne att köpa ut sprit åt dem. Fastän hon hade tackat nej hade pojkarna lyckats smuggla ner några flaskor i hennes väska. Hon hade själv bara ämnat köpa cigaretter, och när hon betalade för cigaretterna hade expediten frågat: "Och vad finns i väskan då?" Där hade underbarheter i form av rom och whisky uppenbarat sig. Modern blev förtvivlad och kunde inte försvara sig. Hon greps för snatteri (inte fylleri), och när hon förtvivlat gjorde motstånd sattes hon på cellen för att lugna ner sig, under försäkran om att hon aldrig mer skulle släppas in på Tax Free.

Och där satt vi nu med hela nöjesresan havererad, utan middag och med henne upplöst i tårar. Dottern hade fått mig att lova att se till att hon inte ens drack någon öl. Hon smet ändå iväg och fick tag i en öl, som jag, för att hålla mitt löfte till dottern, drack upp helt och hållet själv. Snart var modern försvunnen igen, och nu visste jag redan hur gagnlöst det var att leta efter henne. Något hade man lärt sig.

Samtidigt fortgick de 1200 ungdomarnas alltmer våldsamma festande ombord. Det inte bara dracks och hånglades utan även spyddes överallt. I den stora entrén mitt framför informationen utspann sig ett slagsmål, varvid några ungdomar (pojkar) började slänga alla skeppets lösa stolar på varandra. Det krävdes halva besättningen för att övermanna dem. När jag vid ett tillfälle gick till informationen för att än en gång fråga om vår försvunna dam kommit till rätta svarade fröken i informationen: "Jag önskar det var jag som var försvunnen!"

En putslustig resa, med andra ord. Särskilt populärt bland ungdomarna verkade det vara att skämta om Estonia-katastrofen. Ett exempel: "Nå, hittade du några granna brudar?" – "Nej, det var dött ombord." Ha-ha-ha.

Så flöt denna kompakta skokartong till färja över det ödsliga vinterhavet med bara total lössläpphet ombord till det kompakta dånet av dunk-dunk-rockmusik som aldrig tog slut medan dessa 1200 ungdomars stora nöje ombord var att bedöva sig med dunket, spriten och orgierna.

Den skäliga frågan infinner sig om egentligen någon kunde ha roligt ombord. Svaret är, ja, alla de som var så bedövade och omtöcknade att de inte kunde känna hur roligt de hade – alltså en överväldigande spyende majoritet.

Det är kanske dags att avstå från vidare betraktelser...

Siciliansk idyll

Det var efter fredagen i Galati uppe i bergen. Det hade regnat hela dagen, och hela Sicilien var drabbat av översvämningar och betänkliga katastrofer. Tåget jag skulle ta tillbaka till Palermo från Sant'Agata var tre timmat försenat och kom från Milano. Därför var det överfullt. Jag hade dock turen att finna en kupé där det fanns plats. Den var befolkad av tre herrar och två damer som betraktade varandra under laddad tystnad som inte bådade någonting gott och dessutom med misstänksamhet. Att något pågick i denna kupé var uppenbart, men jag hade inget val, jag hade väntat i en timme på det försenade tåget, och jag ville sitta. Jag frågade artigt om den sista platsen var ledig, det var mitt emot den spändaste herren, men ingen sade något. Ingen sade heller nej, varför jag tog plats. Tåget satte i gång, och så fort stationen var borta sade den dystre herren mitt emot mig: "Ni lämnar inte denna kupé före Palermo." Samtidigt blottade han en revolver men utan att sikta.

"Jag ska till Palermo," kunde jag bara försöka lugna honom med, och han tycktes nöjd med att jag inte hade något emot hans önskemål.

Detta är den mest besynnerliga situation jag någonsin upplevat i en tågupé. Så småningom klarnade läget, men någon full förklaring lär jag aldrig få. Det var den tredje herren, som satt diagonalt mitt emot mig och längst bort vid fönstret, som var den enda klara hjärnan i kupén. Den andra herren var mormon, och de båda damerna var bara skräckslagna och sade absolut ingenting vettigt.

"Ni har ingenting att frukta," sade den redlige herren till mig, som verkade öppen och trevlig. "Han menar ingenting ont mot någon av oss."

"Men vad är det frågan om? Kan man få en förklaring?"

Och då började alla kackla i mun på varandra.

"Tyst!" röt mannen med revolvern. "Gud nåde den som försöker dra i nödbromsen! Jag ska till Palermo, och ingenting ska stoppa mig!"

"Du klarar det aldrig," sade den sansade herren. "Du kommer aldrig att komma undan med det."

"Håll käften! Försök inte slå några blåa dunster i mig! Ingenting kan stoppa mig! Och ingen här lämnar kupén före Palermo!"

"Men vad ska konduktören säga?" menade jag.

"Han kommer inte," förklarade den sansade herren. "På det här tåget upphör kontrollen av biljetterna efter Messina. Och den här mannen steg på tåget i Messina."

"Och även om det skulle komma en konduktör," återtog den arge med vapnet, "så håller ni käften och visar ni era biljetter som vanligt! Knystar ni ett ord skjuter jag ner er alla och honom med och sist mig själv!"

"Men varför denna desperation?" undrade jag.

Det visade sig att han till varje pris ämnade sig till Palermo för att hindra en viss artist från att uppträda. Jag förstod inte om det var en skådespelare eller sångare, men det kanske var bådadera. Ej heller fick jag klarhet i artistens kön, men det verkade som om hon var en kvinna. Hon var kanske bådadera. Emellertid var vår vän med pistolen fullständigt desperat i sin avsikt att till varje pris hindra den

ekivoka artisten från att uppträda, och han tycktes ha fullkomligt privata skäl, som vi inte hade någon rätt att lägga oss i. Den enda som tydligen förstod hela saken, den sansade herren, ville heller inte av finkänslighet förklara alla detaljer. Artisten var kanske revolvermannens son. Ju mer jag tänkt på saken, desto troligare har jag funnit detta vara.

Han var i den övre medelåldern, kanske något yngre än han såg ut, märkt av överdriven nikotin- och alkoholkonsumtion och var fullständigt fanatisk i sitt blodiga allvar. Han skämtade inte. Den saken var klar.

I detta drama spelade damerna och speciellt mormonen en närmast löjlig roll. Den ena damen bara beklagade sig och tycktes ändå vara förnuftig nog att resignera, men den andra var alldeles hopplös i sina dumma kommentarer och synpunkter på situationen. Hon bidrog i hög grad till revolvermannens överspändhet med att okväda honom och ideligen hävda att det var han som borde skjutas.

"Håll käften, annars pepprar jag ner er!" sade han ideligen till henne, vilken artighet inte gjorde henne välvilligare stämd.

Men värst var mormonen. Han satt bredvid revolvermannen och försökte naturligtvis omvända honom. "Var nu en god kristen, min broder, och tänk på Guds utsägliga nåd. Han vill inte att du ska sitta här och hota och skrämma oskyldiga damer och ge gästen i vårt land ett dåligt intryck av Italien."

"Vi är inte i Italien! Vi är på Sicilien!" hävdade revolvermannen.

"Ännu större skäl att föregå med gott exempel och lägga undan pistolen. Den kan ju gå av. Vad skall damerna säga då? Guds nåd är till för både brottslingar och syndare. Ångra ditt förtappade liv och omvänd dig till Guds salighet, så skall allting bli bra."

"Ni försöker bara prata omkull mig, era idioter, som inte begriper något!" var den desperate psykopatens käpphäst som han förskansade sig bakom med sin oåterkalleliga föresats att till varje pris hindra någon artist från att genomföra ett visst uppträdande.

Jag fick aldrig veta hur det gick. Vi kom fram till Palermo utan att situationen hade lösts. På stationen försvann revolvermannen genast. Utan tvivel tog han närmaste vägen till den teater eller nattklubb eller vad det var där han hade sin mission att utföra.

Den sansade herren kom med den slutgiltiga förklaringen. Han pekade med sitt finger mot tinningen och sade: "*Un matto*," "en dåre". Sedan försvann han också. Mer än så fick jag aldrig veta.

"*Un matto*" var väl snarast en underdrift med tanke på att hans revolver mycket väl kan ha varit osäkrad hela tiden. Inte heller det fick jag något klart besked om under dramats gång.

Utan skyddsnet

Min biljett var till nästsista föreställningen. Denna uppsättning av Aida var Ungerns största internationella sommarjippo. Emellertid tycktes det hela vara ganska illa förberett. Tydligt hade man i Ungern inte särskilt mycket erfarenhet av att ställa till med ett mastodontoperajippo utomhus för en bred europeisk publik. Arenan låg långt utanför staden och ingen visste hur man tog sig dit. Emellertid fanns det ett tunnelbanetåg som gick nästan ända fram till stadion. Detta tåg var naturligtvis fullpackat av människor som skulle bevista den stora föreställningen. Tydligt skulle hela Budapest titta på Aida samma dag som jag, och tunnelbanetåget var kort och gick sällan.

När man väl kom fram slapp man inte trängseln för det. På sätt och vis var den bekväm, för det var ju bara att följa med strömmen, och man behövde nästan inte ens sätta fötterna i marken. Men himlen var hotfull, vinden var iskall, och det låg ofärd i luften.

Dessutom var förberedelserna ordentligt försenade. I en halvtimme fick mastodontpubliken sitta på sina bänkar och frysa medan himlen ständigt blev mulnare och mörkare. Det visade sig att den store berömde dirigenten råkat ut för en trafikolycka, och att det uppstått svårigheter med att hitta en ersättare. Men alla problem löstes. När den tjugotusenhövdade publiken suttit och huttrat och skakat och hostat och blivit förkylda under en halvtimme kom det äntligen fram en dirigent. Entusiasmen dånade fram, och alla de tjugotusen åskådarna applåderade sig genast varma igen.

Så kom det stora ögonblicket. Allt blev tyst. Dirigenten höjde taktpinnen. Alla de hundratals musikerna inväntade det magiska tecknet. Uppmärksamheten var total. Det var sanningens ögonblick. Dirigenten hade ännu inte sänkt pinnen – när med ens det brakade löst ett störtregn.

Det var som om någon eller många genast vridit på alla kranar på en gång uppe i himmelen. Tjugotusen människor blev skoningslöst och hårt duschade, och få av dem hade tagit regnkappor och paraplyer med sig.

Det blev inte någon upptakt till musiken. Musikerna skyndade sig att bära ut sina värdefulla instrument under tak. Aida var saboterat från ovan. Det var näst sista föreställningen, och den allra sista, som skulle ges följande dag, var utsåld. Det förelåg en idealisk grogrund för kaos, och kaos bröt också mycket riktigt ut. Snart grälade alla med alla om den hutlösa behandlingen av dem och öste sitt knot mot ledningen, direktörerna, biljettförsäljarna, dirigenten och alla musikerna fastän allt bara var Guds fel.

Medan stämningen kokade under skyfallet, paraplyerna och regnkapporna gjordes det dock försök att rädda situationen. En talare i smoking kom fram i regnet och började apologisera i mikrofonen. Denna endast tjöt och dånade och skrek en stund innan det blev ordning på högtalaranläggningen. Så började äntligen hans röst höras. Han förklarade, att om publiken kom och ställde sig i kö följande dag skulle alla

biljetter bytas ut mot nya till den sista föreställningen. Men de måste i så fall komma och ställa sig i kö under förmiddagen.

Detta tal mottogs med föga bifall. Ingen kände sig uppmuntrad. I stället för att känna tacksamhet kände sig publiken dubbelt kränkt, och den farliga stämningen tilltog. Den förskräckte talaren måste ha blivit medveten om en viss lynchningsrisk, ty han började osäkert dra sig baklänges mot de skyddande, badande kulisserna. I detsamma inträffade ett underverk.

Plötsligt upphörde regnet, som om alla kranar i himlen hastigt hade stängts av på samma gång. Och inte nog med det. Solen bröt fram. Situationen var räddad.

Raskt försvann den misslyckade talaren, och i stället trädde dirigenten fram full av nytt moraliskt mod och tillförsikt. Han lyste och sken i kapp med solen. Utan att invänta nya nycker från ovan höjde han sin dirigentpinne, och musiken inleddes. Det var som en omvänd hand. Alla paraplyer och regnkappor bara försvann tillsammans med varje uns av lynchstämning och upploppshot medan Verdis underbara musik triumferade och trollband alla.

Platsen bredvid min var tom. Eftersom föreställningen var slutsåld måste någon inte ha kommit, vilket var ett märkvärdigt fenomen, då alla borde ha kommit till en sådan unik historisk tilldragelse. Medan jag funderade över detta och sjönk in i musiken förbryllades jag så småningom av att musiken blev svårare och svårare att sjunka in i. "Håller jag på att somna? Håller jag på att bli döv?" frågade jag mig oroligt och slog mig på öronen, men musiken fortfor att avlägsna sig. Sedan märkte jag att något av mina egna symptom och reaktioner även kunde iakttas hos publiken omkring mig.

Något var uppenbarligen på tok och höll på att hända. Det var tragiskt och ohjälpligt. Tydligt höll hela högtalarsystemet med alla förstärkare och mikrofoner på att upphöra att fungera, medan föreställningens alla åthävor, lysande gester, fäktande fantomdirigent och frenetiskt gnidande stråkmusiker blev allt stummare och framstod som allt löjligare. Förgäves skakade livvakterna sina långa bastanta spjut, förgäves gallskek primadonnan, förgäves tutade bastuborna, ty man hörde inte ett ljud. Maken till komisk pinsamhet hade aldrig förekommit. Hela denna enorma arena med dess omätliga resurser, världsstjärnor och mastodontorkester var alltså fullständigt beroende av en sårbar högtalaranläggning, som när den kollapsade drog med sig hela arenan, hela symfoniorkestern, hela världsstjärneensemblen och hela baletten i det stora platta fallet. Absurditeten i det hela var i högsta grad tragikomisk.

Snart uteblev inte längre de logiska konsekvenserna. Upproret utbröt på nytt. Publiken hade förargats för andra gången, och en gång är mer än nog. Stormen bröt ut bland de högsta galleristerna men spred sig obönhörligt neråt och framåt längs folkhavet. Snart var alla de tjugotusen potentiella bråkmakarna i ett farligt tillstånd igen. Endast de som satt allra längst fram och orkestern, sångarna och alla som höll på med föreställningen förblev fullständigt oberörda, ty de kunde ju inte höra att publiken inte längre kunde höra. Delegationer dök upp bland publiken som trädde fram och förargade orkestern och dirigenten med att störa föreställningen. Fler och fler stod upp och trädde fram. Snart blev det rena folkvandringen. Delegationerna möttes endast av

gräl, som ständigt blev häftigare ju fler de blev och ju fler människor som involverades i grälen, tills äntligen den tragiska verklighetens sanning började gå upp för de frenetiskt arbetande föreställarna. En ljudtekniker med hörlurar och andra tillbehör som en robot kom ner till dirigenten och såg hjälplös ut medan han drog upp axlarna. Läget var hopplöst. Hela anläggningen hade kollapsat och kunde inte väckas till liv igen.

Det uppstod nya palavrar, och de massiva grälen avlöstes av ännu mera massiva diskussioner. Alla ville vara med och delta. Och till allas fasa trädde ånyo den redan en gång skrotade talaren i smoking fram på podiet. Han såg denna gång ännu mer bedrövlig ut, och hans uppgift var verkligen beklagansvärd, ty han måste igen tala till publiken och säga vad ingen önskade höra. Skillnaden var att han den här gången inte kunde höras, för mikrofonen fungerade inte. Men det gjorde inget, för alla visste vad han hade att säga. Det hade alla de tjugotusen offren för ödets nycker redan en gång fått erfarat. Jag beundrade mannens mod, ty han utsatte sig för en uppenbar lynchningsrisk. Men han sade vad han skulle säga, och alla i publiken struntade i honom. Folk började resa sig och gå hem. Ett nytt värre oväder förväntades genom spridda rop på "pengarna tillbaka!" Detta var sannerligen olycksbådande, ty ropet tilltog i styrka efter hand då det upptogs av fler och fler. Vad skulle den stackars ansvarige talaren i smoking förmå mot en sådan lavin? Han syntes inte längre till.

Stämningen var sådan, att om publiken hade haft granater, molotovcocktails och knölpåkar med sig i sina medhavda retikylar så hade de använt dem. Detta måste de ansvariga ha insett, ty de lyckades faktiskt rädda situationen. I stället för att utlova publiken biljetter till morgondagens föreställning (om de infann sig under förmiddagen och ställde sig i kö) utlyste de nu en extraföreställning på söndagen som alla skulle få biljett till. Därmed undveks en oöverskådlig kalabalik med åtminstone hela arenans demolering som oundvikligt resultat.

Pliktskyldigast ställde jag mig i kö och bytte till mig en ny biljett till söndagen. Det var bara för mig att invänta söndagen och hoppas på bättre lycka då.

Stämningen på söndagen var lika spännande som på torsdagen. Samma blytung moln hängde i luften och bidade sin tid, som om de väntade på att få sätta i gång sina omfattande sabotage till den lämpligaste tidpunkten. Vad som helst kunde hända. Men allting var torrt, det hade ännu inte regnat på hela dagen, och hela den sammanbitna publikens, orkesterns och dirigentens vibrationer uttryckte den bestämda föresatsen, att det må bära eller brista, men föreställningen skulle genomföras!

Liksom på torsdagen var platsen bredvid min tom. Molnen blev mörkare. Publiken var samlad och packad. Det såg nästan ut som om platsen bredvid min var den enda lediga på hela arenan.

Sanningens ögonblick närmade sig. Dirigenten trädde fram på sin pult. Publiken applåderade stormande som för att uppmuntra honom i hans föresats att utmana alla vädrets makter. Han vände sig om. Publiken tystnade. Han höjde dirigentpinnen. Alla

musikerna koncentrerade sig till tusen. Sanningens ögonblick kom. Dirigenten hade ännu inte hunnit sänka dirigentpinnen när vädret reagerade. Det började regna. Men musiken inleddes och ingenting kunde stoppa den. Uvertyren dränktes i ljudet av paraplyer som spändes upp överallt. Regnet var inte häftigt men tillräckligt för att envar skulle bli våt. Dirigenten blev våt. Musikerna blev våta. De fortsatte spela. Det fick bära eller brista. Det var dömt att brista.

Sakta men säkert regnade föreställningen åt helvete. Första akten lyckades man faktiskt genomföra, men knappt hade andra halvlek kört i gång på allvar med präster och farao och allt så kom det ett ihållande skyfall som avgjorde saken. Musiken drunknade i regnsmattret, trumpeterna började gurgla, några hårt spända strängar bland stråkarna brast med pinsam jämmer, dirigentens frack satt fastklistrad på honom och skjortbröset rullade upp, bastuborna måste tömmas, prästerskapets fina vita linnekläder blev till hängande tvätt och man såg igenom dem, och primadonnornas coiffurer blev grundligt förstörda. Hela föreställningen med alla dess medverkande reducerades till dränkta katter. Det var bara att erkänna slaget förlorat och gå hem. Det skulle aldrig mer ges någon extraföreställning.

Föreställningen fortsatte efter inställningen. Det blev ju oändliga köer till tunnelbanan. Först begrep vi inte vad som pågick, men så småningom gick det upp för oss, att vad som vållade en sådan upptornande vrede bland vrakpubliken var det sorgliga faktum att en energisk stins eller tunnelbanevakt som gick omkring och ilsket hänvisade till sitt armbandsur hade den obönhörligt dåliga nyheten att förkunna att det sista tåget hade gått. Det gick inte fler tåg den söndagen.

Bland de många tusen offren ur den skeppsbrutna publiken förekom grupper av krymplingar med kryckor eller i rullstol, oändliga skaror gamla utfattiga pensionärer, gummor i hucklen med krokiga käppar, prisgivna familjer med skrikande småbarn, döva och blinda som inte fattade något, och några mycket iögonfallande grupper av utländska turister, som väckte mest uppmärksamhet. Mest indignerade var en stor grupp finska turister, som flugit från Tammerfors enkom för att uppleva denna föreställning, och de öste ur sig sina perkelen och paskan mera ursinnigt och smattrande än något infernaliskt oväder. Även amerikanska turister förekom som med handväskor och paraplyer försökte gå handgripligt till väga för att kräva pengarna tillbaka, men ingen brydde sig om dem, och de som eventuellt hade kunnat ge dem pengar tillbaka var försvunna från denna världen.

Nattlig doktorsdisputation.

Jag hade arbetat på min doktorsavhandling i tre år och kommit ungefär halvvägs när den avgörande förändringen kom. Jag hade gått och lagt mig som vanligt men hade svårare att somna än vanligt på grund av en film under kvällen som fått mig att fundera – det mycket oroväckande mästerverket "Candyman" med Virginia Madsen, en av mina favoritskådespelerskor. Jag låg som bäst och grubblade över allt okänt mellan himmel och jord när jag hörde ett misstänkt ljud nerifrån. "Nej, det är inte sant," tänkte jag. "Sådant händer inte här, inte mig."

Det fick inte vara sant, just emedan det var sant. Jag hade en inbrottstjuv i huset. Det var sådant som bara hände vem som helst annars och egentligen bara i främmande länder eller åtminstone främmande landskap.

"Vilken idiot!" tänkte jag om den stackars tjuven. "Jag har ju inget värdefullt hemma, och inte ens min dator har något marknadsvärde längre!" Ändå hörde jag honom rota där nere. Vad tusan skulle jag göra? Min telefon var otillgänglig där nere precis där han höll på att rota. Skulle jag låta honom få rota i fred, bringa oreda i mina papper, dra in smuts i mattorna och sedan låta honom få gå tomhänt? Eller skulle jag försöka sätta fast honom? Det kunde jag aldrig lyckas med. Jag var ju på väg att bli gammal och skröplig. Men vad som segrade var min mänskliga nyfikenhet. Jag hade aldrig tidigare haft med en sådan människa att göra. Vad var han för typ? Jag beslöt att gå ner och ha ett samtal med honom. Kanske vi båda kunde lära oss något på kuppen.

Så jag smög mig ner i morgonrock och tofflor och fullkomligt obehövad. Jag såg tjuven bakifrån. Han hade svart luva och rotade med ficklampa efter vad som helst som kunde vara stöldbegärligt. Plötsligt tände jag belysningen och sade som till en elev ertappad mitt i ett försök till fusk: "Och vad håller vi på med här då?"

Mannen vände sig blixtnabbt om. Han var klädd i svart läderjacka, hade svarta handskar på sig och en svart luva som var trädd över ansiktet med hål bara för ögon och mun. Jag förstod genast att han var professionell. Men innan jag hade hunnit säga något mer hade han blixtnabbt fört sin hand till en innerficka och fått fram en revolver med ljuddämpare. Han var genast litet för professionell för min smak.

"Inte ett ljud, professorn. Sätt sig bara lugnt i stolen här. Vad fan kunde ni inte låta mig vara i fred för?"

Jag hade bara att lyda. Hade jag flytt upp för trappan hade han kunnat följa efter och skjuta mig i tron att jag hade en telefon där uppe. Jag hade genast förlorat det lilla initiativ som jag hade haft. Med sin alltför övertygande revolver med den fasaväckande ljuddämparen hade han situationen helt i sin egen kontroll.

"Jag äger ingenting av värde," sade jag.

"Nej, jag märkte just det och tänkte ge mig av, när du var dum nog att trampa in i mitt revir. Seså! Sätt dig ner!"

Jag lydde. "Vad tänker du göra?"

"Jag måste tyvärr binda fast dig. Det gör inte ont."

"Ge dig iväg. Jag tänker inte skvallra."

"Jag är professionell. Jag tar inga risker."
"Du kan lita på mig."
"Men kan du lita på mig?"
"Jag vet inte ens vem du är."
"Det är det jag menar. Har du verkligen ingenting av värde? Ingen plånbok? Ingen gammal frimärkssamling?"
"Ingenting. Och min dator är urmodig."
"Ja, jag ser det." Utan att blinka sköt han sönder den. Det lät som en barnslig knallpulverpistol.
"Det där var väl ändå onödigt."
"Hade du varit modernare hade jag tagit den med mig. Hade det varit bättre?"
"Du sköt ju sönder min hårddisk!"
"Det var meningen."
"Vad håller du på med egentligen? Varför kom du hit? Jag är fattigast i byn."
"Ja, men ditt hus är det mest isolerade. Och du är ensam. Du var dömd att få påhälsning förr eller senare."
"Kan du inte bara gå?"
"Varför kom du ner?"
"Jag var nyfiken."
"Hade du bara bullrat där uppe hade du skrämt iväg mig. I stället kom du ner och ställde dig till mitt förfogande. Vad skulle det vara bra för?"
"Jag är inte van vid sådana här situationer."
"Nej, tydligen är du inte det."
Jag hade nödgats lyda hans skjutvapens indikationer och fann mig nu sittande i min arbetsstol medan han tejpade fast mina vrister och fotanklar vid armstöd och stolsben. Det var mycket obekvämt.
"Det här är onödigt," sade jag.
"Det är bättre än att jag skjuter dig."
"Vem är du?"
"Tror du att jag talar om det för dig?"
"Jag känner ju ändå inte igen dig."
"Det tror fan det. Vi har ju aldrig setts förut."
"Varför hälsar du på mig då?"
"Ställ inte så dumma frågor. Jag är inte färdig med dig ännu."
"Vart vill du komma?"
"Jag vill inte gå härifrån tomhänt."
"Jag är rädd att du inte har något val. Här finns ingenting att hämta."
"Och tror du verkligen att jag kan acceptera det?"
Nu började situationen bli mer och mer obehaglig.
"Jag beklagar, men du har faktiskt dragit en nit. Du har gjort inbrott i det minst vinstbringande huset i Västra Götaland." Jag försökte vara rolig. Det hade motsatt effekt mot den avsedda:
"Håll käften! Jag måste ändå tejpa fast munnen på dig."

Han gjorde detta. Det var den yttersta förödmjukelsen. Nu kunde jag inte ens försvara mig muntligt längre.

"Är du nöjd nu?" frågade han. "Vad är detta?" Han gick till min förstörda dator. "Jaså, du är en lärd herre." Han såg den färdigskrivna delen av min doktorsavhandling. "Du skriver alltså böcker. Vad handlar det om? Snusk?" Han försökte läsa men begrep ingenting av Chrétien de Troyès. När han kommit så långt, att han begripit att han inte kunde begripa något av det, satte han hela manuskriptbunten under armen och sade: "Intressant."

Jag upplevde situationen som ständigt tilltagande i obehaglighet, och jag började undra om min objudna besökare var psykopat eller schizofren. Han måste vara någondera eller båda.

Han satte sig på skrivbordet framför mig och sade, precis som om jag var huliganen i sammanhanget: "Vad är det du håller på med egentligen!" Jag kunde bara pipa bakom alla mina tejpade munlås. "Jag glömde. Du kan ju inte prata," sade han och rev loss tejpén.

"Vad tänker du göra med mitt manus?" fick jag fram.

"Jag vet inte riktigt. Det är för högravande för min smak. Betyder det mycket för dig?"

"Allt i världen!" ville jag skrika, men jag sansade mig och var försiktig. "Det är värdelöst," sade jag. "Det är bara för förståsigpåare. Det är inte ens värt pappret det är skrivet på, och du kan aldrig ha någon glädje av det."

"Någon glädje ämnar jag dock få ut av mitt besök här. Någoting vill jag ha med mig härifrån som minne. Jag ämnar inte gå ifrån ett lyckat inbrott tomhänt."

"Hur kan du säga så, att ditt inbrott var lyckat, när här inte finns en enda värdesak!"

Han höll fram manuset. "Det här då?"

"Det är bara papper!"

"Pengar är också bara papper. Du vill tydligen få mig att skona ditt manuskript. Betyder det så mycket för dig? Det är kanske hela ditt livsverk? Jag har redan skjutit sönder datorn för dig. Din hårddisk är fördärvad. Har du tur har du hela arbetet på reservdiskett. Men så försynt har du troligen inte varit. Du har kanske tänkt på att göra en reservkopia, men du fick aldrig tummen ur röven. Folk av din sort får aldrig det. Och den här bunten är säkert den enda kopian som finns. Den skulle kunna vara fullkomligt ovärderlig för en gammal tråkig torrboll som du. Men jag ska inte ta den med mig. Vi ska ha ännu roligare än så."

Hans blick gick mot ett bestämt håll. Jag följde den med fasa. Dess riktning var mot den öppna spisen. "Du har skräp i brasan, ser jag. Varför har du inte eldat upp det? Ville du enkom invänta min ankomst?"

Jag kände kallsvetten börja forsa fram både i pannan och längs ryggen när han tände brasan. Han kunde inte mena allvar. Ändå visste jag mycket väl att det var just vad han gjorde.

"Det är tre års arbete du har under armen!" kunde jag inte låta bli att utropa.

"Så mycket bättre," sade han lugnt. "Då får du äntligen frid när du får se det avslutas."

"Huligan! Du är ju precis som de galna afghanerna, som när de inte längre har fiender att kriga mot i landet vänder sina vapen och bomber mot sitt historiska kulturarv!"

"Inser du inte vitsen?" frågade han. Hela tiden var han oförskämt och odrägligt lugn, som om jag var ett uppstudsigt barn som måste uppfostras. "Du har ingenting av värde i hela huset, inga värdepapper, ingen plånbok, inga juveler, inte ens några tallrikar på väggarna eller något silver. Men jag går inte tomhänt från ett genomfört jobb. Det är mot mina rutiner. Du har bara en enda sak som jag kan ta. Du har en själ. Den ämnar jag ta med mig."

"Gör vad som helst, men förstör inte mitt arbete! Jag ger dig lösen! Säg vad du vill ha! Jag kan skriva en check!" Jag var desperat.

"Nej, det här är mycket roligare." Han tejpade för min mun igen så att jag inte mer kunde få ut ett pip. "Trodde du verkligen att jag skulle kunna kompromissa med dig, din bildningshögfärdige ärkeborgare? Du representerar allt det som jag aldrig kunde få i livet: utbildning, titlar, ställning, akademiskt renommé, kunskap och en mening med livet. Nu får du se hur det känns att leva utan allting sådant." Och han började metodiskt elda upp mitt manuskript, blad för blad, medan han intresserat betraktade mig och bevakade mina reaktioner. Han var precis som en laboratorieassistent som njuter av att plåga och långsamt döda djur för forskningens framstegs skull. Men försöksdjuret var den här gången en människa, och det var jag. Och det var inte alls roligt.

Jag trodde jag skulle krevera, men tyvärr så tuppade jag inte av utan förblev vid medvetande hela tiden medan jag tvingades åse hur mitt livsverk gick upp i rök. Det var mitt livs största ansträngning som här eldades upp av en vanlig psykopatisk huligan och brottsling bara för hans eget sadistiska nöjes skull. Tio års forskning gick till spillo för hans lägsta möjliga nöjes skull. Jag trodde jag skulle bli galen.

"Lugna dig," sade han med sitt odrägliga lugn, "det är bara papper."

Sedan minns jag ingenting mer.

Detta är en vandringshistoria, som måste ha haft någon verklighetsbakgrund. Den berättar vidare, att morgonen därpå såg martyren några bekymrade poliser titta in i hans hus, där de snart såg honom i hans brydsamma situation och tog sig in och befriade honom. De kunde meddela, att den nattliga opponenter kontaktat polisen anonymt per telefon tidigt på morgonen och berättat om doktorandens belägenhet. Trots åratals försök lyckades doktoranden aldrig få reda på vem den nattliga opponenter var.

Sanningens ögonblick

Det var på den gamla goda tiden i Kristianstad, när man var ung och hela världen var ett paradiset som inte kunde bli bättre. Jag var nyförlovad på den tiden och nybakad student med bättre betyg än vad jag ens vågat hoppas på själv, så jag gick omkring i en konstant berusning och vandrade salig från fest till fest och dansade mig igenom den ena studentbalen efter den andra och hänförde all min lycka och salighet till min skyddsängel, min inspirerande musa till käresta, mitt livs enda älskade, som jag då trodde....

Ty då visste jag ännu inte att livet är till för att ständigt bereda en överraskning. Det var sent en kväll som jag kom hem från en fest, varken måttligt eller omåttligt berusad utan fullt i stånd till att kontrollera mitt eget liv och allt vad jag företog mig, och hängde prydligt av mig min sidenfodrade svarta slängkappa och min vita sidenscarf samt satte min cylinder på sin rätta plats i boxen i mitt hattskåp och ämnade just förbereda mig för natten i anständig ordning, när en dov knackning på dörren gav sig till känna. Då jag aldrig haft skäl att frukta för någon svarade jag omedelbart utan att tveka spontant: "Stig in!" och menade det av hjärtat vem det än var. Min första reaktion när gästen steg in genom dörren blev därför något främmande för mitt väsen, när jag för mig själv konstaterade, att detta hade jag inte väntat mig. In steg nämligen en dam, men det var inte vilken dam som helst. Det var en maskerad dam.

Jag kunde inte för mitt liv gissa vem hon var. Likväl var det uppenbart att hon måste känna mig och ganska väl. Hon betedde sig nämligen helt som hemma, som om hon vuxit upp i min närhet, ty hon intog min lilla studentlägenhet som om det var en självklarhet att hon var född för att härska där. Jag var stum av förundran medan hon ställde sig mitt i centrum belyst av den lilla takkronan och nästan uppträdde som från en scen med en imponerande vältalighet:

"Jag vet att du är nyförlovad, Göran, men jag är beredd att ge dig en chans. Jag är din för livet, Göran, om du vill ha mig. Men du måste bestämma dig nu. Om du tackar nej till mig i detta ögonblick försvinner jag omedelbart för alltid ur ditt liv. Men om du tackar ja lovar jag att göra allt för dig så länge jag lever som din tillgivnaste och hängivnaste slav. Du måste då givetvis omgående slå upp din förlovning, men jag tror det är värt det, ty ett erbjudande sådant som detta lär du aldrig få mer i detta livet."

"Ge mig betänketid," stammade jag fram, lamslagen av obeslutsamhet.

"Du har betänketid nu i detta ögonblick! Tänk dig noga för! Jag kan aldrig upprepa mitt förslag."

"Men," fortsatte jag stamma, "jag ser ju inte ens vem du är."

"Det räcker att jag vet vem *du* är, och jag är säker på min sak. Nöj dig med att veta, att du inte kommer att ångra dig när du får veta vem jag är."

"Men.... jag kan inte bara slå upp en förlovning så plötsligt!"

"Du kommer att förlora henne ändå. Det vet jag. Er förlovning kan klara sig i högst tre månader. Se mitt förslag som ett erbjudande om något bättre och säkrare. Mig kan du lita på. Det garanterar jag."

"Men.... ge mig åtminstone morgondagen!"

"Du har mig nu och aldrig mer. Du kan få mig nu eller aldrig."

Jag hade aldrig varit så knäsvag i hela mitt liv, och jag kände hur benen liksom rann ut i sanden för mig. Bara kvinnor kan försvaga en på det sättet. Jag kunde inte acceptera min egen svaghet. I ren desperation måste jag dumt nog göra motstånd, och jag fick till äventyrs ur mig de första ord jag någonsin ångrat i mitt liv:

"Jag är ledsen, men jag måste visa min fästmö den hänsynen att jag inte kan skrota henne utan att ens få veta vem jag bestämt mig att skrota henne för."

Då kom hennes mördande, sista ord:

"Jag beklagar dig verkligen, Göran."

Och hon vände tvärt om på klacken och gick ut.

Hon höll sitt ord. Jag såg henne aldrig mer. Och precis tre månader senare sprack min förlovning.

Hela mitt liv har jag sedan grubblat över vem denna okända maskerade kvinna kan ha varit, men jag har aldrig lyckats få någon klarhet i det. Det var ett unikt sanningsens ögonblick, då jag kanske kunnat göra min lycka och vinna hela världen i ett svep, som jag i min hänsynsfulla dåraktighet bara lät mig gå förbi i min skamlösa oerfarenhet av hur kärleken verkligen verkar enligt ödets outrannsaktiga lagar.

Inviten

Jag skäms för att erkänna det, men det var faktiskt mitt livs första nederlag på den fronten. Därför var det så överraskande och faktiskt inte alls förödmjukande utan snarare uppfriskande, och vi hade en lång och rolig stund vid baren efteråt. Lyckligtvis hade vi båda humor. Annars hade det kunnat vara rena katastrofen.

Jag skriver ner det här fragmentariskt mellan varven, bara för att på något sätt få ner det innan jag glömmer det, för det måste ändå hänföras till det slags ärenden man gärna glömmer. Man får ju inte ta ett nederlag på allvar.

Det var ganska litet folk vid baren denna tid, det var inte "happy hour" en gråblek vanlig vardag, en typisk limbostund mitt i veckan. Jag satt vid baren och hade just ingenting i skallen utom bekymret hur jag skulle kunna mörda min leda, och barens enda andra gäst var en plufsig degig typ i den högre medelåldern med ganska sinnligt utseende, troligen en affärsman som gärna hängav sig åt utsvävningar, han hade en dubbel whisky och hade säkert tagit flera, urtypen för en ful gubbe på väg att bli ett degigt kadaver. Han hade precis lika tråkigt som jag men tycktes inte lida av det utan hade vant sig. Han satt helt ensam vid ett obskyrt litet bord vid sidan om, tydligen ganska van vid att ingen frivilligt sökte hans sällskap.

Det var då hon kom in, den friska fläkten från ovan, det överraskande bombnedslaget, en alldeles ovanligt raffinerad och attraktiv tjej. Hon var så snygg så det var inte klokt. Hon var mera smärt än mager och inte alls så där störande

anorektisk som det är på modet att vara numera. Naturligtvis bar hon kort-kort men inte alls störande extremt. Hon var mörkt klädd men inte svart, så att det stod ett vagt skimmer om hennes dramatiska mörkhet, till vilken de mörka glasögonen och håret gjorde sitt. Håret var rakt och långt men inte för långt och var det mest skimrande av allt med henne. Skorna hade mycket höga klackar, men hon gick helt naturligt och säkert på dem, som om hon dansat på lina hela sitt liv. En sådan stilettklack hade jag inte velat bli utsatt för en karatespark av. Hela hennes väsen uttryckte en total självklar elegans och självsäkerhet, som gjorde henne extremt oemotståndlig. Hon satte sig lugnt vid ett av de minsta borden, beställde en kopp kaffe och tog fram sin vita lapptopp. Hon måste ha varit någons sekreterare, ty allt vad hon gjorde verkade professionellt ut i fingerspetsarna, från hennes bländande snygga men behärskade och välvårdade yttre till den självklara hypereffektiviteten på tangentbordet. Det var omöjligt att hänga med i fingersvängen, då hon verkade skriva snabbare än man kan läsa. Jag gissade att hon var en sekreterare med någon timme ledig som hon använde till att avsluta något, men samtidigt tog hon det väldigt lugnt, ty hon hade tid över för att ta fram en cigarett och röka den med det mest lättjefulla välbehag mellan varven, men framför allt: med understruken övertydlighet var hon just den drömtjej jag alltid hade föreställt mig att en dag skulle infinna sig som på beställning. Här var hon, och jag var redan nästan ensam med henne.

Att varje flicka jag önskade inte skulle kunna säga något annat än ja till mig hade alltid för mig varit höjden av självklarhet. Jag hade alltid fått vem jag än ville ha, och därför hade jag med åren blivit alltmera kräsen som finsmakare, men i detta fall i baren rådde det absolut ingen tvekan. Här behövdes det inte flirtar eller introduktioner. Att stöta på var otänkbart. Att mitt yttre var fullständigt oantastligt hade alltid varit en hederssak för mig, mina skor var alltid så oemotståndligt skinande blanka att man kunde spegla sig i dem, pressveckan var alltid linjalraka och färska, slipsen satt alltid rätt i perfekt symmetrisk dubbelknut, och allt var fläckfritt och luktfritt. Jag hade lagt mig vinn om att alltid på stubben kunna föra en drottning till bordet, om det skulle behövas. Allt som behövdes här var en ögonkontakt, ett igenkännande småleende, och saken var klar.

Dessa infann sig punktligt. Hon tog vid ett tillfälle av sig glasögonen, kollade in mig, jag besvarade hennes mönstring med ett tryggt leende som inte var för brett, vilket hon besvarade à la Mona Lisa och tog på sig glasögonen igen. Saken var klar. Det var bara att gå på.

Min drink var avklarad, så det var bara att lämna disken, varvid jag måste passera hennes bord på väg till utgången, vilket jag gjorde diskret och smidigt, varvid jag smög min rumsnyckel ner på hennes bord framför hennes ögon. Ingen dam med smak kan motstå en sådan rättfram invit.

Jag gick direkt upp på rummet för att lugnt invänta hennes ankomst. Jag räknade med en kvart, högst en halvtimme. Döm om min förvåning, när det knackade på dörren efter redan tio minuter. Kunde hon verkligen vara ivrigare än jag? Då kände jag för första gången någonting i halsen, kanske ett litet symptom på en tillstymmelse

av rampfeber. Jag rättade till sidenslipsen och gick och öppnade, beredd på mitt livs äntliga och välförtjänta salighet.

Först trodde jag att jag såg fel. Drömde jag? Hallucinerade jag? Det måste vara något misstag. Det var nämligen inte hon alls. I stället var det den där plufsige degige typen som suttit för sig själv i sin fula ensamhet, den bedagade föredettingen. Han spärrade upp ögonen när han såg mig. Vi måste båda ha verkat nästan skräckslagna inför varandra. Till slut lyckades jag bryta den förskräckta tystnaden: "Vad gör ni här?"

Han tog bestört fram min rumsnyckel och sade: "Hon gav mig sin nyckel!"

Det tog en stund innan jag fattade, och då måste jag bara skratta. Hon hade lämnat baren strax efter mig och därvid lämnat min nyckel inför den fula gubbens ögon. Han hade naturligtvis tagit för givet att det var en invit och säkerligen blivit lika entusiastisk som jag varit i mina förväntningar, varvid han gått rakt på en mina. Att jag brast ut i skratt tycktes dock lätta honom. "Men kom in," sade jag, "så får vi bena ut det här missförståndet."

Jag bjöd honom genast på en drink varvid jag inte kunde sluta skratta. Till slut log han också. Som sagt, vi blev goda vänner på kuppen och fortsatte nere i baren, men varken han eller jag fick väl någonsin en sådan chans serverad för oss mer, den idealiska inviten, som var för god för att vara allvarligt menad...

Fimpen

Jag kunde ha strypt den djäveln. Men dessa indiska affärsmän är så förbannat smarta, så de kan lura på en vad som helst. Jag trodde jag hade råkat ut för allt – tungskrapare, öronrensare, palmister, vibrationsterapeuter, gengångare, men den här tog priset. Poserna var helt enkelt oemotståndliga. Och så har man ju råd med vad som helst i Indien, då allting är så oförskämt billigt. Här hade man hela Kamasutra i praktisk beskrivning, en halv kortlek med utförlig förevisning av alla de mest raffinerade samlagsställningarna, så att man bara måste tappa hakan inför alla dessa akrobatiska möjligheter. Jag hade fått den för 50 rupier, men när jag gått igenom den noggrant med delvis dreglande mun (det medges) ångrade jag affären och ville bara slänga kortleken i närmaste kloak, storknande i äckel och förargelse över mig själv. Jag kände mig som en ertappad smygtittare.

Så det var med en viss lättnad jag klev på tåget för att bli av med den fördömda staden. Det var ett helt vanligt tåg, överknökat med 200% fler människor än vad som fick plats, andra klass, rena koncentrationslägerståget där man satt instängd och inklämd i detta myller av stojande hinduer, tills man måste kämpa sig igenom folkhopen för att komma ut i Varanasi någon gång, om man kom fram dit.

Vad som tilldrog sig på tåget är värt en närmare beskrivning, ty det handlade om ödets precisionsmekanismer i sin prydno. Först i efterhand har jag kunnat rekonstruera exakt hur allting gick till. Jag tände en cigarett i ett krampaktigt försök att slappna av

och glömma min förargelse över att jag fallit för den pornografiska kortleken. Det var en fullständigt oskyldig handling. Jag hade inga avsikter därmed. Jag rökte upp den och slängde ut fimpen genom fönstret. Alla hinduer på tåg slänger ju vad som helst ut genom fönstret. Men tåget gick ju inte fort, det snarare kröp fram i en sakta vaggande lunk, så fimpen försvann inte omedelbart ur sikte. Tåget beskrev just då en kurva, och till min förvåning såg jag hur vinden grep tag i min fimp och blåste in den i vagnen bakom oss. Där förlorade jag den ur sikte. Jag kunde bara hoppas att ingen fått den på sig och att min förargelse därmed inte skulle fortplanta sig.

Men ack vad jag bedrog mig! Efter att ha förlorat fimpen ur sikte förträngde jag den och glömde den medan min förargelse ändå fortfarande hängde över mig som ett åskmoln, men fimpen skulle göra sig påmind.

Ingen fick fimpen på sig, utan den hamnade i en bagagehylla. Men just i den bagagehyllan låg någons gamla malättna uttorkade sängtäcke, som fimpen sökte sig in i, och då den inte var helt släckt fann den grogrund för överlevnad. Ingen märkte när det började ryka, varför fimpen lugnt fortsatte utveckla sin framfart. Plötsligt slog täcket ut i full låga, panik utbröt i hela vagnen med alla dess 500-tals passagerare, och någon drog i nödbromsen. Under vild kalabalik släcktes tågbranden, varvid tåget försenades ett antal timmar. Jag vet inte hur det kom sig, men jag var den enda utläningen i tåget, och någon hade sett mig slänga ut fimpen. Alltså fick jag hela skulden, och jag kunde inte annat än erkänna mig skyldig. Där stod jag ensam och utlämnad inför flera tusen ursinniga vilda hinduiska tågpassagerare, som blivit fem timmar försenade för min skull. Men när jag närmare kom in i deras argumentering fann jag till min förvåning, att det inte var tågförseningen som förargade dem så mycket som det faktum att en hindu fått sitt sovtäcke förstört på grund av mig. Alltså gällde det för mig att på något sätt gottgöra denna enda hindu, så skulle alla i tåget bli nöjda.

Men hur i all sin dar gottgör man en hindu för någonting sådant? Jag hade inget eget täcke jag kunde ge honom, och när jag grävde i fickorna efter skrynkliga sedlar, som bara skulle göra honom argare, fick jag upp kortleken. Några hinduer såg genast vad det var, och min kränkte fiende blev tyst när hans vänner uppmärksamgjorde honom på vad jag hade. Han bad att få se på kortleken. "Det är bara skröp," försökte jag säga urskuldande när jag motvilligt överräckte den, men när han synade den samlades en flock av nyfikna omkring honom med samma andäktiga intresse för bilderna som han. Min förundran blev stor när det framkom, att den förorättade skulle känna sig fullständigt nöjd om han fick överta min pornografiska kortlek, och att därmed hela tåget med dess glödande harm skulle kunna pacificeras och fortsätta sin framfart som om ingenting hänt. Det var nästan för bra för att vara sant. Jag blev både av med kortleken och slapp böter och lynchning eller dueller med fem tusen arga passagerare, som lät sig blidkas av några solkiga pornografiska kamasutrabilder, som för dem tydligen var värda mer än vad några pengar kan vara.

Jag upphör ännu idag aldrig att förundras över dessa olika moment i incidentens intrikata ödesmekanismers makalösa precisionsprocess.

Exil i paradiset

Hon levde alldeles ensam i sin lilla provisoriska lägenhet i slummen, men hon hade inrett det så väl hon kunnat och försökt göra det hemtrevligt för sig själv. I jämförelse med hur andra vanliga nepaleser hade det där i slummen var hennes hem något alldeles enastående, medan där dock saknades varje spår av komfort: hon hade vedspis och kunde till nöds också använda sig av en gasbrännare, toaletten var naturligtvis bara ett hål i golvet i ett garderobsliknande utrymme i väggen, hon kunde till nöds tvätta sig men bara i kallt rostigt vatten från en kran, sängen saknade aldrig sänglöss, och så vidare; men framför allt hade hon där vad som lyste upp tillvaron och gjorde hela hennes lilla våning till något alldeles märkvärdigt i lyxväg: hon hade sitt piano.

Hon var pianolärare till professionen och hade som ung rentav försökt sig på en pianistkarriär hemma i Ukraina, vilken hade havererat genom bristande resurser, politiska omvälvningar och det att hon hade utseendet emot sig: hon var inte någon exceptionell skönhet. För att göra karriär som kvinnlig pianist i Ukraina på den tiden kunde man inte ha ett utseende som någon kunde göra narr av. Man måste vara sexig, eller man blev mobbad. Så var det för resten inte bara i Ukraina utan i stort sett överallt.

När revolutionen brutit ut i Ukraina med frigörelse från Sovjetunionen hade hon befunnit sig på resande fot och funnit sig strandsatt i Nepal med ett pass som inte gällde hemma längre och utan möjlighet att skaffa ett nytt; men hon trivdes i det anspråkslösa Kathmandu där hon lätt fick alla till sina vänner och där ingen mobbade henne för hennes utseendes skull och där alla som alls hade piano gärna ville ha undervisning av henne – det var inte många, ty pianon är ännu mer sällsynta i Nepal än i Indien. Således kunde hon leva tillräckligt billigt i Kathmandu och klara sig på ödmjuka inkomster på sparsamma elever som för det mesta inte kunde betala henne mer än in natura genom ris och linser. Så fort hon kände verkligheten krypa in på sig och hota henne med dystra prospekt satte hon sig vid pianot och trollade bort den med sin vackra romantiska musik mest av gamla 1800-talsmästare som Chopin och Schumann, Rachmaninov och Debussy och alla klassikerna, och på så sätt såg hon till att hon trivdes och var nöjd med sin tillvaro där i Kathmandu.

Efter en del år fick hon brev från sin bror, som ville komma och hälsa på. Det var det största som hade hänt henne på årtal, så hon blev väldigt bestyrksam och ställde till med en ordentlig storrengöring i hela sin lilla våning, så att den blev så ren och fin som den kunde bli, när hennes bror kom på besök.

Ändå blev han chockerad inför den verklighet som hon levde i som hon dock bara kunde se och uppleva genom sina musikaliskt rosenfärgade artistögon.

”Men käraste Olga, du lever ju här som en kyrkråtta! Du har ingenting!”

”Fel, min bror, jag har allt, ty jag har musiken.”

”Men hur kan du stå ut med att leva här i detta armod i denna slum utan ens tillgång till varmt vatten och hygien?”

”Det har gått alldeles förträffligt i alla dessa år. Jag behöver inte mer än vad jag har. Jag behöver inte Ukraina, där jag ju ändå är utan medborgarskap och där ni bara ägnar er åt nationssönderslitande kriser med snudd på ständigt inbördeskrig. Om ni återgår till Sovjetunionen kan jag tänka mig att återvända, och då kanske rentav mitt gamla pass gäller fortfarande, men som det är nu har jag det bättre här, där jag ändå har mitt piano. Om jag lät mig föras hem igen skulle mitt liv där bara bli begränsat genom stupida nya politiska förordningar och system. Här är mitt liv genom musiken alltid gränslöst.”

Men brodern var chockerad och kunde inte komma över den förtvivlan som hans systers levernes situation vållade honom. Hon hade blivit kvar i det gamla Sovjetunionens unkna förfall och i exil dessutom och hade ingen tanke på att försöka följa med tiden in i den nya sköna värld som låg för det nya självständiga Ukraina; och det värsta av allt var att han såg ingen möjlighet att hjälpa henne. Hon ville stanna kvar i tidlöshetens trygghet hur undermålig och sjaskig den än var. Så han reste hem igen med outrättat ärende och förblev skakad av sin kulturchock i Kathmandu inför mötet med sin förlorade syster, som på något sätt blivit kvar och fastnat i en annan dimension.

Men hon lever där ännu nöjd och anspråkslös och begär ingenting bättre än att få fortsätta leva på så litet som möjligt och sitt piano, som dock med åren står i ett allt mera skriande behov av att bli stämt.

Men även om det finns ett och annat piano i Kathmandu och åtminstone hon som pianolärare, så finns det tyvärr ingen pianostämmare – men det är också hennes livs enda bekymmer.

Exekutionen

Kommandanten var inte på något vidare gott humör.

"Er far var kapitalist!" röt han.

"Men jag var oskyldig."

"Det hör inte hit!"

"Han var en hederlig människa!"

"Nej! Han var kapitalist! Om ni försvarar honom är ni det också!"

"Jag försvarar honom inte, för det finns inget att försvara, för han var en hederlig människa."

"Han var kapitalist!"

"Det har ni redan sagt tre gånger."

"Han var en kapitalist i alla fall!"

"Är det då ett brott att vara en hederlig människa?"

"Han var kapitalist!"

"Han var inte ens korrumperad. Ändå mördade ni honom."

"Och därför måste vi mörda dig också!"

"Jag har inte ens varit kapitalist."

"Det hör inte hit! Du är dotter till en kapitalist!"

"Är det mitt enda brott?"

"Det är inte något brott, men vi kan inte låta någon kapitalist leva. Det fattar ni väl? Då skulle vi bara fortsätta ha kapitalister."

"Jag har aldrig varit kapitalist."

"Vad är ni då?"

"Jag är troende."

"Ännu värre! Religionen har varit förbunden med kapitalismen i utsugningen och förslavandet av folket!"

"Jag har inte förslavat eller utsugit någon, och det gjorde inte mina föräldrar heller."

"De var kapitalister!"

"Nej, de var hederliga arbetande människor, som inte tog mera betalt än vad som var deras skäliga lön."

"De var kapitalister!"

"Bestraffningar till exempel med döden brukar drabba en för vad man gör, inte för vad man är. Om de var brottsliga för vad de var, är ni också brottsliga för att ni är kommunister, och en dag kanske ni ställs inför rätta för det, precis som ni idag avrättar alla kapitalister bara för vad de är utan rättegång."

"Det behövs ingen rättegång. Ni är skyldig till att ha hört till fel klass."

"Jag vet att jag inte har någon chans. Varför ställs jag då inför detta meningslösa förhör? Försöker ni urskulda er själv och era brott med att tjata?"

"Ut med henne! Exekution omedelbart!"

Två soldater kommer fram bakom henne och för henne bryskt med sig ut. Hon är bakbunden med snara om halsen som är bunden till händerna, enligt stalinistisk och maoistisk praxis.

Hon kommer dock inte att skjutas med nackskott, utan i stället ställas inför exekutionspatrullen, som andra före detta högborgerliga "missfoster" som haft otur att födas i fel samhällsklass som välbärgade barn till hårt arbetande ansvarsmedvetna samhällstjänare.

När hon står där inför exekutionspatrullen ropar löjtnanten:

"Klara! Lagg an!"

Soldaterna höjer sina gevär och siktar. De siktar rakt på henne och kan omöjligt missa, men hon är ung och vacker och har inte velat ha någon bindel för sina ögon, som strålar i öppenhet och genuin oskuld, vilket verkar distraherande.

"Fyr!"

Alla gevären exploderar i en gemensam salva. Hon står kvar. Inte ett enda skott har träffat.

Löjtnanten får högre färg i ansiktet. Vreden börjar sjuda okontrollerbart och stiga ohejdbart mot en farlig kokpunkt i tryckkokaren utan ventil.

"Vad är detta?" vrålar han. "Varför lever hon? Har ni inte skjutit?"

En skälvande soldat vågar yttra sig.

"Ursäkta, herr löjtnant, men vi sköt. Det såg ni själv."

"Men ingen har ju träffat! Inte kan väl alla ha missat! Inte kan väl alla vara sådana klåpare!" Soldaterna darrar i knäveckan. Ingen kan förstå fenomenet, att faktiskt alla har missat.

"Om igen!" vrålar löjtnanten. "Lagg an!"

Alla i patrullen höjer åter gevären till sina skuldror och siktar på nytt och extra ordentligt den här gången, för de vågar inte missa en gång till, hur mycket svetten än pärlar i deras ansikten och musklerna rycker i vecken och knäna skälver alltmera okontrollerbart.

"Fyr!" skriker löjtnanten, och alla skjuter men mycket ojämnt, så att nästan ingen lyckas skjuta samtidigt som en annan.

Men före det har något annat hänt, som ytterligare höjer spänningen i den kritiska situationen. Ögonblicket innan ordern om att ge fyr avfyrats har den unga kvinnan gett efter för spänningen och segnat ner avsvimmad. Hon har inte orkat längre. Detta har förstört soldaternas koncentration och förstört deras siktande, så att alla har missat igen.

"Hur vågar ni missa en gång till!" vrålar löjtnanten.

Samma kuschade soldat som redan en gång yttrat sig vågar nu ensam öppna munnen igen.

"Vi beklagar, löjtnant, men offret svimmade."

"Tror ni inte jag ser det!" vrålar löjtnanten. "Res på henne!"

Några soldater störtar fram och reser på den arma, men de lyckas inte återkalla henne till liv. Hon förblir avsvimmad.

"Hon kan inte stå, löjtnanten," säger en skräckslagen soldat.

"Bind fast henne då vid stängen, så att hon hålls där!" vrålar löjtnanten hysteriskt, och de försöker göra så, men de fipplar, deras darriga händer kan inte hantera henne, och de bara klantar till det hela tiden medan den ständigt stigande nervositeten inte gör saken bättre utan fastmer förvärrar läget ytterligare hela tiden.

"Kasta då vatten på henne, så att hon vaknar!" vrålar den blodröda löjtnanten, "eller måste jag göra det själv?"

Någon får fram en hink med avloppsvatten eller värre från någon latrin, och med någon annans hjälp kastar de vattnet på henne, när hon än en gång har segnat ner utan att soldaterna lyckats binda upp henne. Då vaknar hon, och hon förstår att hon förväntas resa på sig, vilket hon gör med beundransvärd pliktmedvetenhet.

"Färdiga! Lägg an!" tjuter löjtnanten, och patrullen försöker än en gång göra om allting från början.

"Fyr!"

Inte ett skott hörs. Ingen har lyckats förmå sig till att skjuta. Alla gevären är dödstysta. Då faller också löjtnanten i dödsstum tystnad.

Samma soldat som tidigare vågat yttra sig två gånger öppnar nu ensam munnen på nytt.

"Vi beklagar, löjtnant, men vi kan inte skjuta henne. Det går inte."

Tystnaden kväver hela scenen och alla dess deltagare på nytt i ett slags obönhörlig övermakt som är omöjlig att trotsa. Man har inte lyckats skjuta denna unga vackra kvinna tre gånger.

Då svimmar hon på nytt.

När hon vaknar till ligger hon på sjukhus. Man har tydligen sett sig nödd till att hospitalisera henne då ingen av soldaterna kunnat väcka upp henne en andra gång och allra minst löjtnanten, som inte beordrat nya vattenkastningar. Där ligger hon nu i en relativt ren och vit bädd.

Hon informeras om att hon kommer att hållas där tills hon blir frisk nog att föras i fängelse.

Under åtta år överlever hon i Kina genom fångelser och arbetsläger, men när kulturrevolutionen bryter ut 1966 lyckas hon fly.

Hennes bok om Kina, dess terror under den nya diktaturen och kulturrevolutionen, "*China Cry*" av Nora Lam, blir en bestseller och blir till film 1991.

Tretton år senare avlider hon 71 år gammal. Hon har då tillbringat de sista 30 åren av sitt liv som humanitetsmissionär för Kina, för att väcka folk till insikt om diktaturens härjningar där och dess förödande konsekvenser för hela det kinesiska folket, och för att åtgärda denna situation genom outtröttlig insmuggling av humanitär hjälp och information till Kina.

Domedagsbasunen

Det var en trombonist i symfoniorkestern, och det vankades en konsert på en synnerligen olämplig dag, ty på just den dagen skulle hans gamla kamrater fira av en oundgänglig fest, som bara måste kräva hans närvaro. Han måste hitta en vikarie åt sig, och det snabbt.

Han vände sig till sin käre svärson. "Min käre svärson, jag måste be dig om en tjänst."

"Men käre svärfar, jag gör ju vad som helst för dig, om jag bara kan. Vad gäller det?"

"Det är världens enklaste sak. Jag måste be dig ersätta mig i orkestern som trombonist under konserten på fredag."

Svärsonen var ställd. "Men käre svärfar, jag kan ju inte spela trombon!"

"Inte behöver du heller. Vi är åtta trombonister, och allt du behöver göra är att dra i rören när du ser att de andra gör det. De hörs minsann tillräckligt ändå. Ingen märker att just din trombon tiger."

Det lät ju betryggande tillräckligt, så svärsonen gick med på äventyret, då det faktiskt verkade hundraprocentigt drullesäkert. Tromboner hörs ju mer än något annat instrument i hela orkestern, och att en av de åtta skulle vara stum skulle aldrig höras. Inte ens de andra sju trombonisterna skulle höra eller märka något.

Så svärfadern fick gå på sin stora jubileumsfest, som han faktiskt inte kunde undvara, ty ett sådant jubileum inträffade bara en gång i livet högst, medan svärsonen lugnt intog hans plats bland de andra trombonisterna på orkesterpodiet, där han försvann i mängden och minst av allt syntes av publiken. Dirigenten, som var gästande, skulle aldrig märka att en av trombonisterna inte var reguljär, och de andra trombonisterna skulle vara alltför upptagna med att räkna takterna och dra på sina egna tromboner för att bekymra sig om en felande kollega, när det ju ändå satt en annan i hans ställe. Svärsonen kände inte de andra sju trombonisterna, men han hälsade ändå artigt på dem när de kom in och tog plats, och de hälsade lika artigt tillbaka, som om de alltid känt varandra, och som om det var en självklarhet att just han satt där. Alla var ytterst hemtama i orkestern.

Dirigenten kom in, och han struntade fullständigt i vem som trakterade vilka instrument, så länge bara alla instrument var där och fungerade. Bland trombonerna såg han bara trombonerna och inte alls vem som blåste i dem, då de ändå försvann i mängden bland alla bastubor och valthorn och andra blåsare.

Konserten inleddes, och allt verkade fungera, tills det i partituret olyckligtvis infann sig ett viktigt trombonsolo. När trombonkollegerna tog fram sina instrument och började dra i rören så gjorde svärsonen sammanlunda, men när detta trombonsolo infann sig, och resten av orkestern var tyst, så hördes inte heller något pip från någon av trombonerna. Alla åtta drog i sina rör med munnarna pressade mot munstyckena, men det hördes inte ett ljud.

Olyckligtvis hade alla trombonisterna gått på samma fest. Lyckligtvis var därför inte svärsonen ensam om sin pinsamma tystnad. Alla trombonisterna hade funnit

ersättare, och inte en av dessa kunde spela. De kunde visserligen dra i rören och pressa läpparna mot munstyckena, och detta gjorde de tillräckligt väl för att det skulle synas, så att de till och med nästan gjorde det i takt, men deras stora olycka var att i just det aktuella konsertverket tonsättaren, som direkt bara för att djävlas med dem, hade infört ett ensamt dominerande trombonsolo. Otur.

Efteråt bad dirigenten om ett privat samtal med de åtta trombonister som tagit ledigt. Han lugnade dem genast.

”Olycksfall i arbetet,” sade han. ”Men nästa gång ni tar ledigt från en konsert, se då åtminstone till att era ersättare kan spela trombon, och försök åtminstone undvika att ta ledigt från just sådana konserttillfällen när det förekommer ett för er del unikt trombonsolo.” Trombonisterna lovade att bättra sig.

Publiken hade inte märkt mer än att det plötsligt mitt i det slamrande öronbedövande konsertverket hade uppstått en mycket verkningsfull tystnad mitt i en oväsenklimax. Några menade, att verkets föreskrivna domedagsbasuner hade ljudit så starkt, att örat inte kunnat uppfatta dem, vilket bara förhöjde deras domedagsverkan. Andra hade andra teorier och spekulationer. Saken glömdes bort, för sakkunniga rescensenter förblev episoden ett outrett mysterium, medan de som visste, alltså de åtta trombonisterna, verkligen såg till att deras unika domedagsblåsning, med så oerhörda övertoner att ingen hörde dem, blev deras livs första och sista.

- med tack till Nils-Erik Enkvist